

**Nacrt
Prijedlog Zakona broj _____**

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O NASLJEĐIVANJU

Zagreb, studeni 2002. g.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O NASLJEĐIVANJU

DIO PRVI

OPĆE ODREDBE

Članak 1.

(1) Ovim se Zakonom uređuje pravo nasljeđivanja.

(2) Ovim Zakonom uređuju se pravila po kojima sud, druga tijela i ovlaštene osobe postupaju u nasljednim stvarima.

Članak 2.

(1) Sve su fizičke osobe pod istim pretpostavkama ravnopravne u nasljeđivanju.

(2) Stranci su, pod pretpostavkom uzajamnosti, u nasljeđivanju ravnopravni s državljanima Republike Hrvatske. Uzajamnost se predmnijeva, dok se suprotno ne utvrdi na zahtjev osobe koja u tome ima pravni interes.

Članak 3.

(1) Nasljeđuje se zbog smrti fizičke osobe i u trenutku njezine smrti.

(2) Svaku se fizičku osobu može naslijediti.

Članak 4.

(1) Umrlo fizičku osobu (ostavitelja) nasljeđuje onaj koji je njezinom smrću stekao nasljedno pravo (nasljednik).

(2) Svaka je osoba sposobna naslijediti ako zakonom nije što drugo određeno.

(3) Nasljedno se pravo stječe po odredbama ovoga Zakona, a na temelju oporuke ili na temelju zakona.

(4) Nasljedno se pravo stječe u trenutku ostaviteljeve smrti. Stjecatelj nasljednog prava može ga se po odredbama ovoga Zakona odreći, pa će se uzeti kao da ga nikada nije niti stekao.

Članak 5.

(1) Tko je naslijedio neku osobu, njezin je sveopći pravni sljednik.

(2) Ostaviteljevom smrću prelazi njegova ostavina na nasljednika, čime postaje njegovo nasljedstvo.

(3) Ostavina se sastoji od svega što je bilo ostaviteljevo u trenutku njegove smrti, osim onoga što se ne može naslijediti zbog svoje pravne naravi ili po zakonu. No, nije ostavina ono što je tuđi udio u zajedničkoj imovini ili što netko u trenutku ostaviteljeve smrti stekne na posebnom pravnom temelju.

Članak 6.

Smrću ostavitelja koji nema nasljednika ostavina prelazi na općinu, odnosno grad određene ovim Zakonom, koji time dobivaju jednak položaj kao da su ostaviteljevi nasljednici, čega se oni ne mogu odreći.

Članak 7.

(1) Svatko je ovlašten da za slučaj svoje smrti oporukom odredi sebi nasljednika, a i da pravo svojega nasljednika ograniči i optereti, na način i u granicama određenima ovim Zakonom.

(2) Zbog zaštite opravdanih interesa članova uže obitelji ovim se Zakonom određuje koja prava glede ostavine pripadaju članovima uže obitelji, makar i protiv ostaviteljeve volje, te se postavljaju granice oporučnim i drugim raspolaganjima za slučaj smrti.

D I O D R U G I

P R A V N I T E M E L J N A S L J E D I V A N J A

G l a v a p r v a

N A S L J E D I V A N J E N A T E M E L J U Z A K O N A

Zakonski nasljednici

Članak 8.

(1) Na temelju zakona ostavitelja nasljeđuju svi njegovi potomci, njegova posvojčad i njihovi potomci, njegov bračni drug, njegovi roditelji, njegovi posvojitelji, njegova braća i sestre i njihovi potomci, njegovi djedovi i bake i njihovi potomci, i njegovi ostali predci.

(2) Na temelju zakona ostavitelja nasljeđuje i njegov izvanbračni drug koji je u pravu nasljeđivanja izjednačen s bračnim. Izvanbračnom zajednicom u smislu ovoga Zakona smatra se životna zajednica neudane žene i neoženjenog muškarca koja je trajala dulje vrijeme a prestala ostaviteljevom smrću, pod uvjetom da su bile ispunjene pretpostavke koje se traže za valjanost braka.

(3) Osobe iz stavka 1. ovoga članka nasljeđuju po nasljednim redovima.

(4) Nasljednici bližeg nasljednog reda isključuju iz nasljedstva osobe daljnjeg nasljednog reda.

I. N a s l j e d n i r e d o v i

1. Prvi nasljedni red

Ostaviteljevi potomci i bračni drug

Članak 9.

(1) Ostavitelja nasljeđuju prije svih njegova djeca i njegov bračni drug.

(2) Osobe iz stavka 1. ovoga članka nasljeđuju na jednake dijelove.

Pravo predstavljanja

Članak 10.

Dio ostavine koji bi pripao prije umrlom djetetu da je nadživjelo ostavitelja nasljeđuju njegova djeca, ostaviteljevi unuci, na jednake dijelove, a ako je neki od unuka umro prije ostavitelja, onda dio koji bi njemu pripao da je bio živ u času ostaviteljeve smrti nasljeđuju njegova djeca, prauunci ostaviteljevi, na jednake dijelove, i tako redom sve dokle ima ostaviteljevih potomaka.

2. Drugi nasljedni red

Ostaviteljevi roditelji i bračni drug

Članak 11.

(1) Ostavitelja koji nije ostavio potomke nasljeđuju njegovi roditelji i njegov bračni drug.

(2) Ostaviteljevi roditelji nasljeđuju jednu polovicu ostavine na jednake dijelove, a drugu polovicu ostavine nasljeđuje ostaviteljev bračni drug.

(3) Ako su oba roditelja umrla prije ostavitelja, bračni drug nasljeđuje cijelu ostavinu.

(4) Ako iza ostavitelja nije ostao bračni drug, ostaviteljevi roditelji nasljeđuju cijelu ostavinu na jednake dijelove.

(5) Ako je jedan ostaviteljev roditelj umro prije ostavitelja, dio ostavine koji bi mu pripao da je nadživio ostavitelja nasljeđuje drugi roditelj.

Ostaviteljeva braća i sestre i njihovi potomci

Članak 12.

(1) Ako je jedan ostaviteljev roditelj umro prije ostavitelja koji nije ostavio bračnog druga, dio ostavine koji bi mu pripao da je nadživio ostavitelja nasljeđuju njegova djeca (ostaviteljeva braća i sestre), njegovi unuci i prauunci i njegovi daljnji potomci, po pravilima za slučaj kad ostavitelja nasljeđuju njegova djeca i ostali potomci.

(2) Ako su oba ostaviteljeva roditelja umrla prije ostavitelja koji nije ostavio bračnog druga, dio ostavine koji bi svakome od njih pripao da je nadživio ostavitelja nasljeđuju potomci, kako je određeno u stavku 1. ovoga članka.

(3) U svim slučajevima ostaviteljeva braća i sestre samo po ocu nasljeđuju na jednake dijelove očev dio ostavine, braća i sestre samo po majci nasljeđuju na jednake dijelove majčin dio, a braća i sestre nasljeđuju na jednake dijelove s braćom i sestrama po ocu očev dio, a s braćom i sestrama po majci majčin dio.

Ako je jedan roditelj umro bez potomstva

Članak 13.

Ako je jedan ostaviteljev roditelj umro prije ostavitelja koji nije ostavio bračnog druga, a nije ostavio nijednog potomka, dio ostavine koji bi mu pripao da je nadživio ostavitelja nasljeđuje drugi roditelj, a ako je i ovaj umro prije ostavitelja koji nije ostavio bračnog druga, njegovi potomci nasljeđuju ono što bi pripalo i jednom i drugom roditelju, kako je određeno u članku 12. ovoga Zakona.

3. Treći nasljedni red

Ostaviteljevi djedovi i bake

Članak 14.

(1) Ostavitelja koji nije ostavio ni potomke, ni bračnog druga, ni roditelje, niti su ovi ostavili nekog potomka, nasljeđuju njegovi djedovi i bake.

(2) Jednu polovicu ostavine nasljeđuju djed i baka s očeve strane, a drugu polovicu djed i baka s majčine strane.

Prava djeda i bake iste loze

Članak 15.

(1) Djed i baka iste loze nasljeđuju na jednake dijelove.

(2) Ako je neki od ovih predaka jedne loze umro prije ostavitelja, dio ostavine koji bi mu pripao da je nadživio ostavitelja nasljeđuju njegova djeca, njegovi unuci i njegovi daljnji potomci, po pravilima za slučaj kad ostavitelja nasljeđuju njegova djeca i ostali potomci.

(3) U svemu ostalome za nasljedno pravo djeda i bake jedne loze i njihovih potomaka vrijede pravila po kojima nasljeđuju ostaviteljevi roditelji i njihovi potomci.

Ako su djed i baka jedne loze umrli bez potomstva

Članak 16.

Ako su djed i baka jedne loze umrli prije ostavitelja, a nisu ostavili nijednog potomka, dio ostavine koji bi im pripao da su nadživjeli ostavitelja nasljeđuju djed i baka druge loze, njihova djeca, njihovi unuci i njihovi daljnji potomci, kako je određeno u članku 15. ovoga Zakona.

4. Četvrti nasljedni red

Pradjedovi i prabake

Članak 17.

(1) Ostavitelja koji nije ostavio ni potomke ni roditelje, niti su ovi ostavili nekog potomka, ni bračnog druga, ni djeda i baku, niti su ovi ostavili nekog potomka, nasljeđuju njegovi pradjedovi i prabake.

(2) Jednu polovicu nasljeđuju pradjedovi i prabake s očeve strane, a drugu polovicu nasljeđuju pradjedovi i prabake s majčine strane.

Članak 18.

(1) Od dijela koji pripada ostaviteljevim pradjedovima i prabakama s očeve strane jednu polovicu nasljeđuju na jednake dijelove roditelji njegova djeda po ocu, a drugu polovicu roditelji njegove bake po ocu.

(2) I pradjedovi i prabake s majčine strane nasljeđuju na način određen u stavku 1. ovoga članka dio koji im pripada.

(3) Ako nema koga od tih predaka, dio koji bi mu pripao da je živ nasljeđuje predak koji mu je bio bračni drug.

(4) Ako nema jednog para tih predaka, dijelove koji bi im pripali da su živi nasljeđuje drugi par iste loze.

(5) Ako nema pradjedova i prabaka jedne loze, dio ostavine koji bi im pripao da su živi nasljeđuju pradjedovi i prabake druge loze.

5. Ostali nasljedni redovi

Ostali predci

Članak 19.

Iza pradjedova i prabaka ostavitelja nasljeđuju daljnji njegovi predci, redom, po pravilima po kojima nasljeđuju njegovi pradjedovi i njegove prabake.

Ošasna ostavina

Članak 20.

(1) Ostaviteljeve nekretnine i s njima izjednačena prava prelaze na općinu, odnosno grad na čijem se području nalaze.

(2) Pokretnine i s njima izjednačena prava prelaze na općinu, odnosno grad gdje je ostavitelj u trenutku smrti imao prebivalište na području Republike Hrvatske.

(3) Ako ostavitelj u trenutku smrti nije imao prebivalište na području Republike Hrvatske, a imao je boravište, pokretnine i s njima izjednačena prava prelaze na općinu odnosno grad gdje je ostavitelj u trenutku smrti imao boravište na području Republike Hrvatske.

(4) Ako ostavitelj u trenutku smrti na području Republike Hrvatske nije imao ni prebivalište niti boravište, pokretnine i s njima izjednačena prava prelaze na općinu, odnosno grad gdje je ostavitelj u trenutku smrti bio upisan u knjigu državljana Republike Hrvatske.

II. P o s e b n e o d r e d b e z a n e k e n a s l j e d n i k e

1. Potomci

Članak 21.

Djeca rođena izvan braka i njihovi potomci imaju ista nasljedna prava kao i bračna djeca i njihovi potomci.

2. Posvojčad u slučaju srodničkog posvojenja

Članak 22.

(1) Srodničkim posvojenjem međusobno stječu posvojitelj i njegovi srodnici s jedne strane, te posvojčće i njegovi potomci s druge strane, pravo zakonskog nasljeđivanja.

(2) Srodničkim posvojenjem prestaje međusobno pravo zakonskog nasljeđivanja između posvojčćeta i njegovih krvnih srodnika.

(3) Ako dijete posvoji maćeha ili očuh, ne prestaje nasljedno pravo između posvojčćeta i roditelja koji je u braku s posvojiteljem, te krvnih srodnika tog roditelja.

3. Posvojčad u slučaju roditeljskog posvojenja

Članak 23.

(1) Roditeljskim posvojenjem stječu međusobno posvojitelj i posvojčće pravo zakonskog nasljeđivanja krvnih srodnika u ravnoj lozi, tako da posvojčće i posvojčćetovi potomci imaju prema posvojitelju nasljedna prava kao da su posvojiteljeva djeca, odnosno daljnji posvojiteljevi potomci, a posvojitelj i njegovi predci imaju prema posvojčćetu i njegovim potomcima jednaka nasljedna prava kao da je posvojitelj posvojčćetu roditelj, a posvojiteljevi predci da su posvojčćetovi predci.

(2) Posvojčće iz roditeljskog posvojenja i njegovi potomci ne nasljeđuju na temelju zakona posvojiteljeve poboćne srodnike, njegova braćnog druga, a ni njegovu posvojčćad koja su to na temelju roditeljskog posvojenja, kao ni potomke takve posvojčćadi.

(3) Roditeljskim posvojenjem prestaju međusobna prava nasljeđivanja posvojčćeta i njegovih krvnih srodnika. Iznimno od toga, roditeljskim se posvojenjem ne dira u nasljedno pravo posvojčćeta i njegovih potomaka prema posvojčćetovu roditelju koji je u braku s posvojiteljem, te krvnim srodnicima tog roditelja.

Članak 24.

Posvojčće i njegovi potomci ne mogu naslijediti posvojitelja ako je posvojitelj podnio zahtjev za prestanak posvojenja, a nakon njegove smrti, na zahtjev zainteresirane osobe nastavi se postupak pa se utvrdi opravdanost zahtjeva.

4. Bračni i izvanbračni drug

Članak 25.

(1) Pravo nasljeđivanja između bračnih drugova prestaje rastavom braka i poništajem braka.

(2) Bračni drug nema pravo na nasljedstvo:

1) ako je ostavitelj podnio tužbu za rastavu ili poništaj braka, odnosno sporazumni zahtjev za rastavu braka, a nakon ostaviteljeve smrti se utvrdi da su bili osnovani;

2) ako njegov brak s ostaviteljem bude proglašen nepostojećim, ili bude poništen poslije ostaviteljeve smrti iz uzroka za čije je postojanje nadživjeli bračni drug znao ili morao znati u vrijeme sklapanja braka;

3) ako je njegova zajednica života s ostaviteljem bila trajno prestala njegovom krivnjom ili u sporazumu s ostaviteljem.

(3) Izvanbračni drug nema pravo na nasljedstvo ako je njegova zajednica života s ostaviteljem bila trajno prestala.

G l a v a d r u g a

NASLJEĐIVANJE NA TEMELJU OPORUKE

I. P r e t p o s t a v k e v a l j a n o s t i o p o r u k e

Sposobnost oporučivanja

Članak 26.

(1) Oporuku može napraviti svaka osoba sposobna za rasuđivanje koja je navršila 16 godina života.

(2) Oporuka je ništava ako u vrijeme sastavljanja oporučitelj nije imao 16 godina života ili nije bio sposoban za rasuđivanje. Ako se ne dokaže suprotno, smatrat će se da je oporučitelj u trenutku sastavljanja oporuke bio sposoban za rasuđivanje. Oporučitelj nije bio sposoban za rasuđivanje ako u tom trenutku nije bio u stanju shvatiti značenje svojeg očitovanja i njegove posljedice, ili nije bio u stanju vladati svojom voljom toliko da postupa u skladu s tim znanjem.

(3) Gubitak sposobnosti za rasuđivanje koji bi nastupio pošto je oporuka napravljena ne utječe na njezinu valjanost.

Poništenje oporuke zbog mana oporučiteljeve volje

Članak 27.

(1) Oporuka će se na zahtjev poništiti ako je oporučitelj bio natjeran prijetnjom ili silom da je napravi ili se odlučio napraviti je zbog toga što je bio prevaren ili što se nalazio u zabludi.

(2) Prijetnja, sila ili prijevara razlog su za poništenje oporuke i kad potječu od treće osobe.

(3) Raspolaganja oporukom poništiti će se na zahtjev i ako je oporučitelj bio u zabludi o činjenicama koje su pobudile oporučitelja da učini ta raspolaganja.

(4) Ako su samo neke oporučne odredbe napravljene pod prijetnjom ili silom, zbog prijevare, ili u zabludi, to ne povlači za sobom nevaljanost i ostalih odredaba ako one mogu opstati bez te odredbe.

Članak 28.

(1) Poništenje oporuke ili pojedinih njezinih odredaba zbog prijetnje ili sile, prijevare ili zablude, može zahtijevati samo osoba koja za to ima pravni interes, i to u roku od godinu dana od kada je doznala za postojanje uzroka nevaljanosti, ali najkasnije za deset godina od proglašenja oporuke.

(2) Rok od godinu dana ne može početi teći prije proglašenja oporuke.

(3) Prema osobi koja je prouzročila mane oporučiteljeve volje, ili je za njih znala ili morala znati, poništenje oporuke može se zahtijevati u roku od 20 godina od dana proglašenja oporuke.

Oblik oporuke kao pretpostavka valjanosti

Članak 29.

(1) Valjana je ona oporuka koja je napravljena u obliku utvrđenom zakonom i uz pretpostavke predviđene zakonom.

(2) Svatko može u redovitim okolnostima oporučiti u bilo kojem od zakonom predviđenih oblika.

(3) Zbog nedostatka u obliku poništenje oporuke može zahtijevati nakon otvaranja nasljedstva samo osoba koja za to ima pravni interes, i to u roku od godinu dana od kada je saznala za oporuku, a najdulje za 10 godina od proglašenja oporuke. Rok od godinu dana ne može početi teći prije proglašenja oporuke.

II. O b l i c i o p o r u k e

1. Privatne oporuke

Vlastoručna oporuka

Članak 30.

(1) Oporuka je valjana ako ju je oporučitelj vlastoručno napisao i ako ju je potpisao.

(2) Za valjanost vlastoručne oporuke nije nužno, ali je korisno, da su u njoj naznačeni mjesto i datum kad je sastavljena.

Pisana oporuka pred svjedocima

Članak 31.

(1) Oporučitelj koji zna i može čitati i pisati može sastaviti oporuku tako što će za ispravu, bez obzira tko ju je sastavio, izjaviti pred dva istodobno nazočna svjedoka da je to njegova oporuka te je pred njima potpisati.

(2) Svjedoci će se potpisati na samoj oporuci, a korisno je da se naznači njihovo svojstvo svjedoka, kao i druge okolnosti koje bi mogle koristiti njihovom lakšem pronalaženju.

2. Javna oporuka

Članak 32.

(1) Svatko može valjano oporučiti u obliku javne oporuke, a osoba koja ne može ili ne zna čitati ili se ne može potpisati može u redovitim okolnostima oporučiti samo u obliku javne oporuke.

(2) Javnu oporuku na oporučiteljev zahtjev sastavljaju u Republici Hrvatskoj sudac općinskog suda, sudski savjetnik u općinskom sudu ili javni bilježnik, a u inozemstvu konzularni odnosno diplomatsko - konzularni predstavnik Republike Hrvatske (ovlaštena osoba).

(3) Ovlaštena osoba oporuku sastavlja prema kazivanju oporučitelja.

(4) Sastavljenju oporuku ovlaštena osoba pročitati će oporučitelju, objasniti mu pravne posljedice oporučnog raspolaganja i dati mu da pred njom oporuku potpiše.

(5) O svim radnjama iz prethodnog stavka ovlaštena osoba će u samoj ispravi o sastavljanju oporuke sačiniti zapisnik kojim će potvrditi da su sve te radnje poduzete. Ovaj zapisnik potpisuju oporučitelj i ovlaštena osoba.

(6) Ako oporučitelj nije u stanju potpisati oporuku odnosno zapisnik, navest će razlog ovlaštenoj osobi koja će to zabilježiti na oporuci i zapisniku. Oporučitelj može zatražiti od neke druge osobe da ga potpiše na oporuci i zapisniku.

Javna oporuka ako je oporučitelj nije u stanju pročitati

Članak 33.

(1) U slučaju da oporučitelj nije u stanju pročitati oporuku koju mu je sastavila ovlaštena osoba, ova će je pročitati oporučitelju u nazočnosti dvaju svjedoka koji razumiju jezik na kojem je oporuka sastavljena, nakon čega će oporučitelj u njihovoj nazočnosti potpisati oporuku ili staviti na nju svoj rukoznak, pošto izjavi da je to njegova oporuka.

(2) Svjedoci će se potpisati na samoj oporuci.

(3) O svim radnjama iz prethodnog stavka ovlaštena osoba će u samoj ispravi o sastavljanju oporuke sačiniti zapisnik kojim će potvrditi da su sve te radnje poduzete. Ovaj zapisnik potpisuju oporučitelj, svjedoci i ovlaštena osoba.

Predaja oporuke na čuvanje

Članak 34.

(1) Oporučitelj može svoju oporuku sam čuvati, ili je povjeriti na čuvanje kojoj drugoj fizičkoj ili pravnoj osobi.

(2) Ako oporučitelj želi povjeriti svoju oporuku na čuvanje sudu, javnom bilježniku ili u inozemstvu konzularnom, odnosno diplomatsko-konzularnom predstavniku

Republike Hrvatske, taj ju je dužan primiti na čuvanje bez obzira tko je oporuku sastavio, te postupiti pritom po pravilima ovoga Zakona (članak 167.).

Svjedoci pisane oporuke pred svjedocima i javne oporuke

Članak 35.

(1) Pri sastavljanju pisane oporuke pred svjedocima (članak 31.) i javne oporuke (članak 33.) svjedoci mogu biti punoljetne osobe kojima nije oduzeta poslovna sposobnost i koje znaju i mogu čitati i pisati.

(2) Ne mogu biti svjedoci pri sastavljanju pisane oporuke pred svjedocima ni javne oporuke, niti oporuku sastaviti po oporučiteljevu kazivanju u svojstvu ovlaštene osobe: oporučiteljevi potomci, njegova posvojčad i njihovi potomci, njegovi predci i posvojitelji, njegovi srodnici u pobočnoj lozi do zaključno četvrtog stupnja, bračni drugovi svih tih osoba ni oporučiteljev bračni drug.

Raspolaganja u korist ovlaštene osobe, svjedoka i njihovih bližih srodnika

Članak 36.

Ništave su oporučne odredbe kojima se nešto ostavlja osobi koja je oporuku sastavila, svjedocima pri njezinu sastavljanju, njihovim bračnim drugovima, njihovim predcima, njihovim potomcima, njihovim srodnicima u pobočnoj lozi do zaključno četvrtog stupnja srodstva i bračnim drugovima svih tih osoba.

3. Oporuka u izvanrednim okolnostima

Usmena oporuka

Članak 37.

(1) Oporučitelj može očitovati svoju posljednju volju usmeno pred dva istodobno nazočna svjedoka samo u izvanrednim okolnostima zbog kojih nije u stanju oporučiti ni u jednom drugom valjanom obliku.

(2) Usmena oporuka prestaje vrijediti kad protekne 30 dana od prestanka izvanrednih okolnosti u kojima je napravljena.

Svjedoci usmene oporuke

Članak 38.

Svjedoci usmene oporuke mogu biti samo osobe koje mogu biti i svjedoci javne oporuke, ali ne moraju znati ni moći čitati ni pisati.

Dužnost svjedoka usmene oporuke

Članak 39.

(1) Svjedoci pred kojima je oporučitelj usmeno očitovao svoju posljednju volju dužni su bez odgode napisati sadržaj oporučiteljeva očitovanja i što prije predati to sudu ili javnom bilježniku na čuvanje, ili ga usmeno ponoviti pred sudom ili javnim bilježnikom iznoseći kada je, gdje i u kojim je prilikama oporučitelj očitovao svoju posljednju volju.

(2) Neispunjenje dužnosti svjedoka iz stavka 1. ovoga članka ne šteti valjanosti usmene oporuke.

Raspolaganja usmenom oporukom u korist svjedoka i njihovih bližih srodnika

Članak 40.

Ništave su odredbe usmene oporuke kojima se ostavlja nešto svjedocima pri njezinu sastavljanju, njihovim bračnim drugovima, njihovim precima, njihovim potomcima, njihovim srodnicima u pobočnoj lozi do zaključno četvrtog stupnja srodstva i bračnim drugovima svih tih osoba.

4. Dokazivanje uništene, izgubljene, skrivene ili zametnute oporuke

Članak 41.

Oporuka uništena slučajem ili radnjom neke druge osobe, izgubljena, skrivena, ili zametnuta, prije ili nakon oporučiteljeve smrti, ali bez njegova znanja proizvest će učinke valjane oporuke ako zainteresirana osoba dokaže da je oporuka postojala, da je uništena, izgubljena, sakrivena ili zametnuta, da je bila sastavljena u obliku propisanom u zakonu i ako dokaže sadržaj onoga dijela oporuke na koji se poziva.

III. S a d r Ź a j o p o r u k e

Članak 42.

(1) Ostavitelj je ovlašten za slučaj smrti oporukom raspolagati svime čime je bio ovlašten raspolagati i za života, ako nije što posebno propisano.

(2) Oporučitelj može oporukom proizvesti iste pravne učinke koje je mogao i za života jednostranim očitovanjem svoje volje, ako nije što drugo propisano.

(3) Oporučitelj može svojom oporukom izazvati samo nasljednopravne učinke koji su predviđeni ovim Zakonom.

(4) Koliko je oporučitelj u slobodi raspolaganja ograničen u korist članova svoje obitelji, određuju odredbe o nužnom nasljeđivanju ovoga Zakona.

Određivanje nasljednika

Članak 43.

(1) Oporučitelj može oporukom odrediti jednoga ili više nasljednika.

(2) Nasljednik na temelju oporuke jest osoba koju je oporučitelj odredio da ga naslijedi u cijelosti ili u razmjernom dijelu.

(3) Nasljednikom će se smatrati i osoba kojoj su oporukom ostavljeni jedna ili više određenih stvari ili prava, ako se ustanovi da je oporučiteljeva volja bila da mu ta osoba bude nasljednik.

Određivanje zamjenika

Članak 44.

(1) Oporučitelj može odrediti oporukom osobu kojoj će pripasti nasljedstvo za slučaj da određeni nasljednik umre prije njega, ili da se odrekne nasljedstva, ili da bude nedostojan da naslijedi. Isto vrijedi i za zapise, naloge i ostala raspolaganja.

(2) Oporučitelj ne može odrediti nasljednika svome nasljedniku ni zapisovniku.

Ostavljanje zapisa

Članak 45.

Oporučitelj može oporukom ostaviti jedan ili više zapisa (legata), ovlašćujući njima neku osobu (zapisovnika, legatara) da od nasljednika ili druge osobe u čiju je korist oporučno raspolagao zahtijeva neko davanje, činjenje, trpljenje ili propuštanje njemu ili nekoj drugoj osobi.

Raspolaganje u dopuštene svrhe i osnivanje zaklade

Članak 46.

(1) Oporučitelj može oporukom odrediti da se neka stvar ili pravo ili dio ostavine ili cijela ostavina upotrijebi za postignuće neke dopuštene svrhe.

(2) Ako je oporučitelj odredio osnivanje zaklade i namijenio sredstva za postignuće njezine svrhe, zaklada će nastati kad se ispune pretpostavke određene posebnim propisima o zakladama.

Nalozi i uvjeti

Članak 47.

(1) Oporučitelj može opteretiti nekom dužnosti osobu kojoj ostavlja neku korist iz ostavine (nalog).

(2) On može u pojedinim oporučnim odredbama odrediti uvjete ili rokove.

(3) Za nemoguće, nedopuštene i nemoralne uvjete, kao i nerazumljive ili protuslovne, uzet će se da ne postoje.

Članak 48.

(1) Ako je oporučitelj nekome nešto oporukom namijenio uz opterećenje nalogom, taj će se nalog smatrati raskidnim uvjetom, tako da osoba opterećena nalogom gubi ono što joj je namijenjeno ako ne ispuni nalog.

(2) Za nedopuštene i nemoralne naloge uzet će se da ne postoje.

(3) Ako se nalog ne može točno ispuniti, treba mu se ispunjenjem približiti koliko je moguće.

(4) Ako se nalog ne može uopće ispuniti, osoba opterećena nalogom smije zadržati ono što joj je ostavljeno, osim ako iz ostaviteljeve volje ne proizlazi suprotno ili ako svojom krivnjom ne može ispuniti nalog.

(5) Ako je ostavitelj očitovao svoju volju o svrsi kojoj bi ostavina ili nešto iz nje služilo, ali je nije naložio kao dužnost nasljedniku ili osobi kojoj je to oporukom namijenio, oni nisu dužni to rabiti u tu svrhu.

Određenost nasljednika i drugih korisnika

Članak 49.

Nasljednici, zapisovnici i druge osobe kojima su oporukom namijenjene neke koristi dovoljno su određeni ako oporuka sadrži podatke na temelju kojih se može utvrditi tko su oni.

Tumačenje oporuke

Članak 50.

(1) Odredbe oporuke valja tumačiti prema oporučiteljevoj pravoj namjeri.

(2) U dvojbi o pravoj oporučiteljevoj namjeri treba se držati onoga što je povoljnije za oporučnog, a ne zakonskog nasljednika.

(3) U dvojbi o pravoj oporučiteljevoj namjeri treba se držati onoga što je povoljnije za osobu koja je oporukom nečim opterećena.

IV. P r a v o n a z a p i s

Osoba opterećena zapisom

Članak 51.

(1) Zapisovnik ima pravo zahtijevati ispunjenje zapisa od osobe koja je oporukom obvezana izvršiti zapis.

(2) Ako je na ispunjenje zapisa obvezano više osoba, svaka odgovara razmjerno dijelu ostavine koji dobiva, osim ako se iz oporuke može zaključiti da je oporučitelj htio da one odgovaraju na drugi način.

(3) Ako je oporučitelj propustio odrediti tko je dužan ispuniti zapis, obveza ispunjenja tereti sve oporučne i zakonske nasljednike, uključujući i nužne, razmjerno njihovim nasljednim dijelovima.

Isplata vjerovnika prije zapisovnika

Članak 52.

Tražbine oporučiteljevih vjerovnika imaju prednost pred pravima zapisovnika da zahtijevaju ispunjenje zapisa.

Umanjenje zapisa i naloga

Članak 53.

(1) Nitko nije dužan ispuniti zapis preko vrijednosti onoga što je stekao zbog ostaviteljeve smrti.

(2) Nužni nasljednik nije dužan ispuniti zapise u mjeri u kojoj bi oni umanjivali njegovo nužno nasljedno pravo.

(3) U mjeri u kojoj mu neki zapis ne bude ispunjen umanjuje se odgovornost zapisovnika tog zapisa za zapise i naloge kojima je on opterećen.

Pravo zapisovnika kada dužnik zapisa ne naslijedi

Članak 54.

(1) Zapisovnik ima pravo zahtijevati ispunjenje zapisa i kad je osoba koja je po oporuci bila dužna ispuniti zapis umrla prije oporučitelja, ili se odrekla nasljedstva, ili je nedostojna da naslijedi.

(2) Zapisovnik ima pravo zahtijevati ispunjenje zapisa od osoba iz članka 51. stavka 3. ovoga Zakona, a u slučaju ošasnosti - od općine, odnosno grada koji imaju položaj nasljednika.

Kad pravo zapisovnika utrnjuje

Članak 55.

(1) Zapis ne proizvodi pravne učinke ako zapisovnik umre prije oporučitelja, ili se odrekne zapisa, ili je nedostojan.

(2) U tim slučajevima predmet zapisa ostaje osobi koja ga je bila dužna ispuniti, ako iz same oporuke ne proizlazi neka druga oporučiteljeva namjera.

Članak 56.

Zapis ne proizvodi pravne učinke i onda kad je oporučitelj otuđio ili potrošio predmet zapisa ili je taj predmet inače prestao postojati za života oporučiteljeva, ili je slučajno propao nakon njegove smrti.

Odgovornost zapisovnika za oporučiteljeve dugove

Članak 57.

Zapisovnik ne odgovara za oporučiteljeve dugove, ako oporučitelj nije drukčije odredio.

Zapis ostavljen vjerovniku

Članak 58.

Kad je oporučitelj ostavio zapis svom vjerovniku, ovaj ima pravo osim ispunjenja zapisa zahtijevati i ispunjenje svoje tražbine, ako iz oporuke ne proizlazi da je oporučiteljeva namjera bila drukčija.

Zastara

Članak 59.

Pravo zahtijevati ispunjenje zapisa zastarijeva za tri godine od dana kad je zapisovnik saznao za svoje pravo i bio ovlašten zahtijevati ispunjenje zapisa, a najkasnije u roku od pet godina od dana kad je mogao zahtijevati ispunjenje zapisa.

V. Izvršitelji oporuke

Određivanje izvršitelja oporuke

Članak 60.

- (1) Oporučitelj može oporukom odrediti jednu ili više osoba za izvršitelje oporuke.
- (2) Izvršitelj oporuke može biti svaka poslovno sposobna osoba, a i pravna osoba.
- (3) Osoba određena za izvršitelja oporuke nije dužna primiti se te dužnosti.
- (4) Smatra se da je prihvatila dužnost izvršitelja ostaviteljeve oporuke osoba koju je ostavitelj oporukom za to odredio, ako odmah po proglašenju oporuke kojem je bila nazočna nije pred sudom izričito izjavila da se te dužnosti ne prihvaća.

(5) Smatra se da nije prihvatila dužnost izvršitelja ostaviteljeve oporuke osoba koju je ostavitelj oporukom za to odredio, a koja nije bila nazočna proglašenju oporuke, ako nije sudu, pošto ju je obavijestio da je određena za izvršitelja ostaviteljeve oporuke, u roku koji joj je sud odredio, bez odgađanja izjavila da tu dužnost prihvaća.

Dužnosti izvršitelja oporuke

Članak 61.

(1) Ako oporučitelj nije što drugo odredio, dužnost je izvršitelja oporuke naročito da u ime i za račun nasljednika vodi brigu i poduzima što je potrebno za očuvanje ostavine, da njome upravlja, da u ime i za račun nasljednika poduzima što je potrebno za isplatu dugova i zapisa, vodeći u svakom pogledu brigu da oporuka bude izvršena onako kako je to oporučitelj htio.

(2) Sud će izvršitelju oporuke na njegov zahtjev bez odgađanja izdati potvrdu o njegovu svojstvu i ovlastima s uputom svakome da se izvršiteljeva očitovanja uzimaju kao da su ostaviteljeva. Tko u dobroj vjeri postupi prema očitovanju osobe koja se sudskom potvrdom iskazala kao izvršitelj oporuke, ne odgovara za štetu koja bi iz toga proizašla za nasljednike.

(3) Ako ima više izvršitelja oporuke, oni obavljaju zajedno povjerene im dužnosti, osim ako je oporučitelj drukčije odredio.

(4) Ako se izvršitelji oporuke ne mogu suglasiti o obavljanju svoje dužnosti, sud će, po službenoj dužnosti ili na zahtjev kojega od njih ili nasljednika, odrediti radnje koje treba poduzeti i ovlastiti nekog od izvršitelja oporuke da ih poduzme.

Polaganje računa i nagrada izvršitelju

Članak 62.

(1) Izvršitelj oporuke dužan je položiti sudu račun o svom radu, te odgovara za štetu koju je skrivio.

(2) Izvršitelj oporuke ima pravo na naknadu troškova i na primjerenu nagradu za svoj trud, što će mu se na temelju odluke suda isplatiti na teret ostavine, ali ne umanjujući time vrijednost nužnog dijela.

Opoziv izvršitelja oporuke

Članak 63.

(1) Sud može, na prijedlog stranke ili po službenoj dužnosti, opozvati izvršitelja oporuke, ako njegov rad nije u skladu s oporučiteljevom voljom ili sa zakonom.

(2) U rješenju u opozivu sud će obvezati izvršitelja oporuke da u roku od 24 sata preda potvrdu o svom svojstvu i ovlastima. Protiv rješenja o opozivu izvršitelja oporuke nije dopuštena žalba.

(3) Opozvani izvršitelj oporuke dužan je bez odgode vratiti sudu potvrdu o svom svojstvu i ovlastima, u protivnom odgovara za svu štetu koja bi odatle proizašla.

(4) Opozvani izvršitelj oporuke odgovara za svu štetu koja bi proizašla iz radnje koju bi on nakon opoziva izvršavao kao izvršitelj oporuke.

VI. O p o z i v o p o r u k e

Opoziv oporuke

Članak 64.

(1) Oporučitelj može uvijek opozvati oporuku, u cjelini ili djelomično, očitovanjem danim u bilo kojem obliku u kojem se po zakonu može napraviti oporuka.

(2) Oporučitelj može opozvati pisanu oporuku i uništenjem isprave.

(3) U ostalome se glede valjanosti opoziva oporuke primjenjuju na odgovarajući način pravila o valjanosti oporuke.

Odnos ranije i kasnije oporuke

Članak 65.

(1) Ako se kasnijom oporukom izričito ne opozove ranija oporuka, odredbe ranije oporuke ostaju na snazi ako i ukoliko nisu u suprotnosti s odredbama kasnije.

(2) Ako je oporučitelj opozvao kasniju oporuku, ranija oporuka ponovno dobiva snagu, osim ako se dokaže da oporučitelj to nije htio. Isto vrijedi i u slučaju da je opozvao opoziv oporuke.

Raspolaganje namijenjenom stvari

Članak 66.

Svako kasnije oporučiteljevo voljno raspolaganje stvarju ili pravom koje je bio nekome oporukom namijenio smatra se opozivom namjene te stvari, odnosno prava.

Prestanak braka

Članak 67.

Oporučna raspolaganja u korist ostaviteljeva bračnog druga smatrat će se opozvanima ako je brak prestao temeljem pravomoćne presude nakon što je oporuka sastavljena, osim ako je ostavitelj drukčije odredio svojom oporukom.

VII. Hrvatski upisnik oporuka

Članak 68.

(1) Činjenica da je sastavljena, pohranjena, te proglašena neka oporuka evidentira se u Hrvatskom upisniku oporuka.

(2) Upisnik oporuka iz stavka 1. ovoga članka vodi Hrvatska javnobilježnička komora po pravilima koja će pravilnikom propisati ministar nadležan za poslove pravosuđa.

(3) U Hrvatski upisnik oporuka na zahtjev oporučitelja podatke iz stavka 1. ovoga članka dostavljaju:

1. nadležni sudovi;
2. javni bilježnici;
3. odvjetnici;
4. osobe koje su napravile oporuku.

(4) Hrvatski upisnik oporuka javni je upisnik iz kojega se podaci ne mogu prije oporučiteljeve smrti nikome staviti na raspolaganje, osim oporučitelju ili osobi koju je on za to posebno ovlastio.

(5) Činjenica da oporuka nije evidentirana u Hrvatskom upisniku oporuka, niti bilo gdje posebno pohranjena, ne šteti njezinoj valjanosti.

VIII. Nužni nasljednici

1. Nužni nasljednici i njihovo pravo

Nužni nasljednici

Članak 69.

(1) Nužni nasljednici su ostaviteljevi potomci, njegova posvojčad i njihovi potomci te njegov bračni drug.

(2) Ostaviteljevi roditelji, posvojitelji i ostali predci nužni su nasljednici samo ako su trajno nesposobni za rad i nemaju nužnih sredstava za život.

(3) Osobe iz stavka 1. i 2. ovoga članka nužni su nasljednici kad su po zakonskom redu nasljeđivanja pozvane na nasljedstvo.

Pravo nužnog nasljednika

Članak 70.

(1) Pravo na nužni dio jest nasljedno pravo, a dio koji pripada pojedinom nužnom nasljedniku naziva se nužni dio.

(2) Raspolaganja za slučaj smrti koja su suprotna nečijem pravu na nužni dio pobojna su.

(3) Nužni dio potomaka, posvojčadi i njihovih potomaka te bračnog druga iznosi jednu polovicu, a nužni dio ostalih nužnih nasljednika jednu trećinu od onoga dijela koji bi svakom pojedinom od njih pripao po zakonskom redu nasljeđivanja.

(4) Oporučitelj može oporukom odrediti i da nužni nasljednik primi svoj dio u određenim stvarima, pravima ili u novcu.

(5) Nužni nasljednik na svaki način ima pravo na ime svog nužnog dijela dobiti onoliku vrijednost koliko na njega otpada kad se obračunska vrijednost ostavine podijeli s veličinom njegova nužnoga nasljednog prava (vrijednost nužnog dijela).

2. Izračunavanje vrijednosti nužnog dijela, umanj enje raspolaganja za slučaj smrti i vraćanje darova

a) Izračunavanje vrijednosti nužnog dijela

Utvrđivanje vrijednosti ostavine

Članak 71.

(1) Vrijednost ostavine na temelju koje se izračunava vrijednost nužnog dijela utvrđuje se na sljedeći način:

1. Najprije treba popisati i procijeniti sva dobra koja je ostavitelj imao u času smrti, računajući tu i sve ono čime je raspolagao oporukom, kao i sve njegove tražbine, pa i one koje ima prema nekom nasljedniku, osim tražbina koje su očito nenaplative.

2. Od utvrđene vrijednosti dobara koja je ostavitelj imao u času smrti odbija se iznos ostaviteljevih dugova, iznos troškova popisa i procjene ostavine i troškova pokopa ostavitelja.

3. Tako dobivenom ostatku pribraja se vrijednost svih darova koje je ostavitelj učinio na bilo koji način nekom zakonskom nasljedniku bez obzira nasljeđuje li ostavitelja, pa i darova učinjenih nasljednicima koji se odriču nasljedstva, kao i onih darova za koje je ostavitelj naredio da se ne uračunaju nasljedniku u njegov nasljedni dio.

4. Tome se pribraja i vrijednost darova koje je ostavitelj u zadnjoj godini svoga života učinio drugim osobama koje nisu zakonski nasljednici, osim manjih uobičajenih darova.

(2) Neće se uzimati u ovaj račun te se neće pribrajati vrijednost darova učinjenih za postignuće općekorisnih svrha, kao ni darova koji se na temelju samoga zakona ne uračunavaju nasljedniku u njegov nasljedni dio.

Što se smatra darom

Članak 72.

Darom u smislu ovoga Zakona smatra se i odricanje od prava, oprost duga, ono što je ostavitelj za vrijeme svoga života dao nasljedniku na ime nasljednoga dijela, ili radi

osnivanja ili proširenja kućanstva, ili radi obavljanja zanimanja, kao i svako drugo raspolaganje bez naknade.

Određivanje vrijednosti dara

Članak 73.

Pri procjenjivanju dara uzima se vrijednost darovane stvari u času ostaviteljeve smrti, a prema njezinu stanju u vrijeme darovanja.

Kad se dar sastoji u osiguranju

Članak 74.

Kad se dar sastoji u osiguranju u korist obdarenika, kao vrijednost dara uzet će se zbroj obroka premija koje je uplatio ostavitelj ako je taj zbroj manji od osigurnine, a ako je zbroj obroka premija veći od osigurnine, kao vrijednost dara uzet će se iznos osigurnine.

b) I m o v i n a k o j a s e i z d v a j a i z o s t a v i n e

Izdvajanje u korist potomaka koji su privređivali s ostaviteljem

Članak 75.

(1) Neovisno o svome nasljednom pravu ostaviteljev potomak koji je s ostaviteljem živio u zajednici te je svojim radom ili davanjima pridonio da se njegova imovina poveća, časom njegove smrti stječe pravo na onoliki dio ostavine koji odgovara vrijednosti za koju se njegovim doprinosom imovina povećala dok su živjeli u zajednici.

(2) Tako izdvojeni dio ne spada u ostavinu te se ne uzima u račun pri izračunavanju nužnog dijela, niti se uračunava nasljedniku u njegov nasljedni dio.

(3) Pravo iz stavka 1. ovoga članka ostvaruje se samo na zahtjev ovlaštenika. Pravo na podnošenje zahtjeva prestaje pet godina od dana otvaranja nasljedstva.

Izdvajanje kućanskih predmeta

Članak 76.

(1) Nadživjelom bračnom drugu i ostaviteljevim potomcima koji su živjeli s ostaviteljem u istom kućanstvu u času smrti, pripadaju kućanski predmeti koji služe za zadovoljavanje njihovih svakodnevnih potreba, kao što su pokućstvo, kućanski aparati, posteljina i slično, ali ne ako su ti predmeti znatnije vrijednosti.

(2) Tako izdvojeni predmeti ne uzimaju se u račun pri izračunavanju nužnog dijela niti se uračunavaju nasljedniku u njegov nasljedni dio.

(3) Osobe iz stavka 1. ovoga članka stječu izdvojene predmete u suvlasništvo, na jednake dijelove.

c) Umanjenje raspolaganja oporukom i vraćanje darova zbog povrede nužnog dijela

Povreda vrijednosti nužnog dijela

Članak 77.

(1) Nužni je dio povrijeđen kad je ukupna vrijednost raspolaganja oporukom i/ili vrijednost darova tolika da zbog nje nužni nasljednik ne bi dobio punu vrijednost svog nužnoga dijela (članak 70. stavak 5.).

(2) Pri utvrđivanju ukupne vrijednosti oporučnih raspolaganja i darova uzimaju se u račun i oni darovi i raspolaganja oporukom za koja je ostavitelj naredio da se ne uračunaju nužnom nasljedniku u njegov nasljedni dio.

Red umanjenja i vraćanja

Članak 78.

Kad je povrijeđen nužni dio, raspolaganja oporukom umanjit će se, a darovi će se vratiti koliko je potrebno da bi se dopunio nužni dio. Prvo se umanjuju raspolaganja oporukom, pa ako nužni dio time ne bi bio podmiren, vraćaju se darovi.

Razmjerno umanjenje raspolaganja oporukom.
Privilegirani zapis (legat)

Članak 79.

(1) Raspolaganja oporukom umanjuju se u istom omjeru, bez obzira na njihovu narav i na njihov opseg, i bez obzira nalaze li se u jednoj ili više oporuka, ako iz oporuke ne proizlazi nešto drugo.

(2) Ako je oporučitelj ostavio više zapisa i naredio da se neki zapis ispuni prije ostalih, taj će se zapis umanjiti samo ako vrijednost ostalih zapisa ne dostiže da se namiri nužni dio.

Razmjerno umanjenje zapisa naloženih oporučnom nasljedniku
ili zapisovniku (legataru)

Članak 80.

(1) Oporučni nasljednik čiji bi nasljedni dio morao biti umanjen da bi se dopunio nužni dio može zahtijevati razmjerno umanjenje zapisa koje on treba ispuniti, ako iz oporuke ne proizlazi što drugo.

(2) Odredba iz stavka 1. ovoga članka primjenjuje se na odgovarajući način i za zapisovnika kojemu je oporučitelj naložio da iz svoga zapisa nešto ispuni.

Red vraćanja darova

Članak 81.

(1) Darovi se vraćaju počevši od posljednjeg dara i obratno redu kojim su darovi učinjeni.

(2) Darovi učinjeni istodobno vraćaju se razmjerno.

Položaj obdarenika koji vraća dar

Članak 82.

Glede dara koji je dužan vratiti obdarenik ima položaj poštenog posjednika do dana kad je saznao za zahtjev za povrat dara.

Pravo zahtijevati umanjenje raspolaganja oporukom i povrat dara

Članak 83.

(1) Umanjenje raspolaganja oporukom i povrat dara kojim je povrijeđen nužni dio mogu zahtijevati samo nužni nasljednici.

(2) Pravo iz stavka 1. ovoga članka nasljeđivo je samo ako je nužni nasljednik prije svoje smrti već stavio zahtjev za nužni dio.

Zastara zahtjeva

Članak 84.

Umanjenje raspolaganja oporukom može se zahtijevati u roku od tri godine od proglašenja oporuke, a povrat dara - u roku od tri godine od ostaviteljeve smrti, odnosno od dana pravomoćnosti rješenja o proglašenju ostavitelja umrlim, odnosno o utvrđenju njegove smrti.

**3. Isključenje nužnih nasljednika iz nasljedstva
i lišenje nužnog dijela u korist potomaka**

a) I s k l j u č e n j e n u ž n i h n a s l j e d n i k a

Razlozi isključenja

Članak 85.

(1) Oporučitelj može isključiti iz nasljedstva nasljednika koji ima pravo na nužni dio:

1) ako se on povredom neke zakonske ili moralne obveze koja proizlazi iz njegova obiteljskog odnosa s ostaviteljem teže ogriješio prema ostavitelju;

2) ako je namjerno počinio neko teže kazneno djelo prema njemu ili njegovu bračnom drugu, djetetu ili roditelju;

3) ako je počinio kazneno djelo protiv Republike Hrvatske ili vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom;

4) ako se odao neradu ili nepoštenu životu.

(2) Isključenje iz nasljedstva može biti potpuno ili djelomično.

Pretpostavke valjanosti isključenja

Članak 86.

(1) Oporučitelj koji želi isključiti nekog nasljednika mora to očitovati u oporuci na izričit način i navesti razlog za isključenje.

(2) Razlog za isključenje mora postojati u vrijeme oporučivanja.

(3) U slučaju spora o opravdanosti isključenja teret dokaza da je isključenje opravdano leži na onome koji se na isključenje poziva.

Posljedice isključenja

Članak 87.

Isključenjem nasljednik gubi nasljedno pravo u mjeri u kojoj je isključen, a prava ostalih osoba koje mogu naslijediti ostavitelja određuju se kao da je isključeni umro prije ostavitelja.

b) Lišenje nužnog dijela u korist potomaka

Članak 88.

(1) Ako je potomak koji ima pravo na nužni dio prezadužen ili je rasipnik, oporučitelj ga može u oporuci na izričit način lišiti u cjelini ili djelomično njegova nužnog dijela u korist njegovih potomaka.

(2) Ovo lišenje ostaje valjano samo ako u času otvaranja nasljedstva lišeni ima maloljetno dijete ili maloljetnog unuka od prije umrlog djeteta, ili ima punoljetno dijete ili punoljetnog unuka od prije umrlog djeteta koji su nesposobni za rad i nemaju nužnih sredstava za život.

(3) Lišeni nasljednik nasljeđuje ostavitelja u dijelu koji nije obuhvaćen lišenjem.

(4) Lišeni nasljednik nasljeđuje ostavitelja i kad pretpostavke za lišenje više ne postoje u času ostaviteljeve smrti.

IX. Uračunavanje darova i zapisa

Uračunavanje darova zakonskom nasljedniku

Članak 89.

(1) Svakom se zakonskom nasljedniku prigodom diobe na zahtjev uračunava u nasljedni dio vrijednost svega što je dobio na dar od ostavitelja na bilo koji način.

(2) Vrijednost plodova i drugih koristi koje je nasljednik imao od darovane stvari sve do smrti ostaviteljeve ne uračunava se.

(3) Vrijednost dara ne uračunava se ako je ostavitelj izjavio u vrijeme darovanja ili kasnije, ili u oporuci, da se dar ne uračuna u nasljedni dio, ili se iz okolnosti može zaključiti da je to bila volja ostaviteljeva.

(4) Pri uračunavanju vrijede odredbe o nužnom dijelu, s time da se nužnom nasljedniku uvijek u vrijednost njegova nužnog dijela uračunavaju darovi koje je dobio.

Uračunavanje zapisa zakonskom nasljedniku

Članak 90.

(1) Vrijednost zapisa ostavljenog zakonskom nasljedniku uračunava se u njegov nasljedni dio, osim ako iz oporuke proizlazi da je oporučitelj htio da nasljednik dobije zapis uz svoj dio.

(2) Pri uračunavanju vrijede odredbe o nužnom dijelu, s time da se nužnom nasljedniku uvijek u vrijednost njegova nužnog dijela uračunavaju zapisi koji su mu namijenjeni.

Način uračunavanja darova i zapisa

Članak 91.

(1) Uračunavanje se provodi na taj način da ostali nasljednici dobivaju iz ostavine odgovarajuću vrijednost, pa se tek nakon toga ostatak ostavine dijeli među svim nasljednicima.

(2) Ako stvari i prava koja je ostavitelj imao u svojoj imovini u času smrti nisu dovoljna da bi ostali nasljednici dobili odgovarajuću vrijednost, nasljednik kojem se uračunava nije dužan vratiti im nešto od onoga što je on dobio.

(3) Pri uračunavanju vrijede odredbe o nužnom dijelu.

Pravo nasljednika kojem se dar ili zapis ne uračunava

Članak 92.

(1) Kad prema ostaviteljevoj volji dar ili zapis ne treba uračunati nasljedniku u njegov nasljedni dio, takav nasljednik zadržava dar, odnosno zapis i sudjeluje s ostalim nasljednicima u diobi ostavine, kao da dara ili zapisa nije ni bilo.

(2) Kad ima nužnih nasljednika, a prema ostaviteljevoj volji dar ili zapis ne treba uračunati nekom nasljedniku u njegov nasljedni dio, taj nasljednik ima pravo zadržati dar, odnosno zapis u mjeri u kojoj to ne sprječava da nužni nasljednik dobije punu vrijednost nužnog dijela.

Pravo nasljednika koji se odrekao nasljedstva

Članak 93.

(1) Nasljednik koji se odrekao nasljedstva ima pravo zadržati dar u mjeri u kojoj to ne sprječava da nužni nasljednik dobije punu vrijednost nužnog dijela.

(2) On ima pravo zahtijevati ispunjenje zapisa samo u mjeri u kojoj to ne sprječava da nužni nasljednik dobije punu vrijednost nužnog dijela.

Pravo vratiti dar

Članak 94.

(1) Nasljednik ima pravo darovanu mu stvar vratiti ostavini.

(2) Vрати li nasljednik dar, neće mu se njegova vrijednost uračunati u nasljedni dio, a glede troškova koje je imao za dar i glede oštećenja koja je darovana stvar pretrpjela on će imati položaj poštenog posjednika, ako se ne dokaže njegovo nepoštenje.

Određivanje vrijednosti darova pri uračunavanju

Članak 95.

Pri uračunavanju vrijednosti darova nasljedniku u nasljedni dio uzima se vrijednost dara u času otvaranja nasljedstva, a prema njezinu stanju u vrijeme darovanja.

Kad se dar sastoji u osiguranju

Članak 96.

Kad se dar sastoji u osiguranju u korist obdarenika, kao vrijednost dara uzet će se zbroj premija koje je uplatio ostavitelj ako je taj zbroj manji od osigurnine, a ako je zbroj premija veći od osigurnine, kao vrijednost dara uzet će se iznos osigurnine.

Troškovi uzdržavanja nasljednika

Članak 97.

(1) Ono što je potrošeno na uzdržavanje nasljednika i na njegovo školovanje neće se uračunati u njegov nasljedni dio u granicama ostaviteljeve obveze da nasljednika uzdržava, odnosno školuje.

(2) Hoće li se izdatci koje je ostavitelj učinio za daljnje uzdržavanje i školovanje nasljednika uračunati u njegov nasljedni dio i u kojoj mjeri, odlučit će se prema okolnostima, uzimajući u obzir naročito vrijednost ostavine i troškova školovanja i osposobljavanja za samostalan život ostalih nasljednika.

Uobičajeni manji darovi

Članak 98.

Vrijednost uobičajenih manjih darova ne uračunava se u nasljedni dio.

Darovi učinjeni osobi umjesto koje nasljednik nasljeđuje

Članak 99.

Vrijednost darova učinjenih osobi umjesto koje nasljednik nasljeđuje uračunava se u nasljedni dio.

Uračunavanje nasljednikova duga ostavitelju

Članak 100.

Jednako kao dar nasljedniku uračunava se u njegov dio ono što je dugovao ostavitelju s učinkom kao da je dug ispunio.

Tko može zahtijevati uračunavanje

Članak 101.

Pravo zahtijevati da se u nasljedni dio jednog nasljednika uračuna vrijednost darova i zapisa imaju njegovi sunasljednici, odnosno nasljednici sunasljednika.

G l a v a t r e ć a

NASLJEDNOPRAVNI UGOVORI

I. Ugovor o nasljeđivanju i o budućem nasljedstvu ili zapisu

Ništavost ugovora o nasljeđivanju

Članak 102.

Ništav je ugovor kojim netko svojem sugovorniku ili trećoj osobi ostavlja svoju ostavinu ili njezin dio.

Ništavost ugovora o budućem nasljedstvu ili zapisu

Članak 103.

(1) Ništav je ugovor kojim netko otuđuje nasljedstvo kojemu se nada, kao i svaki ugovor o nasljedstvu treće osobe koja je još živa.

(2) Ništav je ugovor o zapisu ili kojoj drugoj koristi kojima se jedan ugovornik nada iz nasljedstva koje još nije otvoreno.

Ništavost ugovora o sadržaju oporuke

Članak 104.

Ništav je ugovor kojim se netko obvezuje unijeti neku odredbu u svoju oporuku ili je ne unijeti, opozvati neku odredbu iz svoje oporuke ili je ne opozvati.

II. Ustup i raspodjela imovine za života

Članak 105.

Predak može poslom među živima ustupiti i razdijeliti svoju imovinu svojoj djeci i ostalim potomcima.

Pretpostavke valjanosti ustupa i raspodjele

Članak 106.

(1) Ustup i raspodjela imovine valjani su samo ako su se s time suglasili sva djeca i ostali potomci ustupiteljevi koji su po zakonu pozvani naslijediti ga.

(2) Ugovor o ustupu i raspodjeli imovine valjan je samo ako je sastavljen u pisanom obliku i:

- ovjeren od suca nadležnog suda, ili
- sastavljen u obliku javnobilježničkog akta, ili
- potvrđen (solemniziran) po javnom bilježniku.

(3) Ovlaštene osobe iz stavka 2. ovoga članka dužne su pročitati ugovor i upozoriti ugovornike na posljedice ugovora.

(4) Potomak koji nije dao suglasnost može je dati naknadno, u obliku iz stavka 2. ovoga članka.

(5) Ustup i raspodjela ostaju valjani ako je potomak koji se nije suglasio umro prije ostavitelja, a nije ostavio svojih potomaka, ili se odrekao nasljedstva, ili je isključen iz nasljedstva, ili je nedostojan.

Predmet ustupa i raspodjele

Članak 107.

(1) Ustupom i raspodjelom može biti obuhvaćena samo ustupiteljeva imovina koja postoji u vrijeme sklapanja ugovora, bilo cjelokupna ili samo jedan njezin dio, odnosno pojedine ustupiteljeve stvari ili prava.

(2) Ništava je odredba kojom bi bilo predviđeno kako će se raspodijeliti stvari ili prava koja se budu zatekla u ustupiteljevoj ostavini.

Ustupljena imovina ne ulazi u ostavinu

Članak 108.

(1) Kad predak koji je za života ustupio i raspodijelio svoju imovinu (ustupitelj) umre, njegovu ostavinu činit će samo ono što nije bilo obuhvaćeno valjanim ustupom i raspodjelom, kao i ono što je naknadno stekao.

(2) Ono što su njegovi potomci već dobili ustupom i raspodjelom ne ulazi u ostavinu, te se ne uzima ni u kakav račun prigodom utvrđivanja vrijednosti ostavine.

Kad se ustupljeni dijelovi smatraju darom

Članak 109.

Ako se ustupitelju nakon ustupa i raspodjele rodi dijete ili se pojavi nasljednik koji je bio proglašen nestalim ili umrlim, kao i inače kad se s ustupom i raspodjelom nije suglasio netko od ustupiteljevih potomaka koji su po zakonu pozvani naslijediti ga, onda se ono što je ustupljeno ostalima smatra darom i s time će se nakon smrti pretka postupati kao s darovima učinjenim nasljednicima.

Zadržavanje raznih prava prigodom ustupa i raspodjele

Članak 110.

(1) Prigodom ustupa i raspodjele ustupitelj može za sebe i/ili za svoga bračnog druga, ili za koju drugu osobu, odrediti osnivanje neke osobne služnosti ili stvarnog tereta na svim ili nekim predmetima ustupanja, ili ugovoriti doživotnu rentu u naravi ili u novcu, ili doživotno uzdržavanje, ili kakvu drugu naknadu.

(2) Ako su prava iz stavka 1. ovoga članka osnovana za ustupitelja i njegova bračnog druga zajedno, u slučaju smrti jednoga pripadaju u cjelini drugome do njegove smrti, ako nije što drugo ugovoreno ili ne proizlazi iz okolnosti slučaja.

Prava ustupiteljeva bračnog druga

Članak 111.

(1) Ustupitelj može ustupom i raspodjelom obuhvatiti svoga bračnog druga i tada je potrebno da se on suglasi s tim.

(2) Ne bude li bračni drug obuhvaćen, njegovo pravo na nužni dio ostaje neokrnjeno.

(3) Ne bude li bračni drug obuhvaćen, ustup i raspodjela nisu zbog toga nevaljani, nego se prigodom utvrđivanja vrijednosti ostavine radi određivanja vrijednosti nužnog dijela nadživjelog bračnog druga smatra darom ono što je ostavitelj ustupio i raspodijelio svojim potomcima.

Dugovi ustupiteljevi i pobijanje ustupa

Članak 112.

(1) Potomci između kojih je ustupitelj razdijelio svoju imovinu ne odgovaraju za njegove dugove, ako nije što drugo određeno prilikom ustupa i raspodjele.

(2) Ustupiteljevi vjerovnici mogu pobijati ustup i raspodjelu pod pretpostavkama predviđenim za pobijanje dužnikovih besplatnih pravnih radnji poduzetih na štetu vjerovnika.

Odgovornost za nedostatke

Članak 113.

Odgovornost za materijalne i pravne nedostatke kakva nastaje između sunasljednika nakon razvrgnuća njihove zajednice nastaje i između potomaka nakon ustupa i raspodjele imovine koje im je izvršio njihov predak.

Opoziv

Članak 114.

(1) Ustupitelj ima pravo opozvati ugovor o ustupu i raspodjeli glede određenog potomka ili bračnog druga i zahtijevati da mu taj vrati ono što je primio ustupom i raspodjelom, pod pretpostavkama pod kojima bi mogao opozvati i učinjeno mu darovanje.

(2) Isto pravo ima ustupitelj ako potomak ili bračni drug ne daje njemu ili kome drugome uzdržavanje određeno poslom ustupa i raspodjele, ili ako ne isplati ustupiteljeve dugove čija mu je isplata naložena istim poslom.

(3) U drugim slučajevima neispunjenja obveza preuzetih ugovorom o ustupu i raspodjeli sud će, vodeći računa o važnosti toga za ustupitelja i o ostalim okolnostima slučaja, odlučiti ima li ustupitelj pravo zahtijevati povrat danoga ili samo zahtijevati ispunjenje.

Prava nakon opoziva

Članak 115.

(1) Potomak ili bračni drug koji je morao vratiti ustupitelju ono što je primio prilikom ustupa i raspodjele moći će zahtijevati svoj nužni dio nakon ustupiteljeve smrti, ako nije isključen iz nasljedstva, niti je nedostojan da naslijedi ustupitelja, niti se odrekao nasljedstva.

(2) Pri izračunavanju vrijednosti njegova nužnog dijela dijelovi imovine koje je ostavitelj za života ustupio i raspodijelio svojim ostalim potomcima ili bračnom drugu smatrat će se darom.

III. Ugovor o doživotnom uzdržavanju

Uvjeti za pravovaljanost ugovora o doživotnom uzdržavanju

Članak 116.

(1) Ugovor kojim se jedan ugovornik obvezuje uzdržavati doživotno drugog ugovornika, ili neku treću osobu, a u kojemu drugi ugovornik izjavljuje da mu prenosi u vlasništvo u času svoje smrti svu svoju imovinu ili jedan njezin dio nije ugovor o nasljeđivanju, nego ugovor o otuđenju uz naknadu imovine koja pripada primatelju uzdržavanja u vrijeme sklapanja ugovora, ili određenog dijela te imovine čija je predaja davatelju uzdržavanja odgođena do smrti primatelja uzdržavanja (ugovor o doživotnom uzdržavanju).

(2) Pod nepokretnim stvarima podrazumijevaju se i one pokretne stvari koje služe za upotrebu i iskorištavanje nepokretnih stvari, kao što su poljoprivredne sprave, alat i stoka.

(3) Kada su predmet ugovora pokretne stvari i prava, u ugovoru moraju biti određeno navedeni ili određivi.

(4) Ugovor o doživotnom uzdržavanju valjan je samo ako je sastavljen u pisanom obliku i:

- ovjeren od suca nadležnog suda, ili
- sastavljen u obliku javnobilježničkog akta, ili
- potvrđen (solemniziran) po javnom bilježniku.

(5) Ovlaštene osobe iz stavka 4. ovoga članka dužne su pročitati ugovor i upozoriti ugovornike na posljedice ugovora.

(6) Kao ugovori o doživotnom uzdržavanju smatraju se i ugovori kojima je uz obećanje nasljedstva poslije smrti ugovorena zajednica života ili zajednica imanja, ili da će jedan

ugovornik čuvati i paziti drugog, obrađivati mu imanje i poslije smrti ga sahraniti, ili što drugo u istu svrhu.

Upis prava davatelja uzdržavanja

Članak 117.

Davatelj uzdržavanja može svoje pravo iz ugovora upisati u javnoj knjizi.

Odgovornost za dugove

Članak 118.

Davatelj uzdržavanja ne odgovara poslije smrti primatelja uzdržavanja za njegove dugove, ali se može ugovoriti da će on odgovarati za njegove postojeće dugove određenim vjerovnicima.

Raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju

Članak 119.

(1) Ugovorne strane mogu sporazumno raskinuti ugovor o doživotnom uzdržavanju i pošto je počelo njegovo izvršenje.

(2) Ako prema ugovoru o doživotnom uzdržavanju ugovornici žive zajedno, pa se njihovi odnosi toliko poremete da zajednički život postane nepodnošljiv, svaka strana može tražiti od suda raskid ugovora.

(3) Svaka strana može tražiti raskid ugovora ako druga strana ne izvršava svoje obveze.

(4) U slučaju raskida ugovora svaka strana zadržava pravo da od druge strane traži naknadu koja joj pripada po općim pravilima obveznog prava.

Utjecaj promijenjenih prilika

Članak 120.

(1) Ako su se poslije sklapanja ugovora prilike toliko promijenile da je njegovo ispunjenje postalo znatno otežano, sud će na zahtjev jedne ili druge strane njihove odnose iznova urediti ili ih raskinuti, vodeći računa o svim okolnostima.

(2) Sud može pravo primatelja uzdržavanja preinačiti u doživotnu novčanu rentu, ako to odgovara i jednoj i drugoj strani.

Smrt davatelja uzdržavanja

Članak 121.

(1) U slučaju smrti davatelja uzdržavanja njegove obveze prelaze na njegovog bračnog druga i njegove potomke koji su pozvani na nasljedstvo, ako oni na to pristanu.

(2) Ako oni ne pristanu na produženje ugovora o doživotnom uzdržavanju, ugovor prestaje, i oni nemaju pravo tražiti naknadu za prije dato uzdržavanje.

(3) Ako bračni drug i potomci davatelja uzdržavanja nisu u stanju preuzeti ugovorne obveze, oni imaju pravo tražiti naknadu od primatelja uzdržavanja.

(4) Sud će ovu naknadu odrediti po slobodnoj ocjeni, uzimajući pri tome u obzir imovinske prilike primatelja uzdržavanja i osoba koje su bile ovlaštene na produženje ugovora o doživotnom uzdržavanju.

D I O T R E Ć I

PRAVNI POLOŽAJ NASLJEDNIKA

I. O t v a r a n j e n a s l j e d s t v a

Smrt i proglašenje osobe umrlom

Članak 122.

Smrcu osobe otvara se njezino nasljedstvo, a isti učinak ima i proglašenje osobe umrlom.

Kad se otvara nasljedstvo osobe proglašene umrlom i početak tijeka rokova

Članak 123.

(1) Kao dan otvaranja nasljedstva osobe koja je proglašena umrlom smatra se dan kad je rješenje o proglašenju osobe umrlom postalo pravomoćno, ako u samom rješenju nije kao dan smrti određen neki drugi dan.

(2) Rokovi koji po ovom Zakonu počinju teći od dana otvaranja nasljedstva počinju teći u slučaju proglašenja osobe umrlom tek od dana kad je rješenje o tome postalo pravomoćno.

Sposobnost za nasljeđivanje

Članak 124.

- (1) Nasljednik može biti samo osoba koja je živa u času otvaranja nasljedstva.
- (2) Za dijete već začeto u času otvaranja nasljedstva uzet će se da je rođeno ako se rodi živo.
- (3) I pravne su osobe sposobne nasljeđivati na temelju oporuke, kao i stjecati prava na zapise te biti korisnik oporučnih raspolaganja, ako posebnim zakonom nije što drugo određeno.
- (4) Ako su dvije ili više osoba izgubile život u istom događaju, smatrat će se da ni jedna od njih nije bila živa u trenutku otvaranja nasljedstva druge, ako se ne dokaže suprotno.

Nedostojnost za nasljeđivanje

Članak 125.

Nedostojan je naslijediti, kako na temelju zakona tako i na temelju oporuke, kao i dobiti bilo što na temelju oporuke:

1. onaj koji je namjerno usmrtio ostavitelja, ili je to pokušao;
2. onaj koji je silom ili prijetnjom natjerao, ili prijevarom naveo ostavitelja da napravi ili opozove oporuku ili neku oporučnu odredbu, ili ga je spriječio da to učini;
3. onaj koji je uništio ili sakrio ostaviteljevu oporuku s namjerom da spriječi ostvarenje ostaviteljeve posljednje volje, kao i onaj koji je krivotvorio ostaviteljevu oporuku;
4. onaj koji se teže ogriješio o obvezu uzdržavanja prema ostavitelju prema kojemu je imao zakonsku obvezu uzdržavanja, onaj koji nije htio pružiti ostavitelju nužnu pomoć, koju mu je mogao pružiti bez opasnosti za vlastiti život, ili ga je ostavio bez pomoći u prilikama koje su opasne za život ili zdravlje.

Članak 126.

- (1) Nedostojnost ne smeta potomcima nedostojnoga i oni nasljeđuju kao da je on umro prije ostavitelja.

(2) Nedostojnost prestaje ostaviteljevim oprostom danim u obliku propisanom za valjanost oporuke.

(3) Na nedostojnost se pazi po službenoj dužnosti, osim u slučaju ogrješenja o obvezu uzdržavanja, nepružanja nužne pomoći i napuštanja ostavitelja bez pomoći u prilikama koje su opasne za život ili zdravlje.

Nepoznati nasljednici

Članak 127.

(1) Ako nije poznato tko su nasljednici, sud će oglasom objavljenim u "Narodnim novinama", a i na drugi prikladan način pozvati osobe koje polažu pravo na nasljedstvo da se prijave sudu.

(2) Ako se u roku od šest mjeseci od objave oglasa u "Narodnim novinama" ne javi nijedan nasljednik, utvrdit će se da je ostavina prešla u vlasništvo općine, odnosno grada određenih ovim Zakonom. Time nasljednik koji bi se kasnije javio ne gubi svoje nasljedno pravo niti pravo zahtijevati ostavinu po pravilima iz članka 138. ovoga Zakona.

Skrbnik ostavine

Članak 128.

(1) Kad su nasljednici nepoznati ili nepoznatog boravišta, odnosno nedostupni, kao i u ostalim slučajevima kad je to potrebno, sud će im postaviti privremenog skrbnika ostavine, koji je ovlašten da u ime nasljednika tuži ili bude tužen, da naplaćuje tražbine ili isplaćuje dugove i uopće da zastupa nasljednike.

(2) Sud je ovlašten, kad je to potrebno, odrediti posebna prava i dužnosti skrbnika ostavine.

(3) Žalba protiv rješenja o postavljenju privremenog skrbnika ne odgađa njegovu provedbu.

(4) O postavljenju privremenog skrbnika sud će obavijestiti tijelo nadležno za poslove skrbništva koje prema tako postavljenom skrbniku ima sve ovlasti kao da ga je samo postavilo.

(5) Glede polaganja računa i nagrade privremenom skrbniku primjenjuju se na odgovarajući način pravila postavljena za izvršitelja oporuke.

II. Stjecanje ostavine i odricanje od nasljedstva

Prelazak ostavine na nasljednike

Članak 129.

(1) U času ostaviteljeve smrti nasljednik stječe nasljedno pravo i na njega po sili zakona prelazi ostavina umrle osobe, čime postaje njegovo nasljedstvo.

(2) U istom času nasljednik stječe i ostala prava i obveze vezane uz njegovo svojstvo nasljednika, ako što drugo ne proizlazi iz njihove pravne naravi.

(3) Nasljednik trajno ostaje nasljednikom, osim ako se valjano ne odrekne svoga nasljednog prava (odricanje od nasljedstva).

(4) Isto vrijedi i za stjecanje prava na zapis, kao i za stjecanje zapisa.

Odricanje od nasljedstva

Članak 130.

(1) Nasljednik se može odreći nasljedstva javno ovjеровljenom izjavom ili izjavom danom na zapisnik kod suda do donošenja prvostupanjske odluke.

(2) Ovo odricanje vrijedi i za potomke onoga koji se odrekao, ako odricatelj nije izričito izjavio da se odriče samo u svoje ime.

(3) Ako su odricateljevi potomci malodobni, za ovo odricanje nije potrebno odobrenje tijela nadležnog za poslove skrbništva.

(4) Za nasljednika koji se odrekao u svoje ime smatra se kao da nikad nije bio nasljednik.

(5) Ako se odreknu nasljedstva svi nasljednici koji pripadaju najbližem nasljednom redu u času smrti ostavitelja, na nasljedstvo se pozivaju nasljednici sljedećega nasljednog reda. Za slučaj da se nasljedstva odreknu ostali nasljednici prvoga nasljednog reda bračni drug ostaje u prvom nasljednom redu.

Članak 131.

(1) Ako je nasljednik umro prije svršetka ostavinske rasprave, a nije se odrekao nasljedstva, pravo odricanja prelazi na njegove nasljednike.

(2) Isto vrijedi i u slučaju kad je nasljednik umro nakon svršetka ostavinske rasprave, a prije donošenja prvostupanjske odluke.

Tko se ne može odreći nasljedstva

Članak 132.

(1) Ne može se odreći nasljedstva nasljednik koji je raspolagao nasljedstvom ili nekim njegovim dijelom.

(2) Mjere koje jedan nasljednik poduzme samo radi očuvanja ostavine, kao i mjere tekuće uprave, ne lišavaju ga prava da se odrekne nasljedstva.

Sadržaj izjave o odricanju od nasljedstva

Članak 133.

(1) Odricanje od nasljedstva ne može biti djelomično ni pod uvjetom.

(2) Odricanje od nasljedstva ne odnosi se na naknadno pronađenu imovinu.

(3) Odricanje u korist određenog nasljednika ne smatra se odricanjem od nasljedstva, nego izjavom o ustupu svoga nasljednog dijela.

Odricanje od nasljedstva koje nije otvoreno

Članak 134.

(1) Odricanje od nasljedstva koje nije otvoreno nema pravnog učinka.

(2) Iznimno, potomak koji može samostalno raspolagati svojim pravima može se ugovorom s pretkom odreći nasljedstva koje bi mu pripalo nakon smrti pretka. Isto vrijedi i za slučaj kad se bračni drug odriče nasljedstva koje bi mu kao bračnom drugu pripalo nakon smrti njegova bračnog druga.

(3) Ugovor o odricanju od nasljedstva valjan je samo ako je sastavljen u pisanom obliku i:

- ovjeren od suca nadležnog suda, ili
- sastavljen u obliku javnobilježničkog akta, ili
- potvrđen (solemniziran) po javnom bilježniku.

(4) Ovlaštene osobe iz stavka 3. ovoga članka dužne su pročitati ugovor i upozoriti ugovornike na posljedice ugovora.

(5) Ovo odricanje vrijedi i za potomke onoga koji se odrekao, ako ugovorom o odricanju ili naknadnim sporazumom nije što drugo određeno.

Neopozivost izjave o odricanju ili o prihvatu nasljedstva i njezino poništenje

Članak 135.

(1) Izjava o odricanju od nasljedstva ili o prihvatu nasljedstva ne može se opozvati.

(2) Nasljednik može izjavu iz stavka 1. ovoga članka pobijati po općim pravilima o pobijanju pravnih poslova zbog mana volje.

Priraštaj

Članak 136.

Dio oporučnog nasljednika koji se odrekao nasljedstva pripada ostaviteljevim zakonskim nasljednicima, ako iz same oporuke ne proizlazi kakva druga namjera oporučitelja.

Članak 137.

Dio zakonskog nasljednika koji se odrekao nasljedstva samo u svoje ime nasljeđuje se kao da je taj nasljednik umro prije ostavitelja.

Zastara prava zahtijevati ostavinu

Članak 138.

(1) Pravo zahtijevati ostavinu kao nasljednik ostavitelja zastarijeva prema poštenom posjedniku za godinu dana od kada je nasljednik saznao za svoje pravo i za posjednika ostavine, a najkasnije za deset godina računajući za zakonskog nasljednika od smrti ostaviteljeve, a za oporučnog nasljednika od proglašenja oporuke.

(2) Prema nepoštenu posjedniku ovo pravo zastarijeva za dvadeset godina.

III. Odgovornost nasljednika za ostaviteljeve dugove

Opseg nasljednikove odgovornosti za dugove

Članak 139.

- (1) Nasljednik odgovara za ostaviteljeve dugove.
- (2) Nasljednik koji se odrekao nasljedstva ne odgovara za ostaviteljeve dugove.
- (3) Nasljednik odgovara za ostaviteljeve dugove do visine vrijednosti naslijeđene imovine, s time da na visinu vrijednosti naslijeđene imovine i vrijednost ostaviteljevih dugova koje je nasljednik već podmirio sud pazi samo na prigovor nasljednika.
- (4) Kad ima više nasljednika, oni odgovaraju solidarno za ostaviteljeve dugove, i to svaki do visine vrijednosti svoga nasljednog dijela, bez obzira je li izvršena dioba nasljedstva.
- (5) Među nasljednicima dugovi se dijele razmjerno njihovim nasljednim dijelovima, ako oporukom nije drukčije određeno.

Odvajanje ostavine

Članak 140.

- (1) Ostaviteljevi vjerovnici mogu zahtijevati u roku od tri mjeseca od otvaranja nasljedstva da se ostavina odvoji od imovine nasljednika, ako učine vjerojatnim postojanje tražbine i opasnost da bez odvajanja ne bi mogli namiriti svoju tražbinu.
- (2) U tom slučaju nasljednik ne može raspolagati stvarima i pravima ostavine, niti se njegovi vjerovnici mogu iz njih naplatiti, dok se ne naplate vjerovnici koji su zahtijevali odvajanje.
- (3) Ostaviteljevi vjerovnici koji su zahtijevali to odvajanje mogu naplatiti svoje tražbine samo iz sredstava ostavine.
- (4) Odvojenoj ostavini sud može postaviti skrbnika.
- (5) Na zahtjev ostaviteljevih vjerovnika sud može odrediti čuvanje odvojene ostavine. Troškove povjeravanja ostavine na čuvanje dužni su snositi vjerovnici koji su zahtijevali.

(6) Ako vjerovnik koji je zahtijevao odvajanje nema ovršnu ispravu ili ako već prije nije pokrenuo postupak radi ostvarenja svoje tražbine, dužan je pokrenuti postupak radi ostvarenja tražbine u roku koji mu odredi sud rješenjem o odvajanju ostavine. Ako vjerovnik ne pokrene postupak na koji je upućen u roku koji mu je određen, sud će po službenoj dužnosti svoje rješenje o odvajanju ostavine staviti izvan snage.

(7) O zahtjevu vjerovnika sud odlučuje rješenjem u ostavinskom postupku. Žalba protiv tog rješenja ne odgađa njegovu provedbu.

IV. Nasljednička zajednica i njezino razvrgnuće

Nasljednička zajednica

Članak 141.

(1) Do utvrđenja koliki dijelovi nasljednog prava pripadaju pojedinim nasljednicima sunasljednici upravljaju i raspolažu svime što čini nasljedstvo po pravilima po kojima zajednički vlasnici upravljaju i raspolažu stvarima, osim onim što je povjereno na upravljanje izvršitelju oporuke ili skrbniku ostavine.

(2) Pošto bude utvrđeno koliki dijelovi nasljednog prava pripadaju pojedinim nasljednicima, do razvrgnuća sunasljednici upravljaju i raspolažu svime što je do tada bilo zajedničko po pravilima po kojima suvlasnici upravljaju i raspolažu stvarima, osim onim što je povjereno na upravljanje izvršitelju oporuke ili skrbniku ostavine.

Pravo na razvrgnuće

Članak 142.

(1) Razvrgnuće može zahtijevati svaki sunasljednik.

(2) Pravo iz stavka 1. ovoga članka ne zastarijeva.

(3) Ništava je oporučiteljeva odredba kojom zabranjuje nasljednicima da ikad razvrgnu zajednicu.

(4) Razvrgnuće se provodi uz odgovarajuću primjenu pravila o razvrgnuću suvlasništva i učincima razvrgnuća, ako oporukom ili ovim Zakonom nije što posebno određeno.

Pravo sunasljednika koji su živjeli ili privređivali u zajednici s ostaviteljem

Članak 143.

(1) Na zahtjev sunasljednika koji je živio ili privređivao u zajednici s ostaviteljem, a i zapisovnika, sud može, kada to iziskuje opravdana potreba, odlučiti da mu se ostave pojedine stvari, pokretne ili nepokretne ili skupine stvari, koje bi pripale u dio ostalih nasljednika, a da im on vrijednost tih stvari isplati u novcu u roku koji sud prema okolnostima odredi. Rješenje suda kojim udovoljava tom zahtjevu ovršna je isprava.

(2) Sunasljednik koji je poljodjelac ne mora učiniti vjerojatnom opravdanu potrebu iz stavka 1. ovoga članka kad se radi o nasljeđivanju poljoprivrednog zemljišta i stvari koje služe obavljanju poljoprivredne djelatnosti.

(3) Za tako određeni iznos osobe iz stavka 1. ovoga članka imaju radi osiguranja iznosa koji im je dužan platiti do isplate zakonsko založno pravo na dijelovima ostavine dodijeljenima nasljedniku.

(4) Ako im u roku ne bude plaćeno, oni imaju pravo zahtijevati naplatu svoje tražbine ili predaju stvari koje bi im inače pripale na ime nasljednog dijela.

Dioba kućanskih predmeta

Članak 144.

(1) Kućanski predmeti koji nisu znatnije vrijednosti, a služe za zadovoljavanje svakodnevnih potreba nasljednika koji je živio s ostaviteljem u istom kućanstvu koji nije njegov potomak ni njegov bračni drug, ostavit će mu se na njegov zahtjev, a njihova vrijednost uračunat će se u dio tog nasljednika.

(2) Ako vrijednost predmeta premašuje vrijednost nasljednog dijela, nasljednik kojemu su ti predmeti ostavljeni isplatit će ovu razliku ostalim nasljednicima u novcu.

Ustupanje nasljednog dijela prije diobe

Članak 145.

(1) Svaki nasljednik može prije diobe prenijeti svoj nasljedni dio, potpuno ili djelomično, samo na sunasljednika.

(2) Ugovor o prijenosu nasljednog dijela valjan je samo ako je sastavljen u pisanom obliku i:

- ovjeren od suca nadležnog suda, ili
- sastavljen u obliku javnobilježničkog akta, ili
- potvrđen (solemniziran) po javnom bilježniku.

(3) Ovlaštene osobe iz stavka 2. ovoga članka dužne su pročitati ugovor i upozoriti ugovornike na posljedice ugovora.

(4) Ugovor nasljednika sa osobom koja nije nasljednik o ustupanju nasljednog dijela samo obvezuje nasljednika da po izvršenoj diobi preda svoj dio suugovorniku; njime suugovornik ne dobiva do diobe nikakvo drugo pravo.

D I O Č E T V R T I

POSTUPAK U NASLJEDNIM STVARIMA

G l a v a p r v a

SASTAVLJANJE, ČUVANJE I OPOZIV JAVNE OPORUKE

I. Postupak za sastavljanje javne i međunarodne oporuke

Javna oporuka

Članak 146.

(1) Javnu oporuku na zahtjev oporučitelja mogu sastaviti ovlaštene osobe iz članka 32. ovoga Zakona.

(2) Na zahtjev oporučitelja ovlaštene osobe mogu sukladno odredbama ovoga Zakona o međunarodnoj oporuci svakoj pisanoj oporuci dati oblik međunarodne oporuke.

Članak 147.

(1) Kad sudac općinskog suda ili sudski savjetnik u općinskom sudu sastavlja javnu oporuku, on to čini u okviru službenog uredovanja suda.

(2) Hrvatskim državljanima u inozemstvu javne oporuke sastavljaju konzularni, odnosno diplomatsko-konzularni predstavnici Republike Hrvatske, u okviru svoga službenog uredovanja.

(3) Kad javni bilježnik sastavlja javnu oporuku, on to čini u svom službenom sjedištu i za područje na kojemu obavlja svoju službu. Oporuka koju bi javni bilježnik sastavio na području Republike Hrvatske izvan svoga službenog sjedišta i područja na kojem obavlja svoju službu nije nevaljana samo zbog toga.

(4) Osobe koje su ovlaštene za sastavljanje javne oporuke ujedno su ovlaštene i dužne po odredbama ovoga Zakona obavljati i radnje koje su u nadležnosti suda u svezi s čuvanjem, opozivanjem i evidentiranjem javnih i drugih oporuka.

Postupanje ovlaštene osobe

Članak 148.

(1) Ovlaštena će osoba svakomu koji to zahtijeva, u okviru svojega službenog uredovanja, sastaviti javnu oporuku po pravilima ovoga Zakona.

(2) Što je određeno za sastavljanje javne oporuke, vrijedi na odgovarajući način i za davanje oblika javne oporuke ispravi koju je napisao oporučitelj sam, ili mu ju je netko drugi napisao.

(3) Što je ovim Zakonom određeno za postupanje suda, vrijedi na odgovarajući način i za postupanje svake ovlaštene osobe, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

(4) Ovlaštena osoba je dužna prije sastavljanja javne oporuke utvrditi istovjetnost oporučitelja i svjedoka, a ako sudjeluje i tumač, tada i njegovu istovjetnost.

(5) Ovlaštena osoba o sastavljanju javne oporuke sastavlja zapisnik i obavlja druge radnje određene ovim Zakonom. U zapisnik će unijeti sve okolnosti koje bi mogle biti važne za ocjenu valjanosti oporuke.

(6) Ovlaštena će osoba oporučitelju objasniti propise koji ga ograničavaju u raspolaganju oporukom.

(7) U slučaju potrebe oporuka će se sastaviti i izvan uredovnih prostorija.

(8) O sastavljenoj javnoj oporuci ovlaštena će osoba bez odgode poslati obavijest u Hrvatski upisnik oporuka.

Utvrđivanje istovjetnosti oporučitelja i svjedoka

Članak 149.

(1) Ovlaštena će osoba po pravilima ovoga Zakona utvrditi istovjetnost oporučitelja i svjedoka, ako ih ne poznaje osobno i po imenu.

(2) Ako ovlaštena osoba ne poznaje oporučitelja osobno i po imenu, utvrdit će njegovu istovjetnost osobnom iskaznicom ili putovnicom. Nije li to moguće, njegova će se istovjetnost utvrditi svjedočenjem dvojice poslovno sposobnih svjedoka istovjetnosti.

(3) Istovjetnost oporučnih svjedoka koje ovlaštena osoba ne poznaje osobno i po imenu utvrdit će se na način koji je predviđen za utvrđivanje istovjetnosti oporučitelja.

(4) Istovjetnost svjedoka istovjetnosti utvrdit će se na temelju njihovih osobnih iskaznica ili putovnica.

(5) Osoba koja je svjedok istovjetnosti može biti i svjedok oporuke.

(6) U zapisniku će se navesti na koji je način utvrđena istovjetnost oporučitelja, svjedoka oporuke i svjedoka istovjetnosti.

Postupak kad se oporučitelj ne služi uredovnim jezikom ili je nijem, gluh ili gluhoslijep

Članak 150.

(1) Ako se oporučitelj ne može služiti uredovnim jezikom, ili to nije dužan, pozvat će se prisegnuti tumač čiju će se istovjetnost utvrditi, pa će se njegovim posredovanjem primiti izjave oporučiteljeve volje i inače se sporazumijevati s oporučiteljem.

(2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka uz tumača trebaju biti nazočna i dvojica svjedoka tumača, koji uz uredovni jezik znaju i onaj kojim se služi oporučitelj, a čija istovjetnost treba biti utvrđena. Osoba koja je svjedok istovjetnosti, i/ili svjedok oporuke, može biti i svjedok tumača, ako ima za to potrebno znanje.

(3) Ako je oporučitelj nijem, gluh ili gluhoslijep tako da je to smetnja oporučivanju, pozvat će se prisegnuti tumač i dva svjedoka koji se s oporučiteljem mogu sporazumjeti, na što će se na odgovarajući način primjenjivati odredbe stavaka 1. i 2. ovoga članka.

(4) Oporuka nema valjani oblik javne oporuke ako u slučaju iz stavaka 1. ili 3. ovoga članka prigodom oporučivanja nije sudjelovao odgovarajući tumač te svjedoci tumača,

ili ako svjedoci odmah izjave da tumač nije dovoljno vjerno prenio izjavu oporučiteljeve volje, ili da se njegovim posredovanjem nije oporučitelj uspješno sporazumijevao s ovlaštenom osobom.

(5) U slučajevima kad se oporučitelj ne može služiti uredovnim jezikom, ili to nije dužan, kao i kada je nijem, gluhi ili gluhoslijep tako da to smeta oporučivanju, pozvat će se tumač čak i ako ovlaštena osoba vlada jezikom kojim se služi oporučitelj, odnosno i ako je u stanju sporazumjeti se s oporučiteljem.

(6) Zapisnik o sastavljanju oporuke u slučajevima iz stavaka 1. do 3. ovoga članka potpisuju i tumač i svjedoci.

(7) Istovjetnost tumača i svjedoka tumača utvrđuje se kao i istovjetnost oporučnih svjedoka.

Međunarodna oporuka

Članak 151.

(1) Oporuka je, bez obzira na mjesto gdje je sastavljena, gdje se nalazi ostavina, te na ostaviteljevo državljanstvo, prebivalište ili boravište, valjana što se tiče oblika ako je sastavljena u skladu s odredbama članaka 152. do 166. ovoga Zakona.

(2) Nevaljanost oporuke kao međunarodne oporuke ne utječe na njezinu valjanost kao neke druge oporuke, što se tiče oblika.

Članak 152.

Odredbe ovoga Zakona o međunarodnoj oporuci ne primjenjuju se na oporučna raspolaganja koja su u istoj ispravi učinile dvije ili više osoba.

Članak 153.

(1) Oporuka mora biti sastavljena u pisanom obliku.

(2) Oporučitelj ne mora vlastoručno napisati oporuku.

(3) Oporuka može biti napisana na bilo kojem jeziku i pismu, rukom ili na neki drugi način.

Članak 154.

(1) Oporučitelj izjavljuje u nazočnosti dvaju svjedoka i ovlaštene osobe da je isprava koju je on ili netko drugi napisao njegova oporuka i da joj zna sadržaj.

(2) Oporučitelj ne mora svjedocima ni ovlaštenoj osobi otkriti sadržaj oporuke.

Članak 155.

(1) U nazočnosti svjedoka i ovlaštene osobe oporučitelj potpisuje oporuku ili, ako ju je već bio potpisao, priznaje i potvrđuje potpis kao svoj.

(2) Ako oporučitelj nije u stanju potpisati se, navest će razlog ovlaštenoj osobi, koja će to zabilježiti na oporuci. Oporučitelj može zatražiti od neke druge osobe da ga na oporuci potpiše.

(3) Svjedoci i ovlaštena osoba u oporučiteljevoj nazočnosti odmah se potpisuju na oporuci.

Članak 156.

(1) Potpisi se moraju staviti na kraju oporuke.

(2) Ako se oporuka sastoji od više listova, svaki list mora potpisati oporučitelj ili, ako se on nije u stanju potpisati, osoba koja potpisuje u njegovo ime ili, ako je nema, ovlaštena osoba. Svaki list mora biti označen brojem.

Članak 157.

(1) Datum oporuke je onaj kad ju je potpisala ovlaštena osoba.

(2) Taj datum ovlaštena osoba mora staviti na kraj oporuke.

Članak 158.

Ovlaštena osoba će pitati oporučitelja želi li dati izjavu o čuvanju svoje oporuke. U tom slučaju, i na izričit oporučiteljev zahtjev, mjesto gdje on namjerava čuvati svoju oporuku navest će se u potvrdi predviđenoj u članku 160. ovoga Zakona.

Članak 159.

Ovlaštena osoba prilaže oporuci potvrdu u skladu s odredbama članka 160. ovoga Zakona kojom se utvrđuje da su poštovane obveze propisane ovim Zakonom.

Članak 160.

Potvrda koju izdaje ovlaštena osoba bit će sastavljena u sljedećem obliku:

P O T V R D A

(Konvencija od 26. listopada 1973.)

1. Ja, _____ (ime, adresa i zvanje)
osoba, ovlaštena za sastavljanje međunarodne oporuke,
 2. potvrđujem da je dana _____ (datum) u _____ (mjesto)
 3. (oporučitelj) _____ (ime, adresa, datum
i mjesto rođenja) u nazočnosti mojoj i svjedoka:
 4. a) _____ (ime, adresa, datum i
mjesto rođenja)
b) _____ (ime, adresa, datum i
mjesto rođenja)
izjavio da je priložena isprava njegova oporuka te da joj zna sadržaj.
 5. Osim toga potvrđujem da:
 6. a) je u nazočnosti mojoj i svjedoka,
 1. oporučitelj potpisao oporuku ili priznao i potvrdio kao svoj već stavljeni potpis;
 2. budući da je oporučitelj izjavio da ne može sam potpisati svoju oporuku iz sljedećih razloga:
 - sam zabilježio ovu činjenicu na oporuci
 - je potpis stavio _____ (ime, adresa)
 7. b) smo svjedoci i ja potpisali oporuku.
 8. c) Svaki list oporuke potpisao je _____
te je označen brojem.
 9. d) Uvjerio sam se u identitet oporučitelja i gore navedenih svjedoka.
 10. e) Svjedoci su ispunjavali pretpostavke propisane zakonom, po kojemu ja postupam.
 11. f) Oporučitelj je želio dati sljedeću izjavu o čuvanju svoje oporuke:
 - _____
 - _____
 12. MJESTO
 13. DATUM
 14. POTPIS, i eventualno,
PEČAT
-

Članak 161.

Ovlaštena osoba zadržava jedan primjerak potvrde, a drugi daje oporučitelju.

Članak 162.

Ako se ne dokaže suprotno, potvrda ovlaštene osobe smatra se dovoljnim dokazom da je isprava valjano oblikovana u oporuku u smislu ovoga Zakona.

Članak 163.

Nepostojanje ili neispravnost potvrde ne utječe na valjanost oporuke sastavljene u skladu s ovim Zakonom, što se tiče njezina oblika.

Članak 164.

Međunarodna se oporuka može opozvati po pravilima ovoga Zakona o opozivu oporuka.

Članak 165.

Potpisi oporučitelja, ovlaštene osobe i svjedoka na međunarodnoj oporuci i na potvrdi, oslobođeni su svake ovjere ili slične formalnosti, ali nadležno tijelo može, po potrebi, provjeriti istinitost potpisa.

Članak 166.

Odredbe ovoga Zakona o međunarodnoj oporuci tumačit će se i primjenjivati uzimajući u obzir njihovo podrijetlo iz međunarodne konvencije i nužnost da ih se jednoobrazno tumači.

II. Čuvanje oporuke kod suda i drugih osoba ovlaštenih za sastavljanje javnih oporuka

Čuvanje oporuke

Članak 167.

(1) Na zahtjev oporučitelja, njegovu će oporuku primiti na čuvanje u Republici Hrvatskoj sud ili javni bilježnik, a u inozemstvu hrvatskim držaljanima konzularno, odnosno diplomatsko-konzularno predstavništvo Republike Hrvatske.

(2) Bez obzira tko je oporuku sastavio, osobe iz stavka 1. ovoga članka ne smiju odbiti primitak oporuke na čuvanje, ako oporuku na čuvanje predaje oporučitelj ili osoba koju je on za to opunomoćio.

(3) Prije primanja oporuke na čuvanje utvrdit će se istovjetnost osobe koja oporuku predaje na čuvanje po pravilima za utvrđivanje istovjetnosti oporučitelja, osim kada je ta osoba poznata osobno ili po imenu.

(4) Oporuka se predaje na čuvanje otvorena ili zatvorena.

(5) Oporuka primljena na čuvanje stavit će se u poseban omot i zapečatiti, pa će se dati potvrda da je oporuka primljena na čuvanje.

(6) Osoba koja u ime suda, javnog bilježnika, odnosno konzularnog ili diplomatsko-konzularnog predstavištva Republike Hrvatske prima oporuku na čuvanje, sastavit će o tome zapisnik, u kojem će navesti kako je utvrđena istovjetnost osobe koja je oporuku predala na čuvanje i u njega unijeti podatke, saznanja i zapažanja o svim okolnostima koje bi mogle biti važne za ocjenu valjanosti oporuke.

(7) Ako je oporuku na čuvanje predala osoba koju je oporučitelj za to opunomoćio, zapisniku će se priložiti ta punomoć.

(8) Zapisnik o primanju oporuke na čuvanje potpisuje osoba koja je u ime suda, javnog bilježnika, odnosno konzularnog ili diplomatsko-konzularnog predstavništva Republike Hrvatske primila oporuku na čuvanje, a ako je pritom sudjelovao i zapisničar, i on potpisuje zapisnik, uz naznaku svojstva zapisničara.

Članak 168.

Sud, javni bilježnik, odnosno konzularno ili diplomatsko-konzularno predstavništvo Republike Hrvatske koje je primilo oporuku na čuvanje čuvat će je s posebnom pažnjom i odvojeno od ostalih spisa.

Obavijest o sastavljenoj oporuci

Članak 169.

Sud, javni bilježnik, odnosno konzularno ili diplomatsko-konzularno predstavništvo Republike Hrvatske koje je primilo oporuku na čuvanje o tome će bez odgode poslati obavijest u Hrvatski upisnik oporuka.

Vraćanje oporuke oporučitelju

Članak 170.

(1) Oporuka koja se nalazi na čuvanju kod suda, javnog bilježnika odnosno konzularnog ili diplomatsko-konzularnog predstavništva Republike Hrvatske, vratit će se oporučitelju na njegov zahtjev.

(2) Oporuka će se vratiti i oporučiteljevu opunomoćeniku koji ima ovjerovljenu punomoć za taj posao.

(3) O vraćanju oporuke sastavit će se zapisnik, u kojem će se navesti način na koji je utvrđena istovjetnost osobe kojoj se vraća oporuka.

(4) Ako se oporuka vraća opunomoćeniku, punomoć će se priložiti zapisniku i čuvati kod onoga koji je oporuku vratio.

(5) Sud, javni bilježnik, odnosno konzularno ili diplomatsko-konzularno predstavništvo Republike Hrvatske koje je vratilo oporuku oporučitelju ili njegovu opunomoćeniku o tome će bez odgode poslati obavijest u Hrvatski upisnik oporuka.

Čuvanje izjave o usmenoj oporuci

Članak 171.

(1) Ako su svjedoci usmene oporuke podnijeli sudu ili javnom bilježniku izjavu o oporučiteljevoj volji, on će utvrditi istovjetnost svjedoka, a potom će primitak njihove izjave zapisnički utvrditi, staviti u poseban omot i zapečatiti.

(2) Jednako će se postupiti i kad svjedoci usmene oporuke dođu sudu ili javnom bilježniku da usmeno ponove oporučiteljevu izjavu.

(3) Prigodom uzimanja izjava svjedoka usmene oporuke sud će, odnosno javni bilježnik nastojati utvrditi izjavu oporučiteljeve volje, a ispitat će i okolnosti od kojih zavisi valjanost usmene oporuke.

(4) Isprave o usmenoj oporuci čuvat će se odvojeno od ostalih spisa.

Obavijest o primljenoj izjavi svjedoka usmene oporuke

Članak 172.

Sud, odnosno javni bilježnik koji je primio izjavu svjedoka usmene oporuke o tome će bez odgode poslati obavijest u Hrvatski upisnik oporuka.

III. Opoziv oporuke pred sudom ili drugim osobama ovlaštenim za sastavljanje javnih oporuka

Članak 173.

(1) Oporučitelj može pred osobom ovlaštenom za sastavljanje javne oporuke opozvati svaku svoju oporuku, bez obzira u kojem je obliku napravljena.

(2) Na opozivanje oporuke pred osobom ovlaštenom za sastavljanje javne oporuke na odgovarajući se način primjenjuju odredbe ovoga Zakona o sastavljanju javne oporuke.

(3) Kad oporučitelj opozove oporuku, opoziv će se zabilježiti na oporuci, ako se čuva kod ovlaštene osobe pred kojom je opozvana.

(4) Obavijest o tome da je oporuka opozvana bez odgode će se dostaviti Hrvatskom upisniku oporuka.

G l a v a d r u g a

OSTAVINSKI POSTUPAK

I. O p ć e o d r e d b e

Predmet ostavinskog postupka

Članak 174.

U ostavinskom postupku utvrđuje se tko su ostaviteljevi nasljednici, što čini ostaviteljevu ostavinu te koja još prava glede ostavine pripadaju nasljednicima, zapisovnicima i drugim osobama.

Izvanparnični postupak

Članak 175.

(1) Ostavinski postupak je izvanparnični postupak.

(2) Ako ovim Zakonom nije drukčije određeno, u ostavinskom postupku na odgovarajući se način primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku.

Nadležnost za provođenje ostavinskog postupka

Članak 176.

(1) Ostavinski se postupak u prvom stupnju provodi pred općinskim sudom odnosno pred javnim bilježnikom kao povjerenikom suda.

(2) U općinskom sudu ostavinski postupak provodi sudac pojedinac ili sudski savjetnik.

(3) Sud će povjeriti javnom bilježniku provođenje ostavinskog postupka i dostaviti mu smrtovnicu.

(4) Kada javni bilježnik provodi radnje u ostavinskom postupku kao povjerenik suda ovlašten je, kao i sudac i sudski savjetnik općinskog suda, poduzimati sve radnje u postupku i donositi sve odluke osim odluka za koje je ovim Zakonom drukčije propisano.

Mjesna nadležnost

Članak 177.

(1) Za ostavinski postupak mjesno je nadležan sud na čijem je području ostavitelj u vrijeme smrti imao prebivalište (ostavinski sud).

(2) Ako ostavitelj u vrijeme smrti nije imao prebivalište u Republici Hrvatskoj, za ostavinski postupak mjesno je nadležan sud na čijem je području ostavitelj u to vrijeme imao boravište.

(3) Ako ostavitelj u vrijeme smrti nije imao ni prebivalište ni boravište u Republici Hrvatskoj, mjesno je nadležan sud na čijem se području nalazi pretežni dio njegove ostavine u Republici Hrvatskoj.

(4) Ako se nijedan dio ostavine ne nalazi u Republici Hrvatskoj, mjesno je nadležan sud prema mjestu gdje je ostavitelj upisan u knjigu državljana.

(5) Privremene mjere za osiguranje ostavine može pored ostavinskoga suda narediti i sud na čijem je području ostavitelj umro te sud na čijem se području nalazi ostaviteljeva imovina.

(6) Kad za ostavinski postupak nije nadležan hrvatski sud, nadležnost hrvatskog suda koji je ovlašten provoditi pojedine radnje određuje se prema odredbama stavaka 1. do 5. ovoga članka.

Zabrana sporazuma o nadležnosti

Članak 178.

Stranke ne mogu sporazumno mijenjati nadležnost suda u ostavinskom postupku.

Stranke

Članak 179.

Strankom se u smislu ovoga Zakona smatraju nasljednici i zapisovnici kao i druge osobe koje ostvaruju neko pravo iz ostavine.

Opća pravila postupanja

Članak 180.

(1) Tijekom cijeloga postupka sud će paziti da prava stranaka budu što prije utvrđena i osigurana.

(2) Sud je dužan osobito paziti da se zaštite i ostvare prava osoba koje se zbog malodobnosti, duševne bolesti ili drugih okolnosti nisu sposobne brinuti o svojim pravima i interesima.

(3) U ostavinskom postupku javnost je isključena.

Dokazi

Članak 181.

(1) Sud donosi odluku na temelju rezultata cjelokupne rasprave.

(2) Sud je ovlašten utvrđivati činjenice koje stranke u postupku nisu iznijele te izvesti i dokaze koje one nisu predložile, ako ocijeni da su te činjenice i ti dokazi važni za odlučivanje u skladu s ovim Zakonom.

(3) Odluka se može zasnivati i na dokazima koji nisu izvedeni pred sudom koji donosi odluku.

Radnje u postupku

Članak 182.

Sudac, odnosno sudski savjetnik sa zapisničarom prima izjave o odricanju od nasljedstva i izvodi dokaze.

Zapisnici i bilješke

Članak 183.

(1) O radnjama poduzetim u postupku u pravilu se sastavlja zapisnik.

(2) O manje važnim izjavama stranaka i obavijestima koje sud prikuplja može se umjesto zapisnika staviti samo bilješka na spisu.

(3) Zapisnik potpisuju stranke ako su bile nazočne radnji u postupku, sudac odnosno sudski savjetnik koji je sastavio zapisnik te zapisničar.

(4) Bilješku na spisu potpisuje osoba koja ju je sastavila.

Odluke

Članak 184.

(1) Odluke se u postupku donose u obliku rješenja.

(2) Rješenja protiv kojih je dopušten prigovor, odnosno žalba i rješenja drugostupanjskog suda moraju biti obrazložena.

Prigovor protiv rješenja

Članak 185.

Protiv rješenja koje je kao povjerenik suda u ostavinskom postupku donio javni bilježnik dopušten je prigovor u roku od osam dana od dana dostave rješenja strankama.

Postupak povodom prigovora

Članak 186.

(1) Prigovor se dostavlja javnom bilježniku koji ga je dužan bez odgode zajedno sa spisom dostaviti nadležnom općinskom sudu.

(2) O prigovoru odlučuje sudac pojedinac.

Odluke suda o prigovoru protiv rješenja javnog bilježnika

Članak 187.

(1) Nepravovremene, nepotpune ili nedopuštene prigovore sud će odbaciti.

(2) Odlučujući o prigovoru protiv rješenja kojeg je donio javni bilježnik sud može u cijelosti ili djelomično rješenje održati na snazi ili ga ukinuti.

(3) Kad sud ukine rješenje ili ga djelomično održi na snazi sam će odlučiti o ukinutom dijelu rješenja.

(4) Protiv rješenja suda kojim je rješenje javnog bilježnika u cijelosti ili djelomično ukinuto nije dopuštena samostalna žalba.

(5) U slučaju iz stavka 3. ovoga članka sud će provesti radnje koje ocijeni potrebnim.

(6) Rješenje o prigovoru dostavit će se strankama i javnom bilježniku.

Žalba protiv rješenja

Članak 188.

(1) Protiv rješenja prvostupanjskog suda dopuštena je žalba, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

(2) Žalba se podnosi u roku od petnaest dana od dostave prvostupanjskoga rješenja.

Postupak po žalbi

Članak 189.

(1) Žalba se podnosi prvostupanjskomu sudu, koji može u povodu pravodobno podnesene žalbe sam, novim rješenjem, preinačiti pobijano rješenje, ako se time ne povrjeđuju prava drugih osoba zasnovana na tom rješenju.

(2) Ako prvostupanjski sud ne preinači svoje rješenje, dostavit će žalbu drugostupanjskom sudu, bez obzira je li žalba podnesena u roku koji zakon određuje.

(3) Drugostupanjski sud rješava u pravilu samo o žalbama koje su pravodobno podnesene, ali može uzeti u obzir i žalbu koja je nepravodobno podnesena ako se time ne povrjeđuju prava drugih osoba koja se zasnivaju na pobijanome rješenju.

(4) Ako je protiv rješenja dopuštena samostalna žalba, sud će, ako ne postupi prema odredbi stavka 1. ovoga članka, prijepis spisa sa žalbom dostaviti drugostupanjskome sudu. Ne čekajući odluku drugostupanjskog suda, prvostupanjski će sud poduzimati one radnje koje je ovlašten poduzimati u ostavinskom postupku, neovisno o ishodu žalbenoga postupka, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

Izvanredni pravni lijekovi

Članak 190.

U ostavinskom postupku nisu dopušteni izvanredni pravni lijekovi osim zahtjeva za zaštitu zakonitosti.

Troškovi postupka

Članak 191.

(1) Svaka stranka snosi troškove koje je imala tijekom ili u povodu postupka.

(2) Ako je bilo zajedničkih troškova, sud će odrediti u kojem će razmjeru stranke snositi te troškove.

(3) Na prijedlog jedne stranke sud može odlučiti da joj druga stranka nadoknadi troškove koje joj je prouzročila očito nesavjesnim postupkom.

II. P r e t h o d n e r a d n j e

1. Smrtovnica

Sastavljanje smrtovnice

Članak 192.

(1) Kad neka osoba umre ili bude proglašena umrlom, matičar nadležan za upis činjenice smrti u maticu umrlih sastavit će smrtovnicu i dostaviti je sudu, ili je predati osobi na čiji ju je zahtjev sastavio.

(2) Smrtovnica se sastavlja na temelju podataka iz matice umrlih, podataka dobivenih od srodnika umrlog, od osoba s kojima je umrli živio te od drugih osoba koje ih mogu pružiti.

(3) Ako je ostavinskom sudu predana nepotpuna smrtovnica ili samo izvadak iz matice umrlih, on će na zapisnik u ostavinskoj raspravi utvrditi sve podatke koje treba sadržavati smrtovnica.

(4) Smrtovnica ima dokaznu snagu javne isprave samo glede podataka koji su preuzeti iz matice umrlih.

Sadržaj smrtovnice

Članak 193.

(1) U smrtovnicu se unose:

1. prezime i ime ostavitelja, po mogućnosti jedinstveni matični broj građanina, ime jednoga od njegovih roditelja, ostaviteljevo zanimanje, datum rođenja i državljanstvo, a za ostavitelja koji je bio u braku i prezime koje je imao prije sklapanja braka;

2. dan, mjesec i godina, mjesto i, po mogućnosti, sat smrti;

3. mjesto u kojemu je ostavitelj imao prebivalište, odnosno boravište.

(2) U smrtovnici treba, ako je to moguće, navesti:

1. prezime i ime, datum rođenja, zanimanje, prebivalište, odnosno boravište ostaviteljeva bračnog druga i bračne, izvanbračne i posvojene djece;

2. prezime i ime, datum rođenja i prebivalište, odnosno boravište ostalih srodnika koji bi mogli biti pozvani na nasljedstvo na temelju zakona, kao i osoba koje su pozvane na nasljedstvo na temelju oporuke;

3. mjesto gdje se nalazi imovina koju je ostavio ostavitelj, ima li imovine za čije držanje, čuvanje ili prijavljivanje postoje posebni propisi, ima li gotovog novca, vrijednosnih papira, dragocjenosti, uložnih knjižica ili kakvih drugih važnih isprava, je li ostavitelj ostavio dugova i koliko, je li ostavio pisanu oporuku ili ugovor o doživotnom uzdržavanju ili sporazum o ustupu i raspodjeli imovine za života i gdje se oni nalaze, a ako je ostavitelj napravio usmenu oporuku, onda prezime i ime, zanimanje i boravište svjedoka pred kojima je usmena oporuka napravljena;

4. očekuje li se rođenje ostaviteljeva djeteta i imaju li njegova djeca ili bračni drug skrbnika;

5. datum i mjesto smrti bračnog druga ili ostaviteljeva djeteta ili koje druge osobe koja bi mogla biti pozvana na nasljedstvo, a koja je umrla prije ostavitelja.

2. Popis ostaviteljeve imovine

Vrijeme obavljanja popisa

Članak 194.

(1) Popis ostaviteljeve imovine obaviti će se po odluci ostavinskog suda kad se ne zna postoje li nasljednici ili gdje borave, kad su nasljednici osobe koje zbog malodobnosti, duševne bolesti ili drugih okolnosti ne mogu same voditi brigu o svojim pravima i interesima, ili u drugim opravdanim slučajevima.

(2) Sud će popis narediti i na zahtjev ostaviteljevih nasljednika, zapisovnika ili vjerovnika.

(3) Ako to zahtijevaju posebne okolnosti u kojima je ostavitelj umro, a osobito ako prijete opasnost da bi dio ostavine mogao biti otuđen ili izgubljen, policijski službenici koji u tim okolnostima ureduju, prigodom svog uređivanja, ako je to moguće, popisat će ostaviteljeve stvari, po potrebi zapečatiti prostorije u kojima se stvari nalaze i popis dostaviti matičaru nadležnom za upis činjenice smrti.

(4) U slučaju iz stavka 3. ovoga članka matičar će primljeni popis dostaviti ostavinskom sudu koji vodi ostavinski postupak.

Sadržaj popisa

Članak 195.

(1) Popis će obuhvatiti sve nepokretne i pokretne stvari koje su bile u ostaviteljevu neposrednom posjedu u času njegove smrti.

(2) Popis će obuhvatiti i drugo što je pripadalo ostavitelju, a nalazi se kod druge osobe, uz naznaku kod koga se nalazi i na kojem temelju, kao i ono što je ostavitelj posjedovao, a za što se tvrdi da nije njegovo vlasništvo.

(3) U popisu imovine zabilježiti će se ostaviteljeve tražbine, a i dugovi, te posebno neplaćeni porezi, doprinosi i druga javna davanja.

Način popisivanja

Članak 196.

(1) Pokretne stvari popisuju se po vrsti, rodu, broju, mjeri i težini, ili pojedinačno.

(2) Nekretnine se popisuju pojedinačno s naznakom mjesta gdje se nalaze, kulture zemljišta, te zemljišnoknjižnih podataka ako su poznati.

Obavljanje popisa

Članak 197.

(1) Popis će obaviti sudski službenik, javni bilježnik kojeg odredi sudac ili sudski savjetnik koji vodi sudski postupak.

(2) Popis se obavlja u nazočnosti dviju punoljetnih osoba, a kada je to potrebno, i uz sudjelovanje vještaka.

(3) Popisu može biti nazočna i svaka zainteresirana osoba.

Postupak sa stvarima za koje postoje posebni propisi

Članak 198.

Kad se prigodom popisivanja ili inače u ostavini pronađu stvari za čije držanje, čuvanje ili prijavljivanje postoje posebni propisi, s njima će se nakon obavljenoga popisa postupiti po tim propisima.

3. Osiguranje ostavine

Predaja na čuvanje

Članak 199.

(1) Ako se ustanovi da nijedan od nazočnih nasljednika nije sposoban upravljati ostavinom ili nečim iz njezina sastava, a nema zakonskog zastupnika, ili ako su nasljednici nepoznati ili odsutni ili kada druge okolnosti nalažu naročiti oprez, policijski službenik ili druga osoba koja uređuje u ime vlasti predat će u hitnim slučajevima te stvari na čuvanje pouzdanoj osobi i o tome odmah obavijestiti sud na čijem se području te stvari nalaze, koji može tu mjeru izmijeniti ili ukinuti.

(2) Gotov novac, vrijednosne papire, dragocjenosti, štedne knjižice i druge važne isprave, treba u slučaju iz stavka 1. ovoga članka predati na čuvanje sudu ili javnome bilježniku na čijem se području nađe ta imovina.

(3) Tko primi na čuvanje stvari iz stavka 1. i 2. ovoga članka, dužan je o tome izdati potvrdu koju će sudu na čijem se području te stvari nalaze predati onaj tko ih je dao u pohranu.

(4) Sud iz stavka 1. i 2. ovoga članka obavijestit će ostavinski sud o svim mjerama poduzetim za osiguranje ostavine.

Postavljanje privremenog skrbnika ostavine

Članak 200.

(1) Privremenoga skrbnika ostavine postavlja ostavinski sud.

(2) Prije postavljanja privremenoga skrbnika sud će po mogućnosti zatražiti mišljenje u pogledu skrbnika od osoba koje su vjerojatno pozvane na nasljedstvo.

Pečaćenje

Članak 201.

(1) Ako ocijeni da je to svrhovito, sud može odrediti da se prostorije u kojima se nalaze stvari iz sastava ostavine zapečate, te će odrediti osobu koju će obvezati da bez odgađanja prijavi svako oštećenje pečata nadležnoj policijskoj upravi i sudu.

(2) Dopuštenje za skidanje pečata može dati samo ostavinski sud, odnosno javni bilježnik kao povjerenik suda.

Privremene mjere

Članak 202.

Prije pokretanja ostavinskog postupka i tijekom njega, sve dok postupak ne bude pravomoćno okončan, sud će na zahtjev stranke radi osiguranja stvari i prava iz ostavine odrediti privremene mjere predviđene Ovršnim zakonom, ako stranka učini vjerojatnim opasnost da bi se bez takve mjere promijenilo postojeće stanje ili ako učini vjerojatnim da je mjera potrebna da bi se spriječilo nasilje ili nastanak nenadoknadive štete koja prijeti.

4. Predaja oporuke i proglašenje

Predaja oporuke sudu

Članak 203.

(1) Osoba koja posjeduje ispravu za koju može pretpostaviti da je oporuka umrle osobe dužna ju je bez odgode predati najbližem općinskom sudu.

(2) Osoba koja zna da je ostavitelj sastavio oporuku i gdje se ona nalazi dužna je o tome obavijestiti općinski sud.

(3) Ostavinski je sud dužan bez odgode zatražiti sve podatke iz Hrvatskog upisnika oporuka o mogućim oporukama umrle osobe, a od osobe i tijela kojima je oporuka povjerena na čuvanje da mu je dostave.

Proglašenje oporuke

Članak 204.

(1) Kad sud kod kojega se nađe oporuka utvrdi da je osoba koja je ostavila oporuku umrla ili da je proglašena umrlom, otvorit će njezinu oporuku bez oštećenja pečata, pročitati će je i o tome sastaviti zapisnik.

(2) Na način iz stavka 1. ovoga članka sud će postupiti bez obzira na to je li oporuka valjana i bez obzira na to ima li više oporuka.

(3) Otvaranje i čitanje oporuke obaviti će se u nazočnosti dviju osoba, koje mogu biti i nasljednici.

(4) Proglašenju oporuke mogu biti nazočni nasljednici, zapisovnici i druge osobe koje ostvaruju neko pravo iz ostavine i tražiti prijepis oporuke.

(5) Općinski sud kojemu bude predana otvorit će i pročitati oporuku i kad je za ostavinsku raspravu nadležan drugi općinski sud ili inozemno tijelo.

Zapisnik o proglašenju pisane oporuke

Članak 205.

(1) Zapisnik o proglašenju pisane oporuke treba sadržavati:

1. koliko je oporuka nađeno, koji datum nose i gdje su nađene;
2. tko ih je predao sudu ili sastavljaču smrtovnice;
3. koji su svjedoci bili nazočni otvaranju i proglašenju oporuke te kako je utvrđena njihova istovjetnost;
4. je li oporuka predana otvorena ili zatvorena i kakvim je pečatom bila zapečaćena.

(2) Ako je prigodom otvaranja oporuke primijećeno da je pečat oštećen ili da je u oporuci nešto brisano, precrtano ili ispravljeno, ili ako se što drugo sumnjivo nađe, mora se i to u zapisniku navesti.

(3) Zapisnik potpisuju sudac, odnosno sudski savjetnik, zapisničar i svjedoci.

(4) Na proglašenu oporuku sud će staviti potvrdu da je proglašena s naznakom datuma kad je proglašena te broja i datuma ostalih pronađenih oporuka koje je taj sud već proglasio.

Proglašenje usmene oporuke

Članak 206.

(1) Ako je ostavitelj napravio usmenu oporuku, i o tome postoji isprava koju su svjedoci vlastoručno potpisali, sud će sadržaj te isprave proglasiti po odredbama koje vrijede za proglašenje pisane oporuke.

(2) Ako nema isprave iz stavka 1. ovoga članka, sud će odvojeno saslušati svjedoke pred kojima je usmena oporuka izjavljena, a naročito o okolnostima o kojima ovisi njezina valjanost, pa će se zapisnik o saslušanju tih svjedoka proglasiti po odredbama koje vrijede za proglašenje pisane oporuke.

(3) Ako stranka zahtijeva da se svjedoci usmene oporuke saslušaju pod prisegom, ili ako sud ustanovi da je takvo saslušanje potrebno, odredit će ročište za saslušanje tih svjedoka na koje će pozvati predlagatelja, a ostale zainteresirane osobe samo ako se time ne bi odugovlačio postupak.

Proglašenje nestale ili uništene oporuke

Članak 207.

(1) Ako je nezavisno od ostaviteljeve volje nestala ili je uništena isprava u koju je bila oblikovana ostaviteljeva oporuka, a među zainteresiranim osobama nema spora o prijašnjem postojanju te oporuke, o obliku u kojemu je sastavljena, o načinu nestanka ili uništenja, kao ni o njezinu sadržaju, ostavinski će sud o tome saslušati sve zainteresirane osobe i o njihovim prijedlozima izvesti potrebne dokaze, pa će zapisnik o tome proglasiti po odredbama koje vrijede za proglašenje pisane oporuke.

(2) Ako bi ostavina, da nema oporuke, pripala općini, odnosno gradu, sporazum iz stavka 1. ovoga članka o prijašnjem njezinu obliku i sadržaju bit će valjan samo ako se s njime suglasi nadležni državni odvjetnik prema mjestu gdje se imovina nalazi.

(3) Ako među zainteresiranim osobama ima osoba koje nisu sposobne same voditi brigu o svojim pravima i interesima, sporazum iz stavaka 1. i 2. ovoga članka vrijedi samo uz suglasnost tijela nadležnog za poslove skrbništva.

Obavijest o proglašenju oporuke

Članak 208.

Sud koji je proglasio oporuku bez odgode će o tome poslati obavijest u Hrvatski upisnik oporuka, koji će odmah provesti upis.

Dostava i čuvanje isprava o proglašenju oporuke

Članak 209.

(1) Zapisnik o proglašenju oporuke s preslikom pisane oporuke, preslikom isprave o usmenoj oporuci, odnosno preslikom zapisnika o saslušanju svjedoka usmene oporuke, dostavit će se ostavinskom sudu, a sud koji je oporuku proglasio zadržat će njihov izvornik.

(2) Izvorna pisana oporuka, isprave o usmenoj oporuci, zapisnik o saslušanju svjedoka usmene oporuke, kao i zapisnik o sadržaju nestale ili uništene pisane oporuke čuvat će se u sudu odvojeno od drugih spisa, a njihova preslika, odnosno prijepis priložit će se ostavinskom spisu.

III. Pokretanje ostavinskog postupka

Pokretanje postupka

Članak 210.

Ostavinski se postupak pokreće po službenoj dužnosti kad sud primi smrtovnicu ili izvadak iz matice umrlih, odnosno s njima izjednačenu ispravu.

Ispitivanje nadležnosti

Članak 211.

(1) Nakon što primi ispravu iz članka 210. ovoga Zakona, sud će ispitati je li nadležan za ostavinski postupak, pa ako ustanovi da nije nadležan, dostavit će predmet nadležnom sudu.

(2) Ako sud ustanovi da je za ostavinski postupak nadležno inozemno tijelo, rješenjem će se oglasiti nenadležnim i obustaviti postupak.

Mjere ostavinskog suda za osiguranje ostavine

Članak 212.

(1) Mjere za osiguranje ostavine može ostavinski sud odrediti tijekom cijeloga ostavinskog postupka.

(2) Ostavinski sud može tijekom ostavinskog postupka mijenjati i ukidati mjere osiguranja ostavine koje je odredio on sam ili neki drugi sud ili tijelo vlasti.

(3) Mjere za osiguranje, a i njihove promjene i ukidanja određuje ostavinski sud na zahtjev stranke, a i po službenoj dužnosti.

Pozivanje izvršitelja oporuke

Članak 213.

Ako je ostavitelj postavio izvršitelja oporuke, sud će mu to priopćiti i pozvati ga da se u određenom roku očituje prima li se te dužnosti.

Skrbnik nerođenog djeteta

Članak 214.

(1) Ako se očekuje rođenje djeteta koje bi bilo pozvano na nasljedstvo, ostavinski će sud o tome obavijestiti tijelo nadležno za poslove skrbništva.

(2) Ako tijelo nadležno za poslove skrbništva drukčije ne odredi, o pravima još nerođenog djeteta brinut će se jedan od njegovih roditelja.

Postupak kad nema imovine ili kad ima samo pokretne imovine

Članak 215.

(1) Ako prema podacima kojima sud raspolaže umrli nije ostavio ostavinu, ostavinski će sud rješenjem odlučiti da se ne provodi ostavinska rasprava.

(2) Isto će tako sud postupiti i u slučaju ako je ostavitelj ostavio samo pokretnine i s njima izjednačena prava, a nijedna od osoba pozvanih na nasljedstvo ne zahtijeva da se provede ostavinski postupak.

(3) Kad sud odluči ne provoditi ostavinski postupak, obavijestit će o tome tijelo nadležno za poslove skrbništva ako među nasljednicima ima osoba koje nisu sposobne da se same brinu o svojim pravima i interesima, a nemaju roditelje ili druge zakonske zastupnike.

(4) Ako je sud odlučio da se ne provodi ostavinski postupak zbog toga što se ostavina sastoji samo od pokretne imovine, ukinut će mjere osiguranja ostavine kako bi osobe pozvane na nasljedstvo mogle slobodno ostvarivati prava koja im pripadaju kao nasljednicima.

(5) Kad u ostavinu ulaze i stvarna prava na nekretninama, postupit će se kao kad su iza ostavitelja ostale nekretnine, a kad postoje ostala prava - kao da su ostale pokretnine.

Odvajanje ostavine od imovine nasljednika

Članak 216.

Kad se po odredbama zakona može zahtijevati odvajanje ostavine od imovine nasljednika, sud će na prijedlog ovlaštenih osoba odrediti to odvajanje, primjenjujući pri tom odredbe ovoga Zakona o privremenim mjerama za osiguranje ostavine.

IV. Ostavinska rasprava

Poziv na ročište

Članak 217.

(1) Za ostavinsku raspravu sud će odrediti ročište.

(2) U pozivu na ročište sud će zainteresirane osobe obavijestiti o pokretanju postupka, o tome je li mu koja oporuka već predana, te će ih pozvati da odmah dostave sudu pisanu oporuku, odnosno ispravu o usmenoj oporuci, ako se kod njih nalazi, ili da naznače svjedoke usmene oporuke.

(3) Sud će u pozivu upozoriti zainteresirane osobe da mogu do donošenja prvostupanjskog rješenja o nasljeđivanju dati izjavu o odricanju od nasljedstva usmeno na ročištu ili javno ovjеровljenom ispravom, a ako na ročište ne dođu ili takvu izjavu ne daju, smatrat će da žele biti nasljednici.

(4) Ako je ostavitelj ostavio oporuku, o pokretanju ostavinskoga postupka sud će obavijestiti i na ročište pozvati i osobe koje bi mogle po zakonu polagati pravo na nasljedstvo.

(5) Ako je ostavitelj postavio izvršitelja oporuke, sud će i njega obavijestiti o pokretanju postupka.

Pozivanje oglasom

Članak 218.

(1) Ako se ne zna ima li nasljednika, sud će oglasom pozvati osobe koje polažu pravo na nasljedstvo da se prijave sudu u roku od šest mjeseci od objave oglasa u "Narodnim novinama".

(2) Oglas će se pribiti na oglasnu ploču suda i objaviti u "Narodnim novinama" i na drugi prikladan način.

(3) Po odredbama stavaka 1. i 2. ovoga članka sud će postupiti i ako je nasljedniku postavljen privremeni zastupnik zbog toga što je boravište nasljednika nepoznato, a nasljednik nema opunomoćenika, ili zbog toga što se nasljednik ili njegov zakonski zastupnik, koji nemaju opunomoćenika, nalaze u inozemstvu ili su nedostupni, a dostava se nije mogla obaviti.

(4) Pošto protekne rok iz stavka 1. ovoga članka, sud će provesti ostavinsku raspravu na temelju izjave postavljenog skrbnika i podataka kojima sud raspolaže.

Predmet ostavinske rasprave

Članak 219.

(1) Na ročištu za ostavinsku raspravu sud će raspraviti sva pitanja važna za donošenje odluke u ostavinskom postupku, a naročito glede prava na nasljedstvo, veličinu nasljednog dijela i prava na zapise.

(2) Sud o pravima odlučuje, u pravilu, pošto je zainteresiranim osobama omogućio da daju potrebne izjave. Tijekom ostavinskog postupka zainteresirane osobe mogu davati izjave bez nazočnosti drugih zainteresiranih osoba, i nije potrebno da se u svakom slučaju tim osobama omogući da se očituju o izjavama drugih zainteresiranih osoba.

(3) O pravima osoba koje nisu došle na ročište, a uredno su pozvane, sud će odlučivati prema podacima kojima raspolaže, uzimajući u obzir njihove pisane izjave koje stignu do donošenja odluke.

(4) Ako sud posumnja da je osoba koja po zakonu polaže pravo na nasljedstvo jedini ili najbliži ostaviteljev srodnik, može saslušati i osobe za koje smatra da bi mogle imati jednako ili jače nasljedno pravo, a može te osobe pozvati i oglasom po odredbama članka 218. ovoga Zakona.

Nasljednička izjava

Članak 220.

(1) Svatko je ovlašten, ali nitko nije dužan dati nasljedničku izjavu.

(2) Za osobu koja nije dala izjavu o odricanju od nasljedstva smatra se da želi biti nasljednikom.

(3) Osoba koja je valjano dala izjavu da prihvaća nasljedstvo, ne može ga se više odreći.

(4) Nasljedničku izjavu potpisuju, odnosno stavljaju rukoznak nasljednik ili njegov zastupnik.

(5) Ako nasljednik ili njegov zastupnik nije u stanju potpisati nasljedničku izjavu navest će razlog ovlaštenoj osobi, koja će to zabilježiti u zapisniku.

(6) Potpis na ispravi o nasljedničkoj izjavi, kao i potpis na punomoći za davanje nasljedničke izjave mora biti javno ovjeren.

(7) Ako nasljednik u nasljedničkoj izjavi ne izjavi odnosi li se njegova izjava na ono što mu pripada na temelju zakona, ili na temelju oporuke, ili kao nužni dio, smatra se da se izjava odnosi na nasljedstvo na bilo kojem temelju.

(8) Sud neće zahtijevati nasljedničku izjavu ni od koga, ali nasljednik koji ju želi dati može to učiniti usmeno pred ostavinskim sudom ili pred svakim drugim općinskim sudom, odnosno predajom ostavinskom sudu ovjerovljene isprave o tome.

(9) Prilikom davanja izjave o odricanju od nasljedstva sud će nasljednika upozoriti da se može odreći nasljedstva samo u svoje ime, ili i u ime svojih potomaka.

Prigovor na popis

Članak 221.

(1) Ako stranke prigovore popisu, sud može, ako to smatra potrebnim, narediti sudskom službeniku ili javnom bilježniku da ponovno obavi popis.

(2) Ako popis imovine nije obavljen, sud može, na temelju podataka koje su mu dale zainteresirane osobe, sam utvrditi što ulazi u ostavinu.

Upućivanje na parnicu zbog spora

Članak 222.

(1) Sud će prekinuti ostavinski postupak i uputiti stranke na parnicu ili postupak pred upravnim tijelom ako su među strankama sporne činjenice o kojima ovisi neko njihovo pravo.

(2) Na način predviđen odredbom stavka 1. ovoga članka sud će postupiti osobito ako su sporne činjenice:

1. o kojima ovisi nasljedno pravo, a naročito valjanost ili sadržaj oporuke ili odnos nasljednika i ostavitelja na temelju kojega se po zakonu nasljeđuje;
2. o kojima ovisi veličina nasljednog dijela, vrijednost nužnog dijela ili uračunavanje u nasljedni dio;
3. o kojima ovisi opravdanost isključenja nužnih nasljednika ili postojanje razloga za nedostojnost;
4. je li se neka osoba odrekla nasljedstva.

(3) Ako u navedenim slučajevima ne postoji spor o činjenicama, već se stranke spore o primjeni prava, ostavinski sud neće prekidati ostavinski postupak, nego će raspraviti pravna pitanja u ostavinskom postupku.

(4) Sud neće prekinuti postupak ni u slučaju iz stavka 1. ovoga članka, ako se radi o činjenicama čije postojanje zakon pretpostavlja, o činjenicama koje su općepoznate, te ako su sporne činjenice koje može utvrditi na temelju javnih ili javno ovjerenih isprava, nego će na temelju predmnjeve o postojanju tih činjenica, odnosno da je sadržaj tih isprava istinit, donijeti rješenje o nasljeđivanju, a onoga koji tvrdi suprotno predmnjevi uputit će da to dokaže u parnici, odnosno u upravnom postupku.

Upućivanje na parnicu zbog spora o pravu na zapis ili o drugom pravu na ostavinu

Članak 223.

(1) Ako su među strankama sporne činjenice o kojima ovisi pravo na oporukom određeni zapis ili drugo pravo, sud će uputiti stranke na parnicu ili postupak pred upravnim tijelom, ali neće prekinuti ostavinski postupak.

(2) Ako u slučaju iz stavka 1. ovoga članka ne postoji spor o činjenicama nego samo o primjeni prava, ostavinski će sud ta pravna pitanja raspraviti u ostavinskom postupku.

Upućivanje na parnicu zbog spora o sastavu ostavine

Članak 224.

(1) Sud će prekinuti ostavinski postupak i uputiti stranke na parnicu ili upravni postupak ako su između stranaka sporne činjenice:

1. o kojima ovisi sastav ostavine;
2. o kojima ovisi predmet zapisa.

(2) Sud neće prekinuti postupak u slučaju iz stavka 1. ovoga članka, ako su sporne činjenice koje može utvrditi na temelju javnih ili javno ovjerenih isprava, nego će na temelju predmnjeve da je sadržaj tih isprava istinit donijeti rješenje o nasljeđivanju, a onoga koji tvrdi suprotno uputit će da to dokaže u parnici, odnosno u upravnom postupku.

(3) Kad sud u slučaju iz stavka 1. ovoga članka prekida postupak, prethodno će ispitati jesu li ispunjene pretpostavke za donošenje djelomičnoga rješenja o nasljeđivanju, pa će ga donijeti ako su ispunjene.

(4) Prekid postupka iz stavka 1. ovoga članka ne odnosi se na ono što je obuhvaćeno djelomičnim rješenjem o nasljeđivanju.

Koga se upućuje na parnicu. Trajanje prekida

Članak 225.

(1) Sud će uputiti na parnicu ili upravni postupak stranku čije pravo smatra manje vjerojatnim.

(2) Ako sud prekine postupak, odredit će rok koji ne može biti dulji od 30 dana, u kojemu upućena stranka treba pokrenuti parnicu ili upravni postupak, te o pokretanju obavijestiti ostavinski sud.

(3) Ako stranka u određenom roku postupi po rješenju suda, prekid postupka trajat će dok parnica ili upravni postupak ne bude pravomoćno završen.

(4) Ako stranka u određenom roku ne postupi po rješenju suda, prekinuti će se postupak nastaviti i dovršiti bez obzira na zahtjeve glede kojih je stranka upućena na parnicu, odnosno upravni postupak. U tom slučaju stranka koja je upućena na parnicu ili na upravni postupak može svoja prava ostvarivati u postupku na koji je upućena.

(5) Ako je ostavinski sud postupio u skladu s odredbom stavka 4. ovoga članka, a i u slučaju da je ostavinu raspravio a trebao je stranku uputiti na parnicu ili upravni postupak, pravomoćnost odluke ostavinskog suda ne sprječava da se o odnosnom zahtjevu pokrene parnica ili upravni postupak.

V. Rješenje o nasljeđivanju i zapisu

Sadržaj rješenja o nasljeđivanju

Članak 226.

(1) Rješenjem o nasljeđivanju sud utvrđuje tko je ostaviteljevom smrću postao njegov nasljednik i koja su prava time stekle i druge osobe.

(2) Rješenje iz stavka 1. ovoga članka sadrži:

1. prezime i ime ostavitelja, ime jednoga od njegovih roditelja, datum rođenja, državljanstvo i, po mogućnosti, ostaviteljev jedinstveni matični broj građanina, te za osobe umrle u braku i njihovo prezime koje su imale prije sklapanja braka;

2. oznaku nekretnina s podacima iz zemljišnih knjiga potrebnima za upis, kao i oznaku pokretnih stvari i drugih prava za koja je sud utvrdio da ulaze u ostavinu;

3. prezime i ime nasljednika, njegovo prebivalište, odnos nasljednika prema ostavitelju, nasljeđuje li ga kao zakonski ili oporučni nasljednik, a, ako ima više nasljednika, i nasljedni dio svakoga pojedinog nasljednika izražen razlomkom, te po mogućnosti nasljednikov jedinstveni matični broj građanina;

4. je li i kako nasljednikovo pravo uvjetovano, oročeno ili opterećeno nalogom, odnosno inače ograničeno ili opterećeno i u čiju korist;

5. prezime i ime i prebivalište osoba kojima je u vezi s nasljeđivanjem ostavitelja pripalo pravo na zapis ili neko drugo pravo iz ostavine s točnom oznakom toga prava, te po mogućnosti njihov jedinstveni matični broj građanina;

(3) Ako u ostavinskom postupku svi nasljednici i zapisovnici sporazumno predlože diobu i način diobe, sud će i taj sporazum unijeti u rješenje o nasljeđivanju. Sud će isto tako postupiti ako diobu provede prema članku 143. i 144. ovoga Zakona.

(4) Odredbe o rješenju o nasljeđivanju primjenjuju se na odgovarajući način i na slučajevne ošasnosti (članak 20.), kao da su ostaviteljevi nasljednici općina, odnosno grad na koje je na temelju ovoga Zakona prešla ostavina.

Dostava rješenja o nasljeđivanju

Članak 227.

(1) Rješenje o nasljeđivanju dostavit će se svim nasljednicima i zapisovnicima, kao i osobama koje su tijekom postupka istakle zahtjev za nasljedstvo.

(2) Pravomoćno rješenje o nasljeđivanju dostavit će se nadležnoj poreznoj upravi.

Upisi u zemljišnoj knjizi i predaja pokretnih stvari

Članak 228.

(1) U rješenju o nasljeđivanju sud će odrediti da se nakon pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju provedu u zemljišnoj knjizi potrebni upisi u skladu s pravilima zemljišnoknjižnog prava.

(2) U rješenju o nasljeđivanju sud će odrediti da se nakon pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju ovlaštenim osobama predaju pokretne stvari koje su pohranjene kod suda, javnog bilježnika ili po njihovu nalogu kod treće osobe.

(3) Ako je oporukom nasljedniku naloženo ispunjenje ili osiguranje obveza u korist osoba koje se nisu sposobne same brinuti o svojim pravima i interesima, ili radi ostvarenja neke općekorisne svrhe, sud će odrediti nužne mjere osiguranja.

Mjere osiguranja kad je pravo nasljednika ili zapisovnika uvjetovano

Članak 229.

Kad je nasljednikovo pravo uvjetovano, oročeno ili opterećeno nalogom, sud će na prijedlog zainteresiranih osoba odrediti potrebne privremene mjere osiguranja.

Posebno rješenje o zapisu

Članak 230.

(1) Ako nasljednici ne osporavaju zapis, sud može i prije donošenja rješenja o nasljeđivanju, na zahtjev zapisovnika, donijeti posebno rješenje o zapisu.

(2) U tom slučaju na odgovarajući će se način primijeniti odredbe o upisima u zemljišnoj knjizi i o predaji pokretnih stvari koje se nalaze na čuvanju kod suda, javnog bilježnika ili po njihovu nalogu kod treće osobe.

Djelomično rješenje o nasljeđivanju

Članak 231.

Kad je sastav ostavine samo djelomično nesporan, sud će nakon što utvrdi tko su nasljednici, odnosno zapisovnici, donijeti djelomično rješenje o nasljeđivanju kojim će utvrditi nasljednike i zapisovnike, te ono za što nije sporno da je u sastavu ostavine.

Učinak pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju i zapisu

Članak 232.

(1) Smatra se da je pravomoćnim rješenjem o nasljeđivanju utvrđeno što je u sastavu ostavine, tko je ostaviteljev nasljednik, koliki mu nasljedni dio pripada, je li mu nasljedno pravo ograničeno ili opterećeno i kako, te postoje li kakva prava na zapise i koja. Isto vrijedi i za djelomično rješenje o nasljeđivanju glede onoga što je njima utvrđeno.

(2) Što je utvrđeno pravomoćnim rješenjem o nasljeđivanju može pobijati jedino onaj koji po odredbama ovoga Zakona nije vezan pravomoćnošću rješenja o nasljeđivanju. On to može pobijati jedino putem parnice s osobama u čiju korist glasi utvrđenje čiju istinitost osporava.

(3) Pravomoćnim rješenjem o nasljeđivanju nisu vezane osobe koje tvrde da im pripada neko pravo glede onoga za što je utvrđeno da je u sastavu ostavine, ako nisu kao stranke sudjelovale u ostavinskoj raspravi, niti su na nju bile uredno osobno pozvane.

(4) Pravomoćnim rješenjem o nasljeđivanju nisu vezane osobe koje tvrde da im je zbog ostaviteljeve smrti pripalo nasljedno pravo na temelju oporuke ili zakona, ili da im je pripalo pravo na neki zapis, ako nisu kao stranke sudjelovale u ostavinskoj raspravi, niti su na nju bile uredno osobno pozvane.

(5) Pravomoćnim rješenjem o nasljeđivanju vezane su osobe koje su kao stranke sudjelovale u ostavinskoj raspravi ili su na nju bile uredno osobno pozvane, no ipak nisu vezane:

- glede prava koja bi za njih proizlazila iz naknadno pronađene oporuke;
- glede prava čije je utvrđenje ovisilo o tome kako će neko sporno pitanje biti riješeno u parnici ili upravnom postupku na koji ih je ostavinski sud uputio, ili ih je trebao uputiti, ako to pitanje nije bilo riješeno prije pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju;
- ako su ispunjene pretpostavke pod kojima bi u parničnom postupku mogle zahtijevati ponavljanje postupka.

Stjecanje od tobožnjeg nasljednika

Članak 233.

(1) Tko je u dobroj vjeri prigodom naplatnog stjecanja neke stvari ili prava koje pripada ostaviteljevu nasljedniku postupao s povjerenjem u istinitost pravomoćnog rješenja o nasljeđivanju, ne znajući da to utvrđenje nije istinito glede osobe od koje je stjecao, ipak je stekao tu stvar ili pravo kao što bi ju stekao da je otudivatelju zaista pripadalo nasljedno pravo onako kako je navedeno u pravomoćnom rješenju o nasljeđivanju.

(2) Ovim se ne dira u odredbe o stjecanju povjerenjem u istinitost i potpunost zemljišnih knjiga kao ni u odredbe o stjecanju pokretnina od nevlasnika.

VI. Nasljednikovi zahtjevi nakon pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju

Naknadno pronađena imovina

Članak 234.

(1) Ako se nakon pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju pronađe imovina koja nije obuhvaćena tim rješenjem, sud neće ponovno provoditi ostavinsku raspravu, nego će ovu imovinu novim rješenjem rasporediti na temelju prije donesenog rješenja o nasljeđivanju, osim ako se neki od nasljednika odrekao nasljedstva ili svoj nasljedni dio ustupio sunasljedniku.

(2) Ako prije nije bila vođena ostavinska rasprava, sud će je po službenoj dužnosti provesti samo ako su pronađene nekretnine ili s njima izjednačena prava.

(3) Ako prije nije bila vođena ostavinska rasprava, a pronađene su pokretnine ili s njima izjednačena prava, sud će provesti ostavinsku raspravu samo na zahtjev zainteresiranih osoba.

Naknadno pronađena oporuka

Članak 235.

(1) Ako se nakon pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju pronađe oporuka, sud će je proglasiti, te zapisnik o proglašenju i presliku oporuke dostaviti ostavinskom sudu, a zadržati njezin izvornik.

(2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka ostavinski sud neće ponovno voditi ostavinsku raspravu, nego će obavijestiti zainteresirane osobe o proglašenju oporuke i upozoriti ih da mogu svoja prava na temelju oporuke ostvarivati u parnici.

Novi nasljednik ili zapisovnik

Članak 236.

Osoba koju ne veže pravomoćno rješenje o nasljeđivanju ili zapisu, a koja smatra da ima pravo kao nasljednik ili zapisovnik, može to svoje pravo ostvarivati samo u parnici.

Djelovanje razloga za ponavljanje postupka

Članak 237.

(1) Nakon pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju ili o zapisu, stranke mogu u rokovima i zbog razloga zbog kojih se može zahtijevati ponavljanje parničnoga postupka pokrenuti parnicu i u njoj ostvarivati svoja prava.

(2) U parnici iz stavka 1. ovoga članka sud će o postojanju pretpostavaka za ponavljanje postupka odlučiti kao o prethodnome pitanju.

VII. Postupak kad je nadležno inozemno tijelo

Mjera za zaštitu domaćih nasljednika, zapisovnika i vjerovnika

Članak 238.

(1) Kad je za odlučivanje o nasljedstvu iza određenog ostavitelja nadležno inozemno tijelo, sud na čijem je području ostavitelj umro izdat će po primitku smrtovnice oglas kojim će pozvati sve osobe u zemlji koje se smatraju ostaviteljevim nasljednicima, zapisovnicima ili vjerovnicima, da u oglasnom roku, koji ne može biti kraći od trideset dana ni dulji od šest mjeseci, a koji teče od dana objave oglasa u "Narodnim novinama", to prijave sudu, jer će se u protivnom slučaju ostaviteljeve pokretnine predati nadležnom tijelu strane države, ili osobi koju ono ovlasti da ih primi.

(2) Oglas će se objaviti u "Narodnim novinama" i na oglasnoj ploči suda, a po potrebi i na drugi prikladan način, a jedan primjerak oglasa dostavit će se najbližem diplomatskom ili konzularnom predstavniku odnosne strane države u našoj zemlji.

(3) Neće se izdati oglas ako vrijednost ostavine, bez odbitka dugova, ne premašuje iznos od 20.000 kuna.

(4) Ako se oglas ne objavi, ostavina se ne smije predati prije nego što proteknu tri mjeseca od dana smrti stranog državljanina.

Zadržavanje ostavine**Članak 239.**

(1) Ako koja osoba prijavi sudu da se smatra ostaviteljevim nasljednikom ili zapisovnikom, sud će za vrijeme dok tijelo strane države ne odluči o tom njezinu pravu, zadržati one ostaviteljeve stvari koje bi bile dovoljne tom njezinu pravu.

(2) Pošto tijelo strane države donese pravomoćnu odluku o njezinu pravu, sud će u pogledu prijavljenog zahtjeva izvršiti ovu odluku glede zadržanih stvari, a ostatak će potom predati tijelu strane države.

(3) Ako koji ostavitelj vjerovnik prijavi svoju tražbinu, sud će zadržati onoliko ostaviteljevih stvari koliko je potrebno za pokriće te tražbine sve dok ona ne bude podmirena ili osigurana.

G l a v a t r e ć a**JAVNI BILJEŽNICI KAO SUDSKI POVJERENICI****I. P r o v o d e n j e o s t a v i n s k i h r a s p r a v a****Djelokrug javnog bilježnika****Članak 240.**

(1) Javni bilježnici kao sudski povjerenici provode radnje i donose odluke u ostavinskom postupku sukladno odluci suda o povjeravanju i odredbama ovoga Zakona.

(2) Sud može iz važnih razloga uvijek oduzeti javnom bilježniku daljnje provođenje ostavinske rasprave koje mu je povjereno i raspravu sam provesti ili povjeriti drugom javnom bilježniku.

(3) Važni razlozi iz stavka 2. ovoga članka primjerice jesu: nemogućnost javnog bilježnika da zbog bolesti ili kojega drugog razloga obavlja posao, očito zanemarivanje zakonskih obveza od strane javnog bilježnika ili drugi važni razlozi po ocjeni suda.

(4) Protiv odluke suda iz stavka 1. i 2. ovoga članka nije dopuštena žalba.

Postupak

Članak 241.

(1) Javni bilježnik povjerene mu radnje u nasljednim stvarima provodi u skladu s odredbama ovoga Zakona po kojima sud provodi taj postupak.

(2) U postupku koji se provodi pred javnim bilježnikom stranka može biti zastupana po odredbama koje se primjenjuju na zastupanje u izvanparničnom postupku.

Rokovi za provedbu postupka

Članak 242.

(1) Povjereni postupak provođenja ostavinske rasprave javni je bilježnik dužan provesti u roku koji mu sud za to odredi računajući od dana primitka predmeta.

(2) U slučaju da javni bilježnik iz opravdanih razloga ne uspije u roku iz stavka 1. ovoga članka provesti sve radnje, dostavit će o tome izvješće sudu u kojem će obrazložiti razloge zbog kojih nije dovršio postupak.

Ovlasti i dužnosti javnog bilježnika

Članak 243.

(1) Kao povjerenik suda u ostavinskom postupku javni bilježnik na temelju odluke suda o povjeravanju provodi radnje i donosi odluke propisane ovim Zakonom.

(2) U slučajevima iz članaka 222., 223. i 224. ovoga Zakona javni bilježnik vratit će spis nadležnom sudu.

(3) U slučajevima iz članaka 140., 143. i 144. ovoga Zakona javni bilježnik može donositi odluke samo uz suglasnost svih stranaka u postupku. U protivnom vratit će spis nadležnom sudu.

(4) Nakon pravomoćnosti rješenja kojim je postupak okončan, odnosno povodom izjavljenog prigovora, kao i u drugim slučajevima kada po odredbama ovoga Zakona vraća spis nadležnom sudu, javni bilježnik vratit će spis nadležnom sudu, a u javnobilježničkom spisu zadržati prijepis spisa.

Službeno područje javnog bilježnika

Članak 244.

(1) Sud će provođenje ostavinskih rasprava povjeravati javnim bilježnicima prema odredbama Zakona o javnom bilježništvu o službenom području javnog bilježnika.

(2) Kad na području suda imaju svoja sjedišta više javnih bilježnika predmeti će im se dodjeljivati u rad ravnomjerno po abecednom redu prezimena javnog bilježnika.

(3) Svake tri godine na prijedlog predsjednika nadležnoga županijskog suda i Hrvatske javnobilježničke komore ministar nadležan za poslove pravosuđa može promijeniti raspored rada javnih bilježnika.

**II. Položaj i rad javnog bilježnika
kao sudskog povjerenika**

Važenje zakona

Članak 245.

(1) Ako ovim Zakonom nije drukčije propisano, za rad javnog bilježnika kao sudskog povjerenika važe propisi kao za sudove.

(2) O razlozima za izuzeće javnog bilježnika odlučuje sud koji ga je postavio za svoga povjerenika.

Dostavljanje

Članak 246.

Pozive i druge isprave koje sastavlja kao sudski povjerenik javni bilježnik dostavlja strankama prema propisima o sudskoj dostavi.

Oslobođenje od troškova državnih pristojbi

Članak 247.

U izvršenju povjerenog posla javni je bilježnik ovlašten pribavljati potrebne podatke i isprave od drugih nadležnih tijela. Podnesci kojima to traži oslobođeni su od troškova državnih pristojbi.

Nadzor suda

Članak 248.

(1) Javni bilježnik ne može, osim iz osobito opravdanih razloga, odbiti povjereni posao.

(2) O opravdanosti razloga iz stavka 1. ovoga članka odlučuje sud koji mu je povjerio posao.

(3) Nadzor nad radom javnog bilježnika kao sudskog povjerenika obavlja sud koji mu je povjerio posao.

(4) Kad javni bilježnik odbije povjereni posao ili kad mu sud oduzme povjereni posao, sud će narediti javnom bilježniku predaju spisa i po službenoj dužnosti izvršiti svoj nalog.

(5) Sud može novčanom kaznom kazniti javnog bilježnika koji odbije izvršiti nalog suda ili odbije predati sudu spise o povjerenom poslu. Glede te kazne primjenjuju se na odgovarajući način odredbe Ovršnog zakona o kazni.

(6) Protiv rješenja o kazni dopuštena je žalba drugostupanjskom sudu.

(7) Protiv rješenja drugostupanjskog suda nisu dopušteni izvanredni pravni lijekovi.

Prestanak rada javnog bilježnika

Članak 249.

U slučaju prestanka rada javnog bilježnika i promjene službenoga sjedišta javnog bilježnika kojima je sud povjerio provođenje ostavinskog postupka postupit će se po odredbama Zakona o javnom bilježništvu koje se odnose na postupak s javnobilježničkim spisima nakon što se uprazni javnobilježničko mjesto.

III. Nagrada i troškovi javnog bilježnika kao sudskog povjerenika

Nagrada i troškovi

Članak 250.

(1) Nagrada i troškovi javnog bilježnika kao povjerenika sudske vlasti u provođenju ostavinskog postupka određuju se tako da se jedna nagrada u pravilu odnosi na sve radnje javnog bilježnika u pojedinom ostavinskom postupku.

(2) Pravilnikom o nagradi za provođenje ostavinskog postupka propisat će se za koje radnje javni bilježnik ima pravo na posebnu nagradu (popis ostavine i sl.).

(3) Kad u ostavinskom postupku javni bilježnik postupa kao povjerenik suda, ne plaća se javnobilježnička pristojba.

Pravilnik

Članak 251.

(1) Visinu nagrade i naknade troškova za radnje iz prethodnog članka propisat će ministar nadležan za poslove pravosuđa po pribavljenom mišljenju Vrhovnog suda Republike Hrvatske i Hrvatske javnobilježničke komore.

(2) Javni bilježnik smije za službene radnje koje je proveo u ostavinskom postupku kao povjerenik suda računati i naplaćivati samo nagradu po propisanoj tarifi. Zabranjeno je javnom bilježniku sklapanje pogodbe sa strankama o plaćanju nagrade i troškova drukčije nego je propisano tarifom.

D I O P E T I

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 252.

(1) Prava stranaka u vezi s nasljeđivanjem prosuđivat će se po zakonu koji se primjenjivao u času otvaranja nasljedstva.

(2) Postupovne odredbe ovoga Zakona primjenjivat će se na sve slučajeve nasljeđivanja o kojima nije do časa primjene ovoga Zakona doneseno pravomoćno rješenje o nasljeđivanju, niti je nasljeđivanje sporazumom, diobom ili na drugi način konačno uređeno.

(3) Sud će povjeriti javnim bilježnicima ostavinske predmete u kojima do dana primjene ovoga Zakona nije poduzeo ni jednu radnju.

Članak 253.

(1) Do dana primjene ovoga Zakona valjanost oblika oporuke i opoziva oporuke prosuđivat će se po odredbama Zakona o nasljeđivanju ("Narodne novine", broj 52/71., 47/78. i 56/00.).

(2) Do dana primjene ovoga Zakona valjanost ugovora o ustupu i raspodjeli imovine za života, ugovora o doživotnom uzdržavanju, ugovora o odricanju od nasljedstva i ugovora o prijenosu nasljednog dijela prije diobe prosuđivat će se po odredbama Zakona o nasljeđivanju ("Narodne novine", broj 52/71., 78/78. i 56/00.).

Članak 254.

(1) Ministar nadležan za poslove pravosuđa donijet će pravilnik iz članka 68. stavka 2. ovoga Zakona u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

(2) Ministar nadležan za poslove pravosuđa donijet će pravilnik iz članka 251. stavka 1. ovoga Zakona u roku od četiri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

(3) Hrvatska javnobilježnička komora osnovat će Hrvatski upisnik oporuka u roku od dva mjeseca od dana stupanja na snagu pravilnika iz stavka 1. ovoga članka.

Članak 255.

Na području općinskih sudova gdje do dana stupanja na snagu ovoga Zakona nisu imenovani javni bilježnici ostavinske postupke provode nadležni sudovi sve do imenovanja javnih bilježnika za područja tih sudova.

Članak 256.

(1) Rokovi koji su počeli teći prije stupanja na snagu ovoga Zakona istječu kad istekne vrijeme određeno ovim Zakonom, ali ako je po odredbama koje su prestale vrijediti već počeo teći rok koji je dulji, onda protekom tog roka.

(2) Kad je ovim Zakonom određen rok koji po odredbama koje su prestale vrijediti nije bio predviđen, taj rok ne može početi teći prije stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 257.

Ministar vanjskih poslova Republike Hrvatske bez odgode će obavijestiti Vladu Sjedinjenih Američkih Država kao depozitara prema Konvenciji o jednoobraznom zakonu o obliku međunarodne oporuke da su ovlaštene osobe za sastavljanje međunarodne oporuke u Republici Hrvatskoj suci općinskih sudova, sudski savjetnici u općinskim sudovima i javni bilježnici, a u inozemstvu konzularni, odnosno diplomatsko-konzularni predstavnici Republike Hrvatske.

Članak 258.

(1) Danom primjene ovoga Zakona prestaje važiti Zakon o nasljeđivanju ("Narodne novine", broj 52/71., 78/78. i 56/00.).

(2) Posebni propisi o nasljeđivanju ostaju na snazi.

Članak 259.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Narodnim novinama", a početak će se primjenjivati nakon šest mjeseci od dana stupanja na snagu.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI ZAKONOM TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

Važeći Zakon o nasljeđivanju je bivši jugoslavenski savezni zakon iz 1955. godine, koji je u kasnijoj fazi (od 1971. godine) vrijedio kao republički zakon u SR Hrvatskoj, a potom i u Republici Hrvatskoj.

Usprkos nekim nedostacima, od kojih je osnovni neusklađenost materijalno-pravnih odredaba, rađenih po uzoru na švicarsko i njemačko pravo, s procesnima, koje su primjerenije nekadašnjem, austrijskom, sustavu nasljeđivanja, taj se zakon općenito smatrao dovoljno dobrim i prikladnim našem poretku, tako da ga nije potrebno radikalno mijenjati. Neke su izmjene, međutim, nužne. Prije svega, nužno je iz njega ukloniti odredbe iz kojih proizlazi da je Republika Hrvatska dio Jugoslavije i da se u njoj "izgrađuje socijalizam" (npr. čl. 47., 131. itd.). Nadalje, treba ga prevesti na hrvatski jezik. Zatim, nakon što se u Republici Hrvatskoj ponovno osnovala javnobilježnička služba, postalo je moguće sudove, koji su ionako preopterećeni, barem donekle rasteretiti te veliki dio poslova koji oni obavljaju u okviru ostavinskog postupka, a i izvan njega na području nasljednoga prava, povjeriti javnim bilježnicima. To su razlozi zbog kojih se je pristupilo izmjenama i dopunama Zakona o nasljeđivanju. Rad na izmjenama nije se, međutim ograničio na navedeno, nego je obuhvatio i one odredbe koje više ne odgovaraju suvremenim prilikama, kao i one koje nepotrebno opterećuju i odugovlače ostavinski postupak. Kako bi takvi zahvati doveli do izmjene, odnosno dopune većine odredaba važećega Zakona, pristupilo se pripremi prijedloga novoga Zakona o nasljeđivanju.

Najvažnije promjene u odnosu na važeći Zakon su sljedeće:

1) Uređeno je pravo nasljeđivanja izvanbračnog druga koji je u pravu nasljeđivanja izjednačen s bračnim. Izvanbračnom zajednicom u smislu predloženoga Zakona smatra se životna zajednica neudane žene i neoženjenog muškarca koja je trajala dulje vrijeme a prestala ostaviteljevom smrću, pod uvjetom da su bile ispunjene pretpostavke koje se traže za valjanost braka.

2) Kod zakonskog nasljeđivanja, u drugom nasljednom redu, dana je prednost ostaviteljevu bračnom drugu pred ostaviteljevom braćom i sestrama te njihovim potomcima. Kroz 47 godina primjene važećega Zakona o nasljeđivanju došlo je, naime, do velikih promjena u obitelji. Danas kad uglavnom prevladavaju male obitelji koje najčešće čine bračni drugovi i njihova djeca, često se kao nepravda doživljava slučaj kad bračni drug mora dijeliti ostavinu s ostaviteljevom braćom, što se nekad u patrijarhalnoj obitelji smatralo normalnim. Stoga je predloženo rješenje prema kojemu ostavitelja koji nije ostavio potomke nasljeđuju njegovi roditelji i bračni drug, a u slučaju da su roditelji umrli prije ostavitelja, samo bračni drug.

Potomci roditelja (braće i sestre i njihovi potomci) nasljeđuju po načelu predstavljanja samo ako nema bračnog druga.

3) Krug nužnih nasljednika po važećem Zakonu je vrlo širok i isto tako neprimjeren suvremenoj obitelji. Predloženim Zakonom krug apsolutnih nasljednika sveden je na ostavitelju najbliže osobe – potomke, odnosno posvojčad i bračnog druga, dok su roditelji i ostali predci nužni nasljednici uz dodatne pretpostavke socijalne naravi.

4) Načelo slobode oporučivanja, koje je ograničeno samo nužnim nasljednim pravom, i načelo poštivanja prave volje ostaviteljeve provedeno je dosljednije nego u važećem Zakonu.

5) Razne, zapravo nepotrebne vrste javnih oporuka svedene su na jedan oblik javne oporuke koju na na oporučiteljev zahtjev u Republici Hrvatskoj sastavljaju sudac općinskoga suda, sudski savjetnik u općinskom sudu ili javni bilježnik, a u inozemstvu konzularni, odnosno diplomatsko-konzularni predstavnik Republike Hrvatske (ovlaštena osoba).

6) Ustrojava se Hrvatski upisnik oporuka koji će voditi Hrvatska javnobilježnička komora po pravilima koja će pravilnikom propisati ministar nadležan za poslove pravosuđa.

7) U usklađivanju procesnog dijela s materijalnim uklonilo se neke nepotrebne formalnosti koje odugovlače postupak, kao npr. obvezatno davanje nasljedničke izjave koje je u našem sustavu nasljeđivanja, gdje se nasljedno pravo steče ipso iure časom ostaviteljeve smrti, sasvim nepotrebno, osim ako ga se nasljednik želi odreći.

8) Radi rasterećenja sudova omogućeno je javnim bilježnicima da preuzmu veliki dio poslova iz sadašnje sudske nadležnosti, ali je i osigurana dovoljna sudska kontrola suda nad njihovim radom. Na temelju ovoga Zakona javni bilježnici bili bi ovlašteni sastavljati javne oporuke; čuvati oporuke; u obliku javnobilježničkog akta sastavljati: ugovore o ustupu i raspodjeli imovine za života, ugovore o doživotnom uzdržavanju, ugovore o odricanju od nasljedstva i ugovore o prijenosu nasljednog dijela prije diobe; obavljati popis ostaviteljeve imovine i kao sudski povjerenici provoditi ostavinske rasprave.

II. OBRAZLOŽENJE POJEDINIH ODREDBA KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA O NASLJEĐIVANJU

DIO PRVI: OPĆE ODREDBE (članci 1. do 7.)

Općim odredbama određuje se sadržaj Zakona, temeljna načela i pravila nasljeđivanja. Prema članku 1. Zakonom se uređuje pravo nasljeđivanja i pravila po kojima sud, druga tijela i ovlaštene osobe postupaju u nasljednim stvarima.

Propisuje se načelo ravnopravnosti svih fizičkih osoba u nasljeđivanju, što uključuje i strance pod uvjetom uzajamnosti.

Nasljeđuje se zbog smrti i u trenutku smrti ostavitelja - u istom času se otvara nasljedstvo (delacija) i ostavina prelazi na nasljednike. Nema vremenske razlike između otvaranja i stjecanja nasljedstva.

Svaku se i samo fizičku osobu može naslijediti, a nasljednikom je sposobna biti svaka osoba (fizička i pravna) ako zakonom nije što drugo određeno.

Propisuje se načelo kumulacije pravnih osnova nasljeđivanja: nasljeđuje se na temelju oporuke ili na temelju zakona.

Nasljedno pravo stječe se po sili zakona u trenutku smrti ostavitelja, ali se nasljednik može odreći nasljedstva i time spriječava stjecanje nasljednog prava.

Nasljednik stječe nasljedno pravo kao cjelinu, stoga je svaki nasljednik univerzalni sukcesor, sljednik ostavitelja u svim njegovim nasljeđivim pravima, obvezama i imovini.

Određeno je da ostavinu čini sve što je bilo ostaviteljevo u trenutku njegove smrti, osim onoga što se ne može naslijediti zbog svoje pravne naravi ili po zakonu.

Smrcu ostavitelja koji nema nasljednika (ošasna ili kadukna imovina), ostavina prelazi općinu, odnosno grad određene ovim Zakonom, koji time dobivaju jednak položaj kao da su ostaviteljevi nasljednici, čega se oni ne mogu odreći.

Načelo slobode oporučnog raspolaganja ograničava se nužnim nasljednim pravom.

DIO DRUGI: PRAVNI TEMELJ NASLJEĐIVANJA (članci 8. do 121.)

U ovom se dijelu Zakona uređuje se pravni temelj nasljeđivanja - u njemu su sadržane odredbe o nasljeđivanju na temelju zakona, nasljeđivanju na temelju oporuke, kao i odredbe o nasljednopravnim ugovorima.

Glava prva: Nasljeđivanje na temelju zakona (članci 8. do 25.)

Odredbe ove Glave primjenjuju se ako ostavitelj nije oporukom odredio osobe koje bi ga po njegovoj volji trebale naslijediti - njima se određuju zakonski nasljednici i propisuju posebne odredbe za neke nasljednike. Krug osoba koje mogu naslijediti ostavitelja temelji se na krvnoj vezi, bračnoj ili izvanbračnoj vezi i posvojenju. Člankom 8. Zakona propisano je da na temelju zakona ostavitelja nasljeđuju svi njegovi potomci, njegova posvojčad i njihovi potomci, njegov bračni drug, njegovi roditelji, njegovi posvojitelji njegova braća i sestre i njihovi potomci, njegovi djedovi i bake i njihovi potomci, i njegovi ostali predci. Na temelju zakona ostavitelja nasljeđuje i njegov izvanbračni drug koji je u pravu nasljeđivanja izjednačen s bračnim. Izvanbračnom zajednicom u smislu ovoga Zakona smatra se životna zajednica neudane žene i neoženjenog muškarca koja je trajala dulje vrijeme a prestala ostaviteljevom smrću, pod uvjetom da su bile ispunjene pretpostavke koje se traže za valjanost braka.

I. Nasljedni redovi (članci 9. do 20.)

Naprijed navedene osobe nasljeđuju po nasljednim redovima, s tim da nasljednici bližeg nasljednog reda isključuju iz nasljedstva osobe daljnjeg nasljednog reda.

Nasljedni redovi i dijelovi ostavine koje nasljeđuju nasljednici pojedinih nasljednih redova propisani su odredbama članka 9. do 19. Zakona.

Novina u odnosu na važeći Zakon propisana je u drugom nasljednom redu u kojem je dana prednost ostaviteljevu bračnom drugu pred ostaviteljevom braćom i sestrama, te njihovim potomcima. Naime, odredbama članka 11. Zakona predloženo je rješenje prema kojem ostavitelja koji nije ostavio potomke nasljeđuju njegovi roditelji i njegov bračni drug, a u slučaju ako su oba roditelja umrla prije ostavitelja, samo bračni drug. Potomci roditelja (braća i sestre ostavitelja i njihovi potomci) nasljeđuju po načelu predstavljanja samo ako nema bračnog druga (članak 12. Zakona).

Nadalje, člankom 20. Zakona, a sukladno načelnoj odredbi sadržanoj u Prvome dijelu Zakona propisuje se da smrću ostavitelja koji nema nasljednika ostavina prelazi na općinu odnosno grad, i to: ostaviteljeve nekretnine i s njima izjednačena prava na općinu, odnosno grad na čijem se području nalaze, a pokretnine i s njima izjednačena prava na općinu, odnosno grad gdje je ostavitelj u trenutku smrti imao prebivalište na području Republike Hrvatske.

II. Posebne odredbe za neke nasljednike (članci 21. do 25.)

Člancima 21. do 25. Zakona propisane su posebne odredbe za neke zakonske nasljednike: djecu rođenu izvan braka, posvojčad u slučaju srodničkog i roditeljskog posvojenja te bračnog i izvanbračnog druga. Njima se propisuje ravnopravnost bračne i izvanbračne djece

u nasljeđivanju, nasljedno pravo u slučaju srodničkog i roditeljskog posvojenja, slučajevi u kojima prestaje pravo nasljeđivanja između bračnih drugova, kao i slučajevi u kojima bračni i izvanbračni drug gube pravo na nasljedstvo.

Glava druga: Nasljeđivanje na temelju oporuke (članci 26. do 101.)

U ovoj Glavi sadržane su odredbe o pretpostavkama valjanosti oporuke, oblicima oporuke, sadržaju oporuke, pravu na zapis, izvršiteljima oporuke, opozivu oporuke, Hrvatskom spisniku oporuka, nužnim nasljednicima i uračunavanju darova i zapisa.

I. Pretpostavke valjanosti oporuke (članci 26. do 29.)

Oporuku može napraviti svaka osoba sposobna za rasuđivanje koja je navršila 16 godina života. Ako nisu ispunjene navedene pretpostavke oporuka je ništava. Međutim, gubitak sposobnosti za rasuđivanje koji bi nastupio nakon što je oporuka napravljena ne utječe na njezinu valjanost.

Zbog mana volje oporučitelja, osoba koja ima pravni interes može tražiti poništenje oporuke ili pojedinih njezinih odredaba. Poništenje se može tražiti u roku od godine dana od dana kada je ta osoba saznala za postojanje uzroka nevaljanosti (taj rok ne može početi teći prije proglašenja oporuke), ali najkasnije za 10 godina od proglašenja oporuke. Prema nepoštenoj osobi, poništenje oporuke može se zahtijevati u roku od 20 godina od dana proglašenja oporuke.

Pretpostavka valjanosti oporuke je i oblik oporuke. Valjana je ona oporuka koja je napravljena u obliku utvrđenom zakonom i uz pretpostavke predviđene zakonom.

II. Oblici oporuke (članci 30. do 41.)

Oporuka je strogo formalan akt - valjana je samo ona oporuka koja je napravljena u obliku utvrđenom zakonom te uz pretpostavke predviđene zakonom. Oporuka se može sastaviti u obliku privatne oporuke, javne oporuke i oporuke u izvanrednim okolnostima.

Privatne su oporuke vlastoručna oporuka i pisana oporuka pred svjedocima. Vlastoručna je ona oporuka koju je oporučitelj vlastoručno napisao i potpisao. Pisanu oporuku pred svjedocima može sastaviti oporučitelj koji zna i može čitati i pisati, a na način da za ispravu, bez obzira tko ju je sastavio, izjavi pred dva istodobno nazočna svjedoka da je to njegova oporuka te je pred njima potpiše. Svjedoci se moraju potpisati na samoj oporuci.

Razne vrste javnih oporuka propisane važećim Zakonom (oporuka sastavljena pred diplomatskim ili konzularnim predstavnikom u inozemstvu, oporuka sastavljena na hrvatskom brodu, oporuka sastavljena za vrijeme mobilizacije ili rata) svedene su na jedan oblik javne oporuke. Zakonom se propisuje da svatko može valjano oporučiti u obliku javne oporuke. Međutim, osoba koja ne može ili ne zna čitati ili se ne može potpisati može u redovitim okolnostima oporučiti samo u obliku javne oporuke. Javnu oporuku sastavljaju na oporučiteljev zahtjev u Republici Hrvatskoj sudac općinskoga suda, sudski savjetnik u općinskom sudu ili javni bilježnik, a u inozemstvu konzularni, odnosno diplomatsko-konzularni predstavnik Republike Hrvatske (ovlaštena osoba). Ovlaštena osoba dužna je sastavljenju oporuku oporučitelju pročitati, objasniti mu pravne posljedice oporučnog raspolaganja i dati mu da pred njom oporuku potpiše. Ako oporučitelj nije u stanju potpisati oporuku odnosno zapisnik, navest će razlog ovlaštenoj osobi koja će to zabilježiti na oporuci i zapisniku. Oporučitelj može zatražiti od neke druge osobe da ga potpiše na oporuci i zapisniku.

Svjedoci pisane oporuke pred svjedocima i javne oporuke mogu biti punoljetne osobe kojima nije oduzeta poslovna sposobnost i koje znaju i mogu čitati i pisati. Propisuje se koje osobe ne mogu biti svjedoci pisane oporuke pred svjedocima i javne oporuke, niti sastaviti oporuku po kazivanju oporučitelja u svojstvu ovlaštene osobe. Također se propisuje ništavost oporučnih raspolaganja u korist osobe koja je oporuku sastavila, svjedoka i njihovih bližih srodnika.

Oporuka u izvanrednim okolnostima je usmena oporuka (članak 37.). Samo u izvanrednim okolnostima zbog kojih nije u stanju oporučiti ni u jednom drugom valjanom obliku oporučitelj može izjaviti svoju posljednju volju usmeno pred dva istodobno nazočna svjedoka. Ta oporuka prestaje vrijediti kad protekne 30 dana od prestanka izvanrednih okolnosti u kojima je napravljena. Propisuje se i koje osobe mogu biti svjedoci usmene oporuke, njihove dužnosti, te ništavost raspolaganja usmenom oporukom u korist svjedoka i njihovih bližih srodnika.

Člankom 41. propisuje se na koji način uništena, izgubljena, skrivena, ili zametnuta oporuka može proizvesti učinke valjane oporuke - zainteresirana osoba treba dokazati da je oporuka postojala, da je uništena, izgubljena, sakrivena ili zametnuta, da je bila sastavljena u obliku propisanom u zakonu te dokazati sadržaj onoga dijela oporuke na koji se poziva.

III. Sadržaj oporuke (članci 42. do 50.)

Ostavitelj je ovlašten za slučaj smrti oporukom raspolagati svime čime je bio ovlašten raspolagati i za života, ako nije što posebno propisano. Pritom su odredbama o nužnom nasljeđivanju ovoga Zakona propisana ograničenja slobode oporučnog raspolaganja u korist članova obitelji oporučitelja.

Oporučitelj može (ali ne mora) oporukom odrediti jednoga ili više nasljednika. Naime, imenovanje nasljednika nije bitan element oporuke. Nasljednik na temelju oporuke je

osoba koju je oporučitelj odredio da ga naslijedi u cijelosti ili u razmjernom dijelu (članak 43.). Dopusšteno je oporukom odrediti zamjenika nasljedniku koji ga iz određenih razloga ne može naslijediti, ali oporučitelj ne može odrediti nasljednika svome nasljedniku ni zapisovniku.

Propisuje se da oporučitelj može oporukom ostaviti jedan ili više zapisa ili legata (članak 45.), odrediti da se neka stvar ili pravo ili dio ostavine ili cijela ostavina upotrijebi za postizanje neke dopuštene svrhe (članak 46.), opteretiti nekom dužnošću osobu kojoj ostavlja neku korist iz ostavine (nalog) i u pojedinim oporučnim odredbama odrediti uvjete ili rokove (članci 47. i 48.).

Odredbe oporuke treba tumačiti prema pravoj volji oporučitelja. U dvojbi o pravoj oporučiteljevoj namjeri treba se držati onoga što je povoljnije za oporučnog nasljednika (u odnosu na zakonskog) te onoga što je povoljnije za osobu koja je oporukom nečim opterećena.

IV. Pravo na zapis (članci 51. do 59.)

Ovim se odredbama propisuje da zapisovnik ima pravo zahtijevati ispunjenje zapisa od osobe koja je oporukom obvezana izvršiti zapis, ali nitko nije dužan ispuniti zapis preko granica onoga što je stekao zbog ostaviteljeve smrti, niti je nužni nasljednik dužan ispuniti zapise ukoliko bi oni umanjivali njegovo nasljedno pravo. Tražbine oporučiteljevih vjerovnika imaju prednost pred pravima zapisovnika da zahtijevaju ispunjenje zapisa.

Također se uređuje pravo zapisovnika da zahtijeva ispunjenje zapisa i kada dužnik zapisa ne naslijedi (članak 54.) i slučajevi kada pravo zapisovnika utrnjuje (članci 55. i 56.). Propisano je da zapisovnik ne odgovara za oporučiteljeve dugove, ako oporučitelj nije drukčije odredio. U odnosu na važeći Zakon produljen je rok u kojem zapisovnik može zahtijevati ispunjenje zapisa (članak 59.). Prema predloženom Zakonu, to pravo zapisovnika zastarijeva za tri godine od dana kad je zapisovnik saznao za svoje pravo i bio ovlašten zahtijevati ispunjenje zapisa, a najkasnije u roku od pet godina od dana kad je mogao zahtijevati ispunjenje zapisa.

V. Izvršitelji oporuke (članci 60. do 63.)

Ovim se odredbama propisuje da oporučitelj može oporukom odrediti jednu ili više osoba za izvršitelje oporuke. Izvršitelj oporuke može biti svaka poslovno sposobna osoba, ali i pravna osoba, što je novina u odnosu na važeći Zakon. Navedenim se odredbama uređuju dužnosti izvršitelja oporuke, polaganje računa sudu o svom radu, pravo na naknadu troškova i na primjerenu nagradu za svoj trud te opoziv izvršitelja oporuke.

VI. Opoziv oporuke (članci 64. do 67.)

Odredbe o opozivu oporuke ne razlikuju se od rješenja predviđenih važećim Zakonom. Oporuka se može opozvati na više načina: očitovanjem danim u bilo kojem obliku u kojem se po zakonu može napraviti oporuka, uništenjem isprave, novom oporukom i kasnijim oporučiteljevim voljnim raspolaganjem stvarju ili pravom koje je nekom oporukom namijenio. Za razliku od važećeg Zakona, predloženim Zakonom propisano je da će se oporučna raspolaganja u korist ostaviteljeva bračnog druga smatrati opozvanim ako je brak prestao temeljem pravomoćne presude nakon što je oporuka sastavljena, osim ako je oporučitelj drukčije odredio svojom oporukom (članak 67.).

VII. Hrvatski upisnik oporuka (članak 68.)

Hrvatski upisnik oporuka - javni upisnik u kojem se evidentira činjenica da je sastavljena, pohranjena, te proglašena neka oporuka, a koji vodi Hrvatska javnobilježnička komora po pravilima koja će propisati ministar nadležan za poslove pravosuđa, novina je u predloženom Zakonu. U taj upisnik, na zahtjev oporučitelja, podatke o navedenim činjenicama dostavljaju nadležni sudovi, javni bilježnici, odvjetnici i osobe koje su napravile oporuku. Međutim, činjenica da oporuka nije evidentirana u Hrvatskom upisniku oporuka, niti bilo gdje posebno pohranjena, ne šteti njezinoj valjanosti.

VIII. Nužni nasljednici (članci 69. do 88.)

Ovim se odredbama uređuje krug nužnih nasljednika i njihovo pravo, izračunavanje vrijednosti nužnog dijela, umanjeње raspolaganja za slučaj smrti i vraćanje darova, isključenje nužnih nasljednika iz nasljedstva te lišenje nužnog dijela u korist potomaka.

Kako je već rečeno, načelo slobode oporučnog raspolaganja ograničava se nužnim nasljednim pravom. Međutim, krug nužnih nasljednika po važećem Zakonu vrlo je širok i neprimjeren suvremenoj obitelji. Stoga je predloženim Zakonom krug apsolutnih nasljednika sveden na ostavitelju najbliže osobe – potomke, odnosno posvojčad i njihove potomke te bračnog druga, dok su ostaviteljevi roditelji, posvojitelji i ostali preci nužni nasljednici uz dodatne pretpostavke socijalne naravi: samo ako su trajno nesposobni za rad i nemaju nužnih sredstava za život (članak 69.). Člankom 70. stavkom 3. propisuje se da nužni dio potomaka, posvojčadi i njihovih potomaka i bračnog druga iznosi jednu polovicu, a nužni dio ostalih nužnih nasljednika jednu trećinu od onoga dijela koji bi svakom pojedinom od njih pripao po zakonskom redu nasljeđivanja. Nužni nasljednik ima pravo na ime svog nužnog dijela dobiti onoliku vrijednost koliko na njega otpada kad se obračunska vrijednost ostavine podijeli s veličinom njegova nužnoga nasljednog prava (vrijednost nužnog dijela).

Postupak utvrđivanja vrijednosti ostavine na temelju koje se izračunava vrijednost nužnoga dijela uređen je člankom 71. predloženoga Zakona i on se ne razlikuje od postupka propisanog važećim Zakonom. Također se propisuje što se smatra darom u smislu ovoga Zakona (članak 72.) i kako se utvrđuje njegova vrijednost (članak 73.).

Izdvajanje imovine iz ostavine i to: izdvajanje u korist potomaka koji su živjeli u zajednici sa ostaviteljem i svojim radom ili davanjima pridonijeli da se njegova imovina poveća te izdvajanje kućanskih predmeta u korist nadživjelog bračnog druga i ostaviteljevih potomaka koji su živjeli s ostaviteljem u istom kućanstvu u času smrti uređeno je člancima 75. i 76. Zakona.

Umanjenje raspolaganja oporukom i vraćanje darova zbog povrede nužnog dijela uređeno je člancima 77. do 84. Zakona. Nužni je dio povrijeđen kad je ukupna vrijednost raspolaganja oporukom i/ili vrijednost darova tolika da zbog nje nužni nasljednik ne bi dobio punu vrijednost svoga nužnog dijela propisanu člankom 70. stavkom 5. ovoga Zakona. U slučaju povrede nužnoga dijela propisuje se red umanjenja i vraćanja - raspolaganja oporukom umanjiti će se, a darovi će se vratiti koliko je potrebno da bi se dopunio nužni dio s tim da se prvo umanjuju raspolaganja oporukom, a tek ako nužni dio time ne bi bio podmiren, vraćaju se i darovi. Nadalje se propisuje razmjerno umanjenje raspolaganja oporukom (članak 79.), razmjerno umanjenje zapisa naloženih oporučnom nasljedniku ili zapisovniku (članak 80.), kao i red vraćanja darova: oni se vraćaju počevši od posljednjeg dara i obratno redu kako su učinjeni (članak 81.). Umanjenje raspolaganja oporukom i povrat dara kojim je povrijeđen nužni dio mogu tražiti samo nužni nasljednici. Umanjenje raspolaganja oporukom oni mogu zahtijevati u roku od tri godine od proglašenja oporuke, a povrat dara - u roku od tri godine od ostaviteljeve smrti, odnosno od dana pravomoćnosti rješenja o proglašenju ostavitelja umrlim, odnosno utvrđenja njegove smrti (članci 83. i 84.).

Iako se Zakonom štiti pravo određenog kruga osoba (nužnih nasljednika) na dio ostavine kojim oporučitelj ne može slobodno raspolagati, oporučitelj ipak može, u cijelosti ili djelomično, isključiti iz nasljedstva nasljednika koji ima pravo na nužni dio, ali u određenim, u zakonu taksativno navedenim slučajevima. Razlozi isključenja propisani su člankom 85. predloženoga Zakona. Da bi isključenje nužnog nasljednika bilo valjano, oporučitelj to mora u oporuci očitovati na nesumnjiv način i navesti razlog za isključenje, a taj razlog mora postojati u vrijeme oporučivanja (članak 86.). Posljedica je isključenja da nasljednik gubi nasljedno pravo u mjeri u kojoj je isključen, a prava ostalih osoba koje mogu naslijediti ostavitelja određuju se kao da je isključeni nasljednik umro prije ostavitelja.

Uz naprijed rečenu mogućnost isključenja nužnih nasljednika, Zakonom se također propisuje da oporučitelj može svoga potomka koji je nužni nasljednik lišiti, u cjelini ili djelomično, nužnog dijela u korist njegovih potomaka. Pretpostavke za to propisane su člankom 88. Zakona: potomak koji ima pravo na nužni dio (a oporučitelj ga lišava toga dijela) mora biti prezadužen ili rasipnik i u trenutku sastavljanja oporuke, ali i kasnije, u vrijeme ostaviteljeve smrti, a to lišenje ostaje valjano samo ako u trenutku otvaranja nasljedstva lišeni ima maloljetno

dijete ili maloljetnog unuka od prije umrlog djeteta, ili ima punoljetno dijete ili punoljetnog unuka od prije umrlog djeteta koji su nesposobni za rad i nemaju nužnih sredstava za život. Međutim, lišeni nasljednik ipak će naslijediti ostavitelja u dijelu koji nije obuhvaćen lišenjem, i u slučaju kad pretpostavke za lišenje više ne postoje u času ostaviteljeve smrti.

IX. Uračunavanje darova i zapisa (članci 89. do 101.)

Ovim se odredbama propisuje način uračunavanja darova i zapisa zakonskom nasljedniku.

Svakom se zakonskom nasljedniku prigodom diobe na zahtjev u nasljedni dio uračunava vrijednost svega što je dobio na dar od ostavitelja na bilo koji način. Međutim, vrijednost dara ne uračunava se u nasljedni dio ako je ostavitelj izjavio u vrijeme darovanja ili kasnije, ili u oporuci da se dar ne uračuna u nasljedni dio, ili se iz okolnosti može zaključiti da je to bila ostaviteljeva volja (članak 89.). Također se i vrijednost zapisa ostavljenog zakonskom nasljedniku uračunava u njegov nasljedni dio, osim ako iz oporuke proizlazi da je volja oporučitelja bila da nasljednik dobije zapis uz svoj dio (članak 90.). Način uračunavanja darova i zapisa propisan je člankom 91. Zakona: uračunavanje se provodi na način da ostali nasljednici dobivaju iz ostavine odgovarajuću vrijednost, pa se tek nakon toga ostatak ostavine dijeli među svim nasljednicima, ali ako stvari i prava koja je ostavitelj imao u svojoj imovini u času smrti nisu dovoljna da ostali nasljednici dobiju odgovarajuću vrijednost, nasljednik kojem se uračunava nije im dužan vratiti nešto od onoga što je on dobio. Pri uračunavanju vrijednosti darova u nasljedni dio uzima se vrijednost dara u trenutku otvaranja nasljedstva, a prema njezinu stanju u vrijeme darovanja (članak 95.). Uobičajeni manji darovi ne uračunavaju se u nasljedni dio. Člankom 101. propisano je da se uračunavanje provodi na zahtjev sunasljednika, odnosno nasljednika sunasljednika.

Glava treća: Nasljednopravni ugovori (članci 102. do 121.)

Ova Glava sadrži odredbe o ugovoru o nasljeđivanju i o budućem nasljedstvu ili zapisu, o ustupu i raspodjeli imovine za života i o ugovoru o doživotnom uzdržavanju.

I. Ugovor o nasljeđivanju i o budućem nasljedstvu ili zapisu (članci 102. do 104.)

Navedenim se odredbama propisuje ništavost ugovora sljedećeg sadržaja: ugovora kojim netko svojem suugovorniku ili trećoj osobi ostavlja svoju ostavinu ili njezin dio, ugovora kojim netko otuđuje nasljedstvo kojemu se nada, kao i svaki ugovor o nasljedstvu treće osobe

koja je još živa, ugovora o zapisu ili kojoj drugoj koristi kojima se jedan ugovornik nada iz nasljedstva koje još nije otvoreno te ugovora kojim se netko obvezuje unijeti neku odredbu u svoju oporuku, ili je ne unijeti, opozvati neku odredbu iz svoje oporuke ili je ne opozvati. Te se odredbe ne razlikuju od odredbi propisanih važećim Zakonom.

II. Ustup i raspodjela imovine za života (članci 105. do 115.)

Kao i u važećem Zakonu, propisuje se da predak može poslom među živima ustupiti i razdijeliti svoju imovinu svojoj djeci i ostalim potomcima te da su ustup i raspodjela imovine valjani su samo ako su se s tim suglasili sva djeca i drugi potomci ustupiteljevi koji su po zakonu pozvani naslijediti ga. Za razliku od važećeg Zakona, koji valjanost toga ugovora uvjetuje pisanim oblikom i ovjerom od suca, odredbom članka 106. stavka 2. predloženoga Zakona za valjanost toga ugovora uz pisani oblik traži se da je ovjeren od suca nadležnog suda, ili sastavljen u obliku javnobilježničkog akta, ili potvrđen (solemniziran) po javnom bilježniku. Ovlaštene osobe dužne su pročitati ugovor i upozoriti ugovornike na posljedice ugovora.

Ustupom i raspodjelom može biti obuhvaćena samo ustupiteljeva imovina koja postoji u vrijeme sklapanja ugovora, bilo cjelokupna ili samo jedan njezin dio, odnosno pojedine ustupiteljeve stvari ili prava - ništava je odredba kojom bi bilo predviđeno kako će se raspodijeliti stvari ili prava koja se budu zatekla u ustupiteljevoj ostavini (članak 107.).

Propisuje se da ustupljena imovina ne ulazi u ostavinu (članak 108.), slučajevi kada se ustupljeni dijelovi smatraju darom (članak 109.), mogućnost zadržavanja raznih prava prigodom ustupa i raspodjele (članak 110.) i prava ustupiteljeva bračnog druga (članak 111.).

Nadalje se propisuje da potomci kojima je ustupitelj razdijelio svoju imovinu ne odgovaraju za njegove dugove, ako nije što drugo određeno prilikom ustupa i raspodjele te da vjerovnici ustupitelja mogu pobijati ustup i raspodjelu pod pretpostavkama predviđenim za pobijanje dužnikovih besplatnih pravnih radnji poduzetih na štetu vjerovnika (članak 112).

Opoziv ugovora o ustupu i raspodjeli te prava potomaka nakon opoziva uređeni su odredbama članaka 114. i 115. predloženoga Zakona. Tim se odredbama propisuje da ustupitelj ima pravo opozvati ugovor o ustupu i raspodjeli glede određenog potomka ili bračnog druga i zahtijevati da mu taj vrati ono što je primio ustupom i raspodjelom, pod pretpostavkama pod kojima bi mogao opozvati i darovanje koje mu je učinio. Isto pravo ima ustupitelj ako potomak ili bračni drug ne daje njemu ili kome drugome uzdržavanje određeno poslom ustupa i raspodjele, ili ako ne isplati ustupiteljeve dugove čija mu je isplata naložena istim poslom. Potomak ili bračni drug koji je morao vratiti ustupitelju ono što je primio prilikom ustupa i raspodjele moći će zahtijevati svoj nužni dio nakon ustupiteljeve smrti, ako nije isključen iz nasljedstva, niti je nedostojan da naslijedi ustupitelja, niti se odrekao nasljedstva. Pri izračunavanju vrijednosti njegova nužnog dijela, dijelovi imovine koje je ostavitelj za života ustupio i raspodijelio svojim ostalim potomcima smatrat će se darom.

III. Ugovor o doživotnom uzdržavanju (članci 116. do 121.)

Ovim se odredbama uređuje ugovor o doživotnom uzdržavanju. Člankom 116. određuje se pojam toga ugovora - to je ugovor kojim se jedan ugovornik obvezuje uzdržavati doživotno drugog ugovornika, ili neku treću osobu, a u kojemu drugi ugovornik izjavljuje da mu prenosi u vlasništvo u času svoje smrti svu svoju imovinu ili jedan njezin dio. To nije ugovor o nasljeđivanju, nego ugovor o otuđenju uz naknadu imovine koja pripada primatelju uzdržavanja u vrijeme sklapanja ugovora, ili određenog dijela te imovine čija je predaja davatelju uzdržavanja odgođena do smrti primatelja uzdržavanja. Novina je da predmet ovoga ugovora mogu biti i samo pokretne stvari i prava, u kojem slučaju moraju u ugovoru biti određeno navedeni ili određivi (prema važećem Zakonu o nasljeđivanju pokretnine mogu biti predmetom toga ugovora samo ako su njime obuhvaćene i nekretnine).

Za razliku od važećeg Zakona, koji valjanost ugovora o doživotnom uzdržavanju uvjetuje pisanim oblikom i ovjerom od suca, odredbom članka 116. stavka 4. predloženoga Zakona za valjanost ugovora o doživotnom uzdržavanju uz pisani oblik traži se da je ovjeren od suca nadležnog suda, ili sastavljen u obliku javnobilježničkog akta, ili potvrđen (solemniziran) po javnom bilježniku. Ovlaštene osobe dužne su pročitati ugovor i upozoriti ugovornike na posljedice ugovora.

Propisuje se da davatelj uzdržavanja ne odgovara poslije smrti primatelja uzdržavanja za njegove dugove, ali se može ugovoriti da će on odgovarati za njegove postojeće dugove određenim vjerovnicima (članak 118.). Odredbama članka 119. do 121. uređeno je pod kojim uvjetima stranke mogu sporazumno raskinuti ugovor o doživotnom uzdržavanju ili tražiti raskid ugovora od suda, utjecaj promijenjenih prilika koje otežavaju ispunjenje ugovora (nakon sklapanja ugovora) na ugovor o doživotnom uzdržavanju i produženje ugovora ili njegov prestanak nakon smrti davatelja uzdržavanja.

DIO TREĆI: PRAVNI POLOŽAJ NASLJEDNIKA (članci 122. do 145.)

Dio treći sadrži odredbe o otvaranju nasljedstva, stjecanju ostavine i odricanju od nasljedstva, odgovornosti nasljednika za ostaviteljeve dugove te nasljedničkoj zajednici i njezinu razvrgnuću.

I. Otvaranje nasljedstva (članci 122. do 128.)

Ovim se odredbama uređuje kada se otvara nasljedstvo, sposobnost za nasljeđivanje, nedostojnost za nasljeđivanje, postupak u slučaju kad su nasljednici nepoznati te slučajevi kada će sud postaviti privremenog skrbnika ostavine.

Naslijediti se može samo fizička osoba. Nasljedstvo se otvara smrću osobe, a isti učinak ima i proglašenje osobe umrlom. Kao dan otvaranja nasljedstva osobe koja je proglašena umrlom smatra se dan kad je rješenje o proglašenju osobe umrlom postalo pravomoćno, ako u samom rješenju nije kao dan smrti određen neki drugi dan, a rokovi koji po ovom Zakonu počinju teći od dana otvaranja nasljedstva, počinju teći u slučaju proglašenja osobe umrlom tek od dana kad je rješenje o tome postalo pravomoćno.

Naslijediti mogu fizičke i pravne osobe (pravne osobe mogu naslijediti samo na temelju oporuke). Nasljednik može biti samo osoba koja je živa u času otvaranja nasljedstva. Izuzetak je dijete već začeto u času otvaranja nasljedstva - smatra se da je ono rođeno, ako se rodi živo.

Člankom 125. točkama 1. do 4. taksativno se propisuju razlozi nedostojnosti za nasljeđivanje, kako na temelju zakona, tako i na temelju oporuke.

Prema članku 126. stavku 1. nedostojnost ne smeta potomcima nedostojnoga i oni nasljeđuju kao da je on umro prije ostavitelja. Stavkom 2. toga članka propisuje se da nedostojnost prestaje ostaviteljevim oprostom danim u obliku propisanom za valjanost oporuke. Na nedostojnost sud pazi po službenoj dužnosti, osim u slučaju razloga navedenih u članku 125. točki 4. Zakona.

Člankom 127. propisuje se postupak u slučaju kad su nasljednici nepoznati - u tom će slučaju sud oglasom objavljenim u "Narodnim novinama", a i na drugi prikladan način pozvati osobe koje polažu pravo na nasljedstvo da se prijave sudu, a ako se u roku od šest mjeseci od objave toga oglasa ne javi nijedan nasljednik, utvrdit će se da je ostavina prešla u vlasništvo općine, odnosno grada određenih člankom 20. ovoga Zakona.

Privremenog skrbnika ostavine sud će postaviti nasljednicima koji su nepoznati ili nepoznatog boravišta, odnosno nedostupni, kao i u ostalim slučajevima kad je to potrebno. Privremeni skrbnik ostavine ovlašten je zastupati nasljednike (između ostaloga, u ime nasljednika tužiti ili biti tužen, naplaćivati tražbine ili isplaćivati dugove).

II. Stjecanje ostavine i odricanje od nasljedstva (članci 129. do 138.)

Navedenim se odredbama propisuje kada ostavina prelazi na nasljednike, odricanje od nasljedstva i sadržaj izjave o odricanju od nasljedstva te odricanje od nasljedstva koje nije otvoreno.

Nasljednik stječe nasljedno pravo u času ostaviteljeve smrti i na njega po sili zakona prelazi ostavina umrle osobe, a tada on stječe i ostala prava i obveze vezane uz njegovo svojstvo nasljednika, ako što drugo ne proizlazi iz njihove pravne naravi.

Nasljednik se može odreći nasljedstva javno ovjеровljenom izjavom ili izjavom danom na zapisnik kod suda do donošenja prvostupanjske odluke a to odricanje vrijedi i za potomke onoga koji se odrekao, ako odricatelj nije izričito izjavio da se odriče samo u svoje ime. Za nasljednika koji se odrekao u svoje ime, smatra se kao da nikad nije bio nasljednik. Ne može se odreći nasljedstva nasljednik koji je rasplagao nasljedstvom niti nekim njegovim dijelom.

Propisuje se sadržaj izjave o odricanju od nasljedstva - odricanje od nasljedstva ne može biti djelomično niti pod uvjetom. Također se (u skladu sa stajalištem sudske prakse da se odricanje od nasljedstva odnosi na imovinu za koju se tada zna) izričekom propisuje da se izjava o odricanju od nasljedstva ne odnosi na naknadno pronađenu imovinu (članak 133.).

Odricanje od nasljedstva koje nije otvoreno nema pravnog učinka. No, iznimno, potomak koji može samostalno raspolagati svojim pravima može ugovorom s pretkom odreći nasljedstva koje bi mu pripalo nakon smrti pretka, a isto vrijedi i za slučaj kad se bračni drug odriče nasljedstva koje bi mu kao bračnom drugu pripalo nakon smrti njegova bračnog druga. Prema članku 134. stavku 3. za valjanost toga ugovora uz pisani oblik traži se da je ovjeren od suca nadležnog suda, ili sastavljen u obliku javnobilježničkog akta, ili potvrđen (solemniziran) po javnom bilježniku, s tim da su ovlaštene osobe dužne pročitati ugovor i upozoriti ugovornike na posljedice ugovora.

Izjava o odricanju od nasljedstva ili o prihvatu nasljedstva ne može se opozvati.

Dio oporučnog nasljednika koji se odrekao nasljedstva pripada ostaviteljevим zakonskim nasljednicima, ako iz same oporuke ne proizlazi kakva druga namjera oporučitelja, dok se dio zakonskog nasljednika koji se odrekao nasljedstva samo u svoje ime nasljeđuje kao da je taj nasljednik umro prije ostavitelja.

Propisani su rokovi u kojima zastarijeva pravo zahtijevati ostavinu kao nasljednik ostavitelja (članak 138.). To pravo zastarijeva prema poštenom posjedniku za godinu dana od kada je nasljednik saznao za svoje pravo i za posjednika ostavine, a najkasnije za deset godina računajući za zakonskog nasljednika od smrti ostaviteljeve, a za oporučnog nasljednika od proglašenja oporuke. Prema nepoštenu posjedniku ovo pravo zastarijeva za dvadeset godina.

III. Odgovornost nasljednika za ostaviteljeve dugove (članci 139. i 140.)

Ovim se odredbama uređuje opseg nasljednikove odgovornosti za dugove ostavitelja i pravo vjerovnika da zahtijevaju odvajanje ostavine od imovine nasljednika.

Nasljednik odgovara za ostaviteljeve dugove do visine vrijednosti naslijeđene imovine, s time da na visinu vrijednosti naslijeđene imovine i vrijednost ostaviteljevih dugova

koje je nasljednik već podmirio sud pazi samo na prigovor nasljednika. Kad ima više nasljednika, oni odgovaraju solidarno za ostaviteljeve dugove, i to svaki do visine vrijednosti svoga nasljednog dijela, bez obzira je li izvršena dioba nasljedstva.

Ne odgovara za ostaviteljeve dugove nasljednik koji se odrekao nasljedstva.

Odvajanje ostavine od imovine nasljednika ostaviteljevi vjerovnici mogu zahtijevati u roku od tri mjeseca od otvaranja nasljedstva, ako učine vjerojatnim postojanje tražbine i opasnost da bez odvajanja ne bi mogli namiriti svoju tražbinu. U tom slučaju nasljednik ne može raspolagati stvarima i pravima ostavine, niti se njegovi vjerovnici mogu iz njih naplatiti, dok se ne naplate vjerovnici koji su zahtijevali odvajanje.

Ostaviteljevi vjerovnici koji su zahtijevali ovo odvajanje mogu naplatiti svoje tražbine samo iz sredstava ostavine.

Ako vjerovnik koji je zahtijevao odvajanje nema ovršnu ispravu ili ako već prije nije pokrenuo postupak radi ostvarenja svoje tražbine sud će mu rješenjem o odvajanju ostavine odrediti rok u kojem je dužan je pokrenuti postupak radi ostvarenja tražbine. Ako vjerovnik ne pokrene postupak na koji je upućen u roku koji mu je određen, sud će po službenoj dužnosti svoje rješenje o odvajanju ostavine staviti izvan snage.

IV. Nasljednička zajednica i njezino razvrgnuće (članci 141. do 145.)

Ovim se odredbama uređuje nasljednička zajednica, pravo na razvrgnuće, prava sunasljednika koji je živio ili privređivao u zajednici s ostaviteljem, dioba kućanskih predmeta i ustupanje nasljednog dijela prije diobe.

Člankom 141. propisan je način upravljanja i raspolaganja nasljedstvom - do utvrđenja koliki dijelovi nasljednog prava pripadaju pojedinim nasljednicima, sunasljednici upravljaju i raspolazu svime što čini nasljedstvo po pravilima po kojima zajednički vlasnici upravljaju i raspolazu stvarima, a nakon što bude utvrđeno koliki dijelovi nasljednog prava pripadaju pojedinim nasljednicima, do razvrgnuća sunasljednici upravljaju i raspolazu svime što je do tada bilo zajedničko po pravilima po kojima suvlasnici upravljaju i raspolazu stvarima. Naprijed navedeno ne odnosi se na ono što je povjereno na upravljanje izvršitelju oporuke ili skrbniku ostavine.

Razvrgnuće može zahtijevati svaki sunasljednik i to pravo ne zastarijeva. Razvrgnuće se provodi uz odgovarajuću primjenu pravila o razvrgnuću suvlasništva i učincima razvrgnuća, ako oporukom ili ovim Zakonom nije što posebno određeno (članak 142. stavak 4.).

Člankom 143. stavkom 1. propisuje se da na zahtjev sunasljednika koji je živio ili privređivao u zajednici s ostaviteljem, a i zapisovnika, sud može, kad to iziskuje opravdana potreba, odlučiti da mu se ostave pojedine stvari, pokretne ili nepokretne ili skupine stvari, koje

bi pripale u dio ostalih nasljednika, a da im on vrijednost tih stvari isplati u novcu u roku koji sud prema okolnostima odredi, te da je rješenje suda kojim udovoljava tom zahtjevu ovršna isprava.

Novina u odnosu na važeći Zakon propisana je odredbom stavka 2. toga članka - sunasljednik koji je poljodjelac ne mora učiniti vjerojatnom opravdanu potrebu iz naprijed navedene odredbe kad se radi o nasljeđivanju poljoprivrednog zemljišta i stvari koje služe obavljanju poljoprivredne djelatnosti. Time se želi spriječiti usitnjavanje poljoprivrednih posjeda.

Kućanski predmeti koji nisu znatnije vrijednosti, a služe za zadovoljavanje svakodnevnih potreba nasljednika koji je živio s ostaviteljem u istom kućanstvu koji nije njegov potomak ni njegov bračni drug, ostavit će mu se na njegov zahtjev, a njihova vrijednost uračunat će se u dio tog nasljednika (članak 144.).

Člankom 145. propisano je da svaki nasljednik može prije diobe prenijeti svoj nasljedni dio, potpuno ili djelomično, samo na sunasljednika. Taj je ugovor valjan samo ako je sastavljen u pisanom obliku i ovjeren od suca nadležnog suda, ili sastavljen u obliku javnobilježničkog akta, ili potvrđen (solemniziran) po javnom bilježniku s tim da su ove osobe dužne pročitati ugovor i upozoriti ugovornike na posljedice ugovora.

DIO ČETVRTI: POSTUPAK U NASLJEDNIM STVARIMA (članci 146. do 251.)

U ovom dijelu Zakona uređuje se postupak sastavljanja, čuvanja i opoziva javne i međunarodne oporuke, ostavinski postupak te položaj i rad javnoga bilježnika kao sudskoga povjerenika u ostavinskom postupku.

Glava prva: Sastavljanje, čuvanje i opoziv javne oporuke (članci 146. do 173.)

Ovim se odredbama uređuje postupak postupak sastavljanja javne i međunarodne oporuke, čuvanje oporuke kod suda i drugih osoba ovlaštenih za sastavljanje javnih oporuka i opoziv oporuke pred sudom ili drugim osobama ovlaštenim za sastavljanje javnih oporuka.

I. Postupak za sastavljanje javne i međunarodne oporuke (članci 146. do 166.)

Javnu oporuku na zahtjev oporučitelja sastavljaju ovlaštene osobe iz članka 32. ovoga Zakona (u Republici Hrvatskoj sudac općinskoga suda, sudski savjetnik u općinskom sudu

i javni bilježnik, a u inozemstvu konzularni, odnosno diplomatsko-konzularni predstavnik). Na zahtjev oporučitelja ovlaštene osobe mogu sukladno odredbama ovoga Zakona o međunarodnoj oporuci svakoj pisanoj oporuci dati oblik međunarodne oporuke.

Osobe ovlaštene za sastavljanje javne oporuke ujedno su ovlaštene i dužne obavljati i radnje koje su u nadležnosti suda u svezi s čuvanjem, opozivanjem i evidentiranjem javnih i drugih oporuka (članak 147. stavak 4.).

Postupanje ovlaštene osobe pri sastavljanju javne oporuke uređeno je odredbama članka 148. do 150. Zakona. Ono što je propisano za sastavljanje javne oporuke primjenjuje se na odgovarajući način i za davanje oblika javne oporuke ispravi koju je napisao sam oporučitelj ili mu ju je netko drugi napisao. Također, što je propisano za postupanje suda, na odgovarajući se način primjenjuje i za postupanje svake ovlaštene osobe.

Prije sastavljanja javne oporuke ovlaštena je osoba dužna utvrditi istovjetnost oporučitelja i svjedoka, a ako sudjeluje i tumač, tada i njegovu istovjetnost. Ovlaštena osoba mora oporučitelju objasniti propise koji ga ograničavaju u raspolaganju oporukom, o sastavljanju javne oporuke sastaviti zapisnik, te o sastavljenoj oporuci bez odgode obavijestiti Hrvatski upisnik oporuka.

Način utvrđivanja istovjetnosti oporučitelja i svjedoka uređen je člankom 149. Zakona. Ako se oporučitelj ne služi uredovnim jezikom ili je nijem, gluhi ili gluhoslijep, pozvat će se prisegnuti tumač preko kojega će se sporazumijevati s oporučiteljem. Uz tumača sastavljanju javne oporuke u ovim slučajevima moraju biti nazočna i dva svjedoka tumača, koji uz uredovni jezik znaju i jezik kojim se služi oporučitelj. Ako sastavljanju oporuke u ovim slučajevima nisu bile nazočne navedene osobe, ili su one odmah izjavile da je tumač nije vjerno prenio oporučiteljevu volju, takva oporuka nema valjani oblik javne oporuke.

Dio Zakona o međunarodnoj oporuci (članci 151. do 166. Zakona) u skladu je s Konvencijom o jednoobraznom zakonu o obliku međunarodne oporuke od 26. listopada 1973. godine, čija je članica i Republika Hrvatska. Međunarodna oporuka valjana je što se tiče oblika ako je sastavljena u skladu s odredbama članaka 152. do 166. ovoga Zakona. Nevaljanost oporuke kao međunarodne oporuke ne utječe na njezinu valjanost kao neke druge oporuke, što se tiče oblika.

Da bi oporuka mogla dobiti oblik međunarodne oporuke ona mora biti sastavljena u pisanom obliku i može biti napisana na bilo kojem jeziku i pismu, rukom ili na neki drugi način. Oporučitelj ju ne mora vlastoručno napisati. Dakle, nije bitno je li tekst oporuke sastavio osobno oporučitelj ili je to za njega učinio netko drugi. Tijek postupka pri sastavljanju međunarodne oporuke počinje podnošenjem teksta pisane isprave ovlaštenoj osobi. Oporučiteljeva je obveza u nazočnosti ovlaštene osobe i dva svjedoka izjaviti da je isprava koju je on ili netko drugi napisao njegova oporuka i da joj zna sadržaj (ali im ne mora otkriti sadržaj oporuke). U nazočnosti ovih osoba oporučitelj mora potpisati oporuku ili, ako ju je već potpisao, priznati potpis kao svoj. Također se svjedoci i ovlaštena osoba moraju odmah, u oporučiteljevoj

nazočnosti, potpisati na oporuku. Svi potpisi moraju se staviti na kraju oporuke. Datum oporuke je onaj kada ju je potpisala ovlaštena osoba, a taj se datum stavlja na kraj oporuke.

Ako oporučitelj želi dati izjavu o čuvanju međunarodne oporuke, mjesto gdje namjerava čuvati oporuku navest će se u potvrdi o sastavljanju međunarodne oporuke.

Člankom 160. propisuje se oblik i sadržaj potvrde koju sastavlja ovlaštena osoba, koja potvrda je, ako se ne dokaže suprotno, dovoljan dokaz da je isprava valjano oblikovana u oporuku u smislu ovoga Zakona (članak 162. Zakona).

Međunarodna oporuka može se opozvati sukladno pravilima ovoga Zakona o opozivu oporuka.

II. Čuvanje oporuke kod suda i drugih osoba ovlaštenih za sastavljanje javnih oporuka (članci 167. do 172.)

Odredbama o čuvanju oporuke kod suda i drugih osoba ovlaštenih za sastavljanje javnih oporuka uređuje se predaja oporuke na čuvanje, način čuvanja oporuke, vraćanje oporuke oporučitelju i čuvanje isprave o usmenoj oporuci.

Oporuku će na zahtjev oporučitelja primiti na čuvanje u Republici Hrvatskoj sud ili javni bilježnik, a u inozemstvu hrvatskim državljanima konzularno, odnosno diplomatsko-konzularno predstavništvo Republike Hrvatske. Bez obzira tko je sastavio oporuku, ove osobe ne smiju odbiti primitak oporuke na čuvanje, ako oporuku na čuvanje predaje oporučitelj ili osoba koju je on za to opunomoćio. Prije primanja oporuke na čuvanje utvrđuje se istovjetnost osobe koja ju predaje na čuvanje. Oporuka se predaje na čuvanje otvorena ili zatvorena. O primanju oporuke na čuvanje sastavit će se zapisnik, a oporuka će se staviti u poseban omot i zapečatiti i čuvati s posebnom pažnjom i odvojeno od ostalih spisa. Podnositelju će se dati potvrda da je oporuka primljena na čuvanje, a o primanju oporuke na čuvanje bez odgode će se obavijestiti Hrvatski upisnik oporuka.

Na zahtjev oporučitelja ili njegova opunomoćenika vratit će se oporuka koja je primljena na čuvanje, o čemu će se sastaviti zapisnik i o tome bez odgode obavijestiti Hrvatski upisnik oporuka.

Člankom 171. Zakona propisan je način čuvanja isprave o usmenoj oporuci. Nakon utvrđivanja istovjetnosti svjedoka, primitak njihove izjave zapisnički će se utvrditi, zapisnik će se staviti u poseban omot i zapečatiti i čuvati odvojeno od ostalih spisa. O primitku izjave svjedoka usmene oporuke bez odgode će se obavijestiti Hrvatski upisnik oporuka.

III. Opoziv oporuke pred sudom ili drugim osobama ovlaštenim za sastavljanje javnih oporuka (članak 173.)

Odredbama Zakona o opozivu oporuke pred sudom ili drugom osobom ovlaštenom za sastavljanje javnih oporuka uređuje se način opoziva javne oporuke. Na taj se postupak na odgovarajući način primjenjuju odredbe ovoga Zakona o sastavljanju javne oporuke. Obavijest o tome da je oporuka opozvana bez odgode će se dostaviti Hrvatskom upisniku oporuka.

Glava druga: Ostavinski postupak (članci 174. do 239.)

U ostavinskom postupku utvrđuje se tko su ostaviteljevi nasljednici, što čini ostaviteljevu ostavinu te koja još prava glede ostavine pripadaju nasljednicima, zapisovnicima i drugim osobama. U tom se postupku primjenjuju pravila izvanparničnog, a podredno na odgovarajući način i pravila parničnog postupka.

I. Opće odredbe (članci 174. do 191.)

Glede nadležnosti i sastava suda u ostavinskom postupku nema novina u odnosu na važeći Zakon. Taj postupak provodi sudac pojedinac ili sudski savjetnik općinskoga suda. Novina je da će sud provođenje ostavinskog postupka, sukladno odredbama članka 240. do 251. ovoga Zakona povjeriti javnom bilježniku. Kada javni bilježnik provodi ostavinski postupak kao povjerenik suda ovlašten je, kao i sudac i sudski savjetnik općinskoga suda, poduzimati sve radnje u postupku i donositi sve odluke osim odluka za koje je ovim Zakonom drukčije propisano (vidjeti obrazloženje uz članak 243.).

Mjesna nadležnost sudova u ostavinskom postupku propisana je člankom 177. Zakona, na način da je za provođenje ostavinskoga postupka nadležan općinski sud na čijem je području ostavitelj u vrijeme smrti imao svoje prebivalište. Podredno je mjesna nadležnost određena prema boravištu ostavitelja u vrijeme smrti i prema mjestu gdje se nalazi pretežni dio njegove ostavine u Republici Hrvatskoj. Ako se prema tim odredbama ne može odrediti mjesno nadležan sud, nadležan je sud prema mjestu gdje je ostavitelj upisan u knjigu državljana.

Člankom 178. propisana je zabrana sporazuma stranaka kojim bi mijenjale nadležnost sudova u ostavinskom postupku.

Stranke ostavinskoga postupka su nasljednici i zapisovnici, kako i druge osobe koje ostvaruju neko pravo iz ostavine. Sud je dužan tijekom postupka osobito paziti da se zaštite i ostvare prava osoba koje zbog malodobnosti, duševne bolesti ili drugih okolnosti nisu sposobne brinuti o svojim pravim i interesima.

Sud donosi odluku na temelju rezultata cjelokupne rasprave. Pritom je ovlašten utvrđivati činjenice koje stranke u postupku nisu iznijele te izvesti i dokaze koje one nisu predložile, ako ocijeni da su te činjenice i dokazi važni za odlučivanje. Odluka suda može se zasnivati i na dokazima koji nisu izvedeni pred tim sudom.

Člankom 183. Zakona propisan je oblik i sadržaj zapisnika i bilješke. Zapisnik se sastavlja o radnjama poduzetim u postupku dok se bilješka na spisu stavlja o manje važnim izjavama stranaka i obavijestima koje prikuplja sud.

Odluke u postupku donose se u obliku rješenja, s tim da rješenja protiv kojih je dopušten prigovor, odnosno žalba i rješenja drugostupanjskog suda moraju biti obrazložena.

Radi osiguranja sudske kontrole rada javnih bilježnika propisuje se novi pravni lijek - prigovor protiv rješenja koje je javni bilježnik donio kao povjerenik suda u ostavinskom postupku. Postupak povodom prigovora i odluke suda o prigovoru propisani su člancima 186. i 187. predloženoga Zakona. Taj se prigovor podnosi javnom bilježniku u roku od osam dana od dana dostave rješenja strankama, a javni bilježnik dužan ga je bez odgode zajedno sa spisom dostaviti nadležnom sudu. O prigovoru odlučuje sudac pojedinac. Nepravovremene, nepotpune ili nedopuštene prigovore sud će odbaciti. Odlučujući o prigovoru protiv rješenja kojeg je donio javni bilježnik sud može u cijelosti ili djelomično rješenje održati na snazi ili ga ukinuti. U slučaju kada ukine rješenje (u cijelosti ili djelomično) sud će sam odlučiti o pravnoj stvari na koju se odnosio ukinuti dio rješenja (stavak 3. istoga članka).

Protiv rješenja suda kojim je rješenje o nasljeđivanju u cijelosti ili djelomično ukinuto nije dopuštena samostalna žalba.

Rješenje o prigovoru dostavit će se strankama i javnom bilježniku.

Protiv rješenja prvostupanjskog suda dopuštena je žalba u roku od 15 dana od dostave prvostupanjskog rješenja.

Člankom 189. Zakona propisan je postupak prvostupanjskoga i drugostupanjskoga suda po podnesenoj žalbi. Drugostupanjski sud, iako u pravilu odlučuje samo o pravodobnim žalbama, može uzeti u obzir i žalbu koja je nepravodobno podnesena ako se time ne vrijeđaju prava drugih osoba koja se zasnivaju na pobijanom rješenju.

Novina je propisana stavkom 4. ovoga članka, kojim se, po uzoru na odredbe članka 11. stavka 7. Ovršnoga zakona ("Narodne novine", broj 57/96. i 29/99.) i članka 11. stavka 6. Stečajnoga zakona ("Narodne novine", broj 44/96., 29/99. i 129/00.) želi omogućiti da prvostupanjski sud nastavi poduzimati radnje u postupku dok se odlučuje o žalbi protiv njegove odluke. Sud će prijepis spisa sa žalbom dostaviti drugostupanjskom sudu i, ne čekajući odluku drugostupanjskoga suda, poduzimati one radnje koje je ovlašten poduzimati u ostavinskom postupku.

Od izvanrednih pravnih lijekova u ostavinskom postupku dopušten je samo zahtjev za zaštitu zakonitosti.

U ostavinskom postupku svaka stranka snosi one troškove koje je imala tijekom ili u povodu ostavinskoga postupka, ali sud može na prijedlog jedne stranke odlučiti da joj druga stranka nadoknadi troškove koje joj je prouzročila očito nesavjesnim postupkom.

II. Prethodne radnje (članci 203. do 221.)

U odredbama o prethodnim radnjama propisuje se sadržaj smrtovnice, popis ostaviteljeve imovine, osiguranje ostavine, te predaja i proglašenje oporuke.

Člancima 192. i 193. propisan je način sastavljanja i sadržaj smrtovnice. Smrtovnicu sastavlja matičar nadležan za upis smrti u maticu umrlih, te je dostavlja sudu ili osobi na čiji ju je zahtjev sastavio. Smrtovnicu može sastaviti i ostavinski sud ako mu je predana nepotpuna smrtovnica ili samo izvadak iz matice umrlih. Smrtovnica ima dokaznu snagu javne isprave samo glede podataka preuzetih iz matice umrlih.

Popis ostaviteljeve imovine obavlja se u slučaju kad se ne zna postoje li nasljednici ili gdje borave, kad su nasljednici osobe koje zbog malodobnosti, duševne bolesti ili drugih okolnosti ne mogu same voditi brigu o svojim pravima i interesima, ili u drugim opravdanim slučajevima. Popis se obavlja po odluci ostavinskoga suda. Sud može narediti popis i na zahtjev ostaviteljvih nasljednika, zapisovnika ili vjerovnika.

Člankom 195. propisan je sadržaj popisa - on obuhvaća sve nepokretne i pokretne stvari koje su bile u neposrednu ostaviteljevu posjedu u času njegove smrti, kao i njegove stvari koje se nalaze kod druge osobe. Popisuju se i ostaviteljeve tražbine i dugovi, te posebno neplaćeni porezi, doprinosi i druga javna davanja.

Člankom 197. Zakona propisan je krug osoba ovlaštenih obaviti popis - to su sudski službenik, javni bilježnik kojeg odredi sudac ili sudski savjetnik koji vodi sudski postupak. Popis se obavlja u nazočnosti dviju punoljetnih osoba, a kada je to potrebno, i uz sudjelovanje vještaka. Ako za držanje, čuvanje ili prijavljivanje popisanih stvari postoje posebni propisi, s njima će se nakon popisivanja postupiti sukladno tim propisima.

Odredbe o osiguranju ostavine primjenjuju se ako se utvrdi da nijedan od nazočnih nasljednika nije sposoban upravljati ostavinom ili nečim iz njezina sastava, a nema zakonskoga zastupnika, ili ako su nasljednici nepoznati ili odsutni ili kada druge okolnosti nalažu naročiti oprez. U hitnim slučajevima policijski službenik ili druga osoba koja uređuje u ime vlasti predat će te stvari na čuvanje pouzdanoj osobi, te o tome odmah izvijestiti sud na čijem se području te stvari nalaze, koji može tu mjeru izmijeniti ili ukinuti. Stvari od vrijednosti (gotov novac i sl.)

trebaju se predati na čuvanje sudu ili javnom bilježniku na čijem se području nađe ta imovina.

Člancima 200. i 201. Zakona propisan je postupak postavljanja privremenog skrbnika ostavine i pečačenja prostorija u kojima se nalaze stvari iz ostavine. Uz uvjete propisane člankom 202. Zakona na određivanje privremenih mjera prije i u tijeku ostavinskog postupka mjere primjenju se odredbe Ovršnoga zakona.

U članku 203. propisuje se dužnost osobe koja posjeduje ispravu za koju može pretpostaviti da je oporuka umrle osobe da tu ispravu preda najbližem općinskom sudu. Propisana je i obveza ostavinskoga suda da zatraži sve podatke iz Hrvatskoga upisnika oporuka o mogućim oporukama umrle osobe, te dostavu oporuke od osoba i tijela kojima je oporuka povjerena na čuvanje.

Člankom 204. propisan je postupak proglašenja oporuke: kad sud kod kojega se nađe oporuka utvrdi da je osoba koja je ostavila oporuku umrla ili je proglašena umrlom, otvorit će njezinu oporuku bez oštećenja pečata, pročitati je u nazočnosti dviju osoba, koje mogu biti i nasljednici, i o tome sastaviti zapisnik. Člankom 205. Zakona propisan je sadržaj zapisnika o proglašenju pisane oporuke.

Odredbama članka 206. i 207. propisuje se postupak suda pri proglašenju usmene oporuke, te proglašenju nestale ili uništene oporuke. Ako postoji isprava o usmenoj oporuci (koju su svjedoci vlastoručno potpisali) usmena se oporuka proglašava prema pravilima o proglašenju pisane oporuke. Međutim, ako nema takve isprave, sud će odvojeno saslušati svjedoke usmene oporuke, a zapisnik o njihovom saslušanju proglasiti po pravilima o proglašenju pisane oporuke. Ako je nezavisno od ostaviteljeve volje oporuka nestala ili je uništena, a među zainteresiranim osobama nema spora o prijašnjem postojanju oporuke i drugim okolnostima (sadržaju, obliku oporuke), ostavinski će sud o tome saslušati sve zainteresirane osobe, te će zapisnik o tome proglasiti po odredbama koje vrijede za proglašenje pisane oporuke. Ako bi ostavina, da nema oporuke, pripala općini odnosno gradu, sporazum o njezinu obliku i sadržaju bit će valjan samo ako se s njime suglasi državni odvjetnik nadležan prema mjestu gdje se imovina nalazi.

O proglašenju oporuke sud će bez odgode obavijestiti Hrvatski upisnik oporuka, koji će odmah provesti upis. Zapisnik o proglašenju oporuke s preslikom pisane oporuke, preslikom isprave o usmenoj oporuci, odnosno preslikom zapisnika o saslušanju svjedoka usmene oporuke, dostavit će se ostavinskom sudu, a sud koji je oporuku proglasio zadržat će njihov izvornik.

III. Pokretanje ostavinskoga postupka (članci 210. do 216.)

Ostavinski se postupak, kao i prema važećem Zakonu, pokreće po službenoj dužnosti kad sud primi smrtovnicu ili izvadak iz matice umrlih, odnosno s njima izjednačenu ispravu. Nakon primanja navedenih isprava sud će ispitati svoju nadležnost, pa ako utvrdi da nije

nadležan, predmet će dostaviti nadležnom sudu. Ako je, pak, nadležno inozemno tijelo, sud će se rješenjem oglasiti nenadležnim i obustaviti postupak.

Člankom 212. uređen je postupak određivanja mjera za osiguranje ostavine, koje se mogu odrediti tijekom cijeloga ostavinskoga postupka, dok se člancima 213. i 214. Zakona propisuje obveza pozivanja izvršitelja oporuke (ako je određen) radi očitovanja o primanju te dužnosti, te postupak zaštite prava začetoga, a nerođenoga djeteta, koje je pozvano na nasljedstvo (skrbnik nerođenoga djeteta).

Postupak suda kad umrli nema imovine ili ima samo pokretne imovine propisan je člankom 215. Zakona. Ako nema imovine, sud će rješenjem odlučiti da se ne provodi ostavinska rasprava. Tako će sud postupiti i u slučaju ako su u sastavu ostavine samo pokretnine i s njima izjednačena prava, a nijedna od osoba pozvanih na nasljedstvo ne zahtijeva provedbu ostavinskoga postupka.

IV. Ostavinska rasprava (članci 217. do 225.)

Ovim se odredbama uređuje pozivanje na ročište, pozivanje oglasom, predmet i tijek ostavinske rasprave te upućivanje na parnicu zbog spora.

Za ostavinsku raspravu sud će odrediti ročište. Člankom 217. Zakona propisan je sadržaj poziva na ročište za ostavinsku raspravu. Na ostavinsku raspravu pozvat će se zainteresirane osobe, kao i osobe koje bi po zakonu mogle polagati pravo na nasljedstvo (u slučaju postojanja oporuke), te izvršitelja oporuke (ako je postavljen). Sud će u pozivu posebno upozoriti zainteresirane osobe da mogu do donošenja prvostupanjskoga rješenja o nasljeđivanju dati izjavu o odricanju od nasljedstva usmeno na ročištu ili javno ovjеровljenom ispravom, a ako na ročište ne dođu ili takvu izjavu ne daju smatrat će se da žele biti nasljednici.

Ako se ne zna ima li nasljednika, sud će oglasom pozvati osobe koje polažu pravo na nasljedstvo da se prijave sudu u roku od 6 mjeseci od objave oglasa u Narodnim novinama. Tako će sud postupiti i ako je nasljedniku postavljen privremeni zastupnik zbog toga što je boravište nasljednika nepoznato, a nasljednik nema opunomoćenika, ili zbog toga što se nasljednik ili njegov zakonski zastupnik, koji nemaju opunomoćenika, nalaze u inozemstvu ili su nedostupni, a dostava se nije mogla obaviti. Po proteku toga roka, sud će provesti ostavinsku raspravu na temelju izjave postavljenoga skrbnika i podataka kojima sud raspolaže (članak 218. Zakona).

Predmet ostavinske rasprave određen je člankom 219. Zakona: sud će na ročištu za ostavinsku raspravu raspraviti sva važna pitanja za donošenje odluke u ostavinskom postupku, a naročito glede prava na nasljedstvo, veličinu nasljednoga dijela i na prava zapise. Sud o pravima odlučuje nakon što zainteresiranim osobama omogući davanje potrebnih izjava. Ove osobe mogu tijekom ostavinskog postupka davati izjave bez nazočnosti drugih zainteresiranih

osoba, i nije potrebno da se u svakom slučaju tim osobama omogući da se očituju o izjavama drugih zainteresiranih osoba.

Propisan je i način odlučivanja o pravima osoba koje su uredno pozvane, a nisu došle na ročište, te postupak suda u slučaju sumnje u najbliže srodstvo osobe koja po zakonu polaže pravo na nasljedstvo s ostaviteljem.

Člankom 220. Zakona propisan je način davanja nasljedničke izjave. Nasljednička izjava je izjava kojom nasljednik prihvaća ili se odriče nasljedstva. Nju potpisuje nasljednik ili njegov zastupnik. Ako nasljednik ili njegov zastupnik nije u stanju potpisati nasljedničku izjavu navest će razlog ovlaštenoj osobi, koja će to zabilježiti u zapisniku. Za osobu koja nije dala izjavu o odricanju od nasljedstva predmnjeva se da želi biti nasljednikom. Također se predmnjeva da se (ako u nasljedničkoj izjavi nije točno označeno odnosi li se izjava na ono što mu pripada na temelju zakona, ili na temelju oporuke, ili kao nužni dio) nasljednička izjava odnosi na nasljedstvo na bilo kojem temelju. Sud neće zahtijevati nasljedničku izjavu ni od koga, no nasljednik koji ju želi dati može to učiniti usmeno pred ostavinskim sudom ili pred svakim drugim općinskim sudom, odnosno predajom ostavinskom sudu ovjerovljene isprave o tome. Prilikom davanja izjave o odricanju od nasljedstva sud mora nasljednika upozoriti na posljedice te izjave, odnosno da se nasljednik može od nasljedstva odreći samo u svoje ime, te u svoje ime i u ime svojih potomaka.

Stranke imaju pravo prigovoriti obavljenom popisu ostavine, a sud može narediti ponavljanje popisa. U slučaju da nije obavljen popis imovine, sud može sam, na temelju dostupnih podataka, utvrditi sastav ostavine.

Sud će uputiti stranke na parnicu ili upravni postupak u tri slučaja: u slučaju spora o činjenicama o kojima ovisi neko njihovo pravo, u slučaju spora o pravu na zapis ili o drugom pravu na ostavinu, ili zbog spora o sastavu ostavine.

Ako su među strankama sporne činjenice o kojima ovisi neko njihovo pravo sud će prekinuti ostavinski postupak i stranke uputiti na parnicu odnosno na upravni postupak. Stavkom 2. članka 222. Zakona primjerice su navedeni slučajevi u kojima će sud obavezno uputiti na parnicu. Međutim, ako u navedenim slučajevima ne postoji spor o činjenicama, već se stranke spore o primjeni prava, ostavinski sud neće prekidati ostavinski postupak, nego će raspraviti pravna pitanja u ostavinskom postupku. Također sud neće prekinuti postupak niti ako se radi o činjenicama čije postojanje zakon pretpostavlja, o činjenicama koje su općepoznate, te ako su sporne činjenice koje može utvrditi na temelju javnih ili javno ovjerovljenih isprava, nego će na temelju predmnjeve o postojanju tih činjenica, odnosno da je sadržaj tih isprava istinit, donijeti rješenje o nasljeđivanju, a onoga koji tvrdi suprotno predmnjevi uputit će da to dokaže u parnici, odnosno u upravnom postupku.

Ako su među strankama sporne činjenice o kojima ovisi pravo na oporukom određeni zapis ili drugo pravo, sud će uputiti stranke na parnicu ili postupak pred upravnim tijelom, ali neće prekinuti ostavinski postupak. Ali, i u tom slučaju, ako ne postoji spor o

činjenicama nego samo o primjeni prava, ostavinski će sud ta pravna pitanja raspraviti u ostavinskom postupku (članak 223.).

U trećem će slučaju (članak 224.) sud prekinuti ostavinski postupak i uputiti stranke na parnicu ili upravni postupak ako su između stranaka sporne činjenice o sastavu ostavine ili činjenice o kojima ovisi predmet zapisa. Ako nije sporan sastav čitave ostavine, donijet će se djelomično rješenje o nasljeđivanju za nesporan dio. Sud ipak neće prekinuti ostavinski postupak ako se sporne činjenice mogu utvrditi javnim ili javno ovjerenim ispravama - u tom će slučaju sud donijeti rješenje o nasljeđivanju sukladno predmnevi da je sadržaj tih isprava istinit, a onoga tko tvrdi suprotno uputiti na parnicu odnosno upravni postupak.

Na parnicu ili upravni postupak upućuje se stranka čije pravo sud smatra manje vjerojatnim. Ako se postupak prekine, sud će odrediti rok koji ne može biti dulji od 30 dana, u kojemu stranka treba pokrenuti parnicu ili upravni postupak. Ako stranka u ovom roku postupi po rješenju suda, prekid postupka traje dok parnica ili upravni postupak ne budu pravomoćno završeni. Ako stranka u tom roku ne postupi po rješenju suda, ostavinski će se postupak nastaviti i dovršiti bez obzira na zahtjeve glede kojih je stranka upućena na parnicu, odnosno upravni postupak. U tom slučaju stranka može ostvarivati svoja prava u postupku na koji je upućena. Ako je sud donio rješenje o nasljeđivanju, a trebao je uputiti stranku na parnicu ili upravni postupak, pravomoćnost toga rješenja ne sprječava da se o odnosnom zahtjevu pokrene parnica ili upravni postupak.

V. Rješenje o nasljeđivanju i zapisu (članci 226. do 233.)

Ovim je odredbama propisan sadržaj rješenja o nasljeđivanju, dostava toga rješenja, slučajevi u kojima sud može donijeti posebno rješenje o zapisu i djelomično rješenje o nasljeđivanju, te učinak pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju i zapisu.

Člankom 226. Zakona propisan je sadržaj rješenja o nasljeđivanju. Tim rješenjem sud utvrđuje tko je ostaviteljevom smrću postao njegov nasljednik i koja su prava time stekle i druge osobe. Ako u ostavinskom postupku svi nasljednici i zapisovnici sporazumno predlože diobu i način diobe, sud će i taj sporazum unijeti u rješenje o nasljeđivanju. Sud će isto tako postupiti ako diobu provede prema članku 143. i 144. ovoga Zakona.

Rješenje o nasljeđivanju dostavit će se svim nasljednicima i zapisovnicima, kao i osobama koje su tijekom postupka istakle zahtjev za nasljedstvo, a nakon pravomoćnosti i nadležnoj poreznoj upravi (članak 227.).

U rješenju o nasljeđivanju sud će odrediti da se nakon pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju provedu u zemljišnoj knjizi potrebni upisi u skladu s pravilima zemljišnoknjižnog prava, a i da se ovlaštenim osobama predaju pokretne stvari koje su pohranjene kod suda, javnog bilježnika ili po njihovu nalogu kod treće osobe.

Ako nasljednici ne osporavaju zapis, sud može i prije donošenja rješenja o nasljeđivanju, na zahtjev zapisovnika, donijeti posebno rješenje o zapisu.

U slučaju kad je sastav ostavine samo djelomično nesporan, sud će nakon što utvrdi tko su nasljednici odnosno zapisovnici, donijeti djelomično rješenje o nasljeđivanju kojim će utvrditi nasljednike i zapisovnike za nesporan dio ostavine.

Člankom 232. Zakona propisan je učinak pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju i zapisu. Predmnjeva se da je pravomoćnim rješenjem o nasljeđivanju utvrđeno što je u sastavu ostavine, tko je ostaviteljev nasljednik, koliki mu nasljedni dio pripada, je li mu nasljedno pravo ograničeno ili opterećeno i kako, te postoje li kakva prava na zapise i koja. Isto vrijedi i za djelomično rješenje o nasljeđivanju glede onoga što je njima utvrđeno.

Što je utvrđeno pravomoćnim rješenjem o nasljeđivanju može pobijati jedino onaj koji po odredbama ovoga Zakona nije vezan pravomoćnošću rješenja o nasljeđivanju. On to može pobijati jedino putem parnice s osobama u čiju korist glasi utvrđenje čiju istinitost osporava.

Pravomoćnim rješenjem o nasljeđivanju nisu vezane osobe koje tvrde da im pripada neko pravo glede onoga za što je utvrđeno da je u sastavu ostavine, ako nisu kao stranke sudjelovale u ostavinskoj raspravi, niti su na nju bile uredno osobno pozvane. Također tim rješenjem nisu vezane osobe koje tvrde da im je zbog ostaviteljeve smrti pripalo nasljedno pravo na temelju oporuke ili zakona, ili da im je pripalo pravo na neki zapis, ako nisu kao stranke sudjelovale u ostavinskoj raspravi, niti su na nju bile uredno osobno pozvane.

Člankom 233. želi se zaštititi poštenoga stjecatelja stvari od tobožnjega nasljednika, koji je nasljednikom proglašen pravomoćnim rješenjem o nasljeđivanju.

VI. Nasljednikovi zahtjevi nakon pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju (članci 234. do 237.)

Postupanje suda u slučaju naknadno pronađene imovine propisano je člankom 234. Zakona. Ako se nakon pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju pronađe imovina koja nije obuhvaćena tim rješenjem, sud neće ponovno provoditi ostavinsku raspravu, nego će tu imovinu rasporediti na temelju ranije donesenoga rješenja. Iznimno, ova se odredba ne odnosi na slučajeve kada se neki od nasljednika odrekao nasljedstva ili svoj nasljedni dio ustupio sunasljedniku. Međutim, ako prije nije bila vođena ostavinska rasprava, a pronađu se nekretnine ili s njima izjednačena prava, tada je propisana obveza suda da po službenoj dužnosti provede ostavinsku raspravu. Glede pronađenih pokretnina ili s njima izjednačenih prava, u slučaju ako prije nije bila vođena ostavinska rasprava, ostavinska rasprava provest će se samo na zahtjev zainteresiranih osoba.

Ako se pronađe oporuka nakon pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju sud će je proglasiti, a zapisnik o proglašenju i presliku oporuke dostaviti ostavinskōm sudu. U tom slučaju ostavinski sud neće ponovno voditi ostavinsku raspravu, nego će obavijestiti zainteresirane osobe o proglašenju oporuke i upozoriti ih da mogu svoja prava na temelju oporuke ostvarivati u parnici (članak 244.).

Člankom 237. Zakona propisan je rok za pokretanje parnice nakon pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju ili o zapisu - stranke to mogu učiniti u rokovima i zbog razloga zbog kojih se može zahtijevati ponavljanje parničnoga postupka.

U toj će parnici sud o postojanju pretpostavaka za ponavljanje postupka odlučiti kao o prethodnome pitanju.

VII. Postupak kad je nadležno inozemno tijelo (članci 238. i 239.)

Ovim se odredbama propisuje postupak domaćega suda kad je za odlučivanje o nasljedstvu iza određenoga ostavitelja nadležno inozemno tijelo. U tom će slučaju sud na čijem je području ostavitelj umro izdati po primitku smrtovnice oglas kojim će pozvati sve osobe u zemlji koje se smatraju ostaviteljevim nasljednicima, zapisovnicima ili vjerovnicima, da u oglasnom roku, koji ne može biti kraći od trideset dana ni dulji od šest mjeseci, a koji teče od dana objave oglasa u "Narodnim novinama", to prijave sudu, jer će se u protivnom slučaju ostaviteljeve pokretine predati nadležnom tijelu strane države, ili osobi koju ono ovlasti da ih primi.

Zadržavanje ostavine je postupak kojim se dio ostaviteljevih stvari koji bi pripali određenom nasljedniku ili zapisovniku koji se prijavi sudu, zadržavaju kod toga suda dok tijelo strane države ne odluči o pravu te osobe na nasljedstvo.

Glava treća: Javni bilježnici kao sudski povjerenici (članci 240. do 251.)

Glava 13. Zakona o javnom bilježništvu ("Narodne novine" br. 78/93. i 29/94.) sadrži odredbe o postupanju javnih bilježnika kao povjerenika sudova i drugih vlasti.

Tako je člankom 156. toga Zakona propisano, da će se ovlasti javnih bilježnika u provedbi ostavinske rasprave urediti zakonom kojim će se urediti ostavinski postupak.

Stoga, premda je navedenom odredbom Zakona o javnom bilježništvu još 1994. godine bila otvorena mogućnost javnim bilježnicima da provode određene radnje tijekom ostavinske rasprave, tu ovlast javni bilježnici u praksi nisu mogli ostvariti sve do donošenja

ovoga Zakona - novoga Zakona o nasljeđivanju, koji odredbama ove Glave određuje postupanje i ovlasti javnoga bilježnika kao sudskog povjerenika.

Temljene odrednice za pravni položaj javnog bilježnika kao povjerenika suda ili neke druge vlasti, sadržane su u članku 158. Zakona o javnom bilježništvu. Navedenom zakonskom odredbom propisano je da se na javnog bilježnika kao povjerenika suda ili koje druge vlasti na odgovarajući način primjenjuju pravila koja uređuju postupak u kojem mu je povjereno obavljanje određenih poslova, osobito pravila o izuzeću, o dostavi, traženju pravne pomoći, podataka itd.

Poslije izvršenja određene službene radnje javni bilježnik je dužan bez odgađanja podnijeti izvještaj vlasti koja mu je povjerala te radnje.

Polazeći od navedenih odredaba Zakona o javnom bilježništvu ovim su odredbama propisane ovlasti javnih bilježnika u provođenju ostavinskih rasprava (članci 240. do 244.), položaj i rad javnoga bilježnika kao sudskog povjerenika (članci 245. do 249.) i nagrada i troškovi javnog bilježnika kao sudskog povjerenika (članci 250. i 251.).

I. Provođenje ostavinskih rasprava (članci 240. do 244.)

Propisuje se da provođenje ostavinskih rasprava spada u djelokrug rada javnih bilježnika koji to obavljaju kao povjerenici suda i pod nadzorom suda. Iz važnih razloga sud može oduzeti javnom bilježniku provođenje ostavinskog postupka te sam provesti postupak ili provođenje povjeriti drugom javnom bilježniku. Protiv odluke suda o oduzimanju predmeta nije dopuštena žalba što je u skladu s položajem javnog bilježnika koji ostavinski postupak provodi na temelju odluke suda o povjeravanju i pod njegovim neprestanim nadzorom. Time se ujedno, sukladno ustavnom načelu, garantira i sudska zaštita strankama u postupku.

Sam postupak javni bilježnik provodi sukladno odredbama Zakona o nasljeđivanju i ne postoje neka druga pravila bilo materijalnopravne bilo procesnopravne prirode koja propisuju drukčije vođenje ostavinskog postupka od onog kako je propisano za sudski postupak.

Propisan je i rok, koji određuje sud, u kojem javni bilježnik mora dovršiti povjereni posao, odnosno obrazložiti sudu opravdane razloge zbog kojih rok nije uspio održati.

Kao povjerenik suda u ostavinskom postupku javni bilježnik na temelju odluke suda o povjeravanju provodi radnje i donosi odluke propisane ovim Zakonom. U slučajevima iz članaka 222., 223. i 224. ovoga Zakona javni bilježnik mora vratiti spis sudu (kako bi sud stranke uputio na parnicu ili upravni postupak ako između njih postoji spor o činjenicama o kojima ovisi neko njihovo pravo, o pravu na zapis ili o drugom pravu na ostavinu, ili o sastavu ostavine), a u slučajevima iz članaka 140., 143. i 144. ovoga Zakona može donositi odluke samo uz suglasnost svih stranaka u postupku - u protivnom također mora spis vratiti sudu.

Nakon pravomoćnosti rješenja kojim je postupak okončan, odnosno povodom izjavljenog prigovora javni bilježnik vratit će spis nadležnom sudu, a u javnobilježničkom spisu zadržati prijepis spisa.

Prilikom povjeravanja predmeta javnim bilježnicima sud će to činiti tako da vodi računa o službenom području rada javnog bilježnika prema odredbama Zakona o javnom bilježništvu. Kada na području nadležnosti jednog suda ima više javnih bilježnika predmeti će im se dodjeljivati ravnomjerno po abecednom redu prezimena javnog bilježnika.

Usvajanje predloženih zakonskih odredbi omogućilo bi rasterećenje preopterećenih općinskih sudova u dijelu koji se odnosi na ostavinske postupke.

II. Položaj i rad javnog bilježnika kao sudskog povjerenika (članci 245. do 249).

Ako ovim Zakonom nije drugo propisano, za rad javnog bilježnika kao sudskog povjerenika važe propisi kao i za sudove.

O razlozima za izuzeće javnog bilježnika odlučuje sud koji ga je postavio.

Pozive i druge isprave javni bilježnik dostavlja strankama prema pravilima o sudskoj dostavi, a kada u izvršenju povjerenog posla pribavlja potrebne podatke i isprave oslobođen je troškova državnih pristojbi kao i sud.

Sud koji je povjerio javnom bilježniku predmet provodi stalni nadzor nad njegovim radom. Tako javni bilježnik bez opravdanih razloga, a o opravdanosti odlučuje isti sud, ne može odbiti povjereni posao.

U određenim slučajevima sud može i novčano kazniti javnog bilježnika koji odbije izvršiti nalog suda.

U slučaju prestanka rada javnog bilježnika sa predmetima koji su mu povjereni postupit će se po odredbama Zakona o javnom bilježništvu.

III. Nagrada i troškovi javnog bilježnika kao sudskog povjerenika (članci 250. i 251).

Ovim se odredbama uređuju samo osnovna načela dok će se nagrada i troškovi javnog bilježnika kao sudskog povjerenika u ostavinskom postupku propisati pravilnikom koji će po pribavljenom mišljenju Vrhovnog suda Republike Hrvatske i Hrvatske javnobilježničke

komore donijeti ministar nadležan za poslove pravosuđa. Ni Hrvatska javnobilježnička komora ni javni bilježnik nije autonoman u propisivanju tarife u ostavinskim predmetima već je to isključiva ovlast ministra nadležnog za poslove pravosuđa. Sam koncept budućeg pravilnika polazi od načela da za stranke u ostavinskom postupku troškovi ne smiju biti viši od onih koje su stranke u istim predmetima imale na sudu. Stoga se u ostavinskom postupku koji kao povjerenik suda provodi javni bilježnik ne plaća javnobilježnička pristojba, a javni bilježnik dužan se strogo pridržavati propisane tarife i zabranjeno mu je sklapanje bilo kakve pogodbe o plaćanju nagrade i troškova.

U obavljanju povjerenih poslova javni bilježnik ima pravo na nagradu i troškove, koja se određuje tako da se jedna nagrada u pravilu odnosi na sve radnje javnog bilježnika u pojedinom postupku.

DIO PETI: PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE (članci 252. do 259.)

Radi omogućavanja provedbe ovoga Zakona u praksi bit će nužno donijeti nove i izmijeniti, odnosno dopuniti odgovarajuće podzakonske akte iz djelokruga Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave.

S obzirom da bi se na temelju ovoga Zakona ustrojio Hrvatski upisnik oporuka koji bi vodila Hrvatska javnobilježnička komora, propisuje se obveza ministra nadležnog za poslove pravosuđa da u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona donese pravilnik o načinu vođenja Hrvatskog upisnika oporuka, a Hrvatska javnobilježnička komora trebala bi osnovati ovaj upisnik u roku od dva mjeseca od dana stupanja na snagu toga pravilnika. Također se propisuje i rok od četiri mjeseca (od dana stupanja na snagu ovoga Zakona) za donošenje pravilnika o visini nagrade i naknadi troškova za rad javnog bilježnika kao sudskog povjerenika.

Isto tako, morat će se izmijeniti, odnosno dopuniti i drugi podzakonski akti: Javnobilježnički poslovnik, Sudski poslovnik (odredbe o upisniku za ostavine), a eventualno i Pravilnik o radnom vremenu javnih bilježnika.

Kako će se na temelju ovoga Zakona proširiti djelokrug javnih bilježnika (bit će ovlašteni sastavljati javne oporuke; čuvati oporuke; u obliku javnobilježničkog akta sastavljati: ugovore o ustupu i raspodjeli imovine za života, ugovore o doživotnom uzdržavanju, ugovore o odricanju od nasljedstva i ugovore o prijenosu nasljednog dijela prije diobe; obavljati popis ostaviteljeve imovine i kao sudski povjerenici provoditi ostavinske rasprave) trebat će se dodatno educirati za ove poslove.

Naprijed navedeno razlozi su za odgodu primjene ovoga Zakona za šest mjeseci od dana njegova stupanja na snagu.

Ovim se odredbama propisuje kako se prosuđuju prava stranaka o kojima se vode sudski postupci, na koje se slučajeve nasljeđivanja primjenjuju materijalnopravne i postupovne odredbe ovoga Zakona te kada će sud povjeriti javnim bilježnicima ostavinske predmete.

Do dana primjene ovoga Zakona valjanost oblika oporuke i opoziva oporuke, ugovora o ustupu i raspodjeli imovine za života, ugovora o doživotnom uzdržavanju, ugovora o odricanju od nasljedstva i ugovora o prijenosu nasljednog dijela prije diobe prosuđivala bi se po odredbama Zakona o nasljeđivanju ("Narodne novine", broj 52/71., 78/78. i 56/00.).

Propisuje se i način računanja rokova koji već teku po važećem Zakonu i početak tijeka rokova propisanih ovim Zakonom, kao i obveza ministra vanjskih poslova da obavijesti Vladu Sjedinjenih Američkih Država kao depozitara prema Konvenciji o jednoobraznom zakonu o obliku međunarodne oporuke tko su ovlaštene osobe za sastavljanje međunarodne oporuke u Republici Hrvatskoj.

Danom primjene ovoga Zakona prestaje važiti Zakon o nasljeđivanju ("Narodne novine", broj 52/71., 78/78. i 56/00.), ali posebni propisi o nasljeđivanju ostaju na snazi.

III. OCJENA SREDSTAVA POTREBNIH ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Za provedbu ovoga Zakona nije potrebno osigurati dodatna sredstva u državnom proračunu Republike Hrvatske.

IV. RAZLIKE IZMEĐU RJEŠENJA U KONAČNOM PRIJEDLOGU ZAKONA U ODNOSU NA RJEŠENJA IZ PRIJEDLOGA ZAKONA

U Konačnom prijedlogu zakona o nasljeđivanju, nakon rasprave u Hrvatskom saboru, izvršene su odgovarajuće izmjene i dopune u odnosu na Prijedlog zakona, kako slijedi:

Članak 124.

Prihvaćen je prijedlog zastupnice Jadranke Kosor i dorađena je odredba stavka 2. ovoga članka na način da je pojašnjeno da će se rođenim (ako se rodi živo) smatrati dijete koje je već začeto u času otvaranja nasljedstva.

Članak 126.

Na prijedlog Kluba zastupnika HDZ-a stavkom 2. ovoga članka propisan je oblik kojim ostavitelj može dati oprost kojim prestaje nedostojnost za nasljeđivanje - on mora biti dan u obliku propisanom za valjanost oporuke.

Članak 150.

Prihvaćeni su prijedlozi Odbora za pravosuđe i zastupnice Jadranke Kosor pa su odredbe stavaka 3. i 5. ovoga članka dorađene na način da se, i kada je oporučitelj gluhoslijep, propisuje obveza sporazumijevanja putem tumača.

Članak 234.

Na prijedlog Radne skupine dopunjena je odredba stavka 1. ovoga članka na način da se pravilo prema kojem sud u slučaju imovine pronađene nakon pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju tu imovinu raspoređuje na temelju ranije donesenoga rješenja ne odnosi na slučajeve kada neki od nasljednika odrekao nasljedstva ili svoj nasljedni dio ustupio sunasljedniku. To je u skladu sa stajalištem sudske prakse da se odricanje od nasljedstva odnosi na imovinu za koju se tada zna i odredbom članka 133. predloženoga Zakona.

V. PRIMJEDBE S RASPRAVE U HRVATSKOM SABORU NA PRIJEDLOG ZAKONA O NASLJEĐIVANJU KOJE PREDLAGATELJ NIJE PRIHVATIO

Prosudjujući raspravu, primjedbe i prijedloge radnih tijela i zastupnika Hrvatskog sabora, o Prijedlogu zakona o nasljeđivanju, dio primjedaba, prijedloga i mišljenja prihvaćen je i ugrađen u Konačni prijedlog zakona.

Međutim, dio primjedaba, prijedloga i mišljenja nije prihvaćen iz sljedećih razloga:

Članak 5.

Primjedba Kluba zastupnika HDZ-a da druga rečenica u stavku 3. članka 5. zahtijeva veću preciznost ne može se prihvatiti, jer je jasno da se odnosi na tuđe (a ne ostaviteljeve) udjele u zajedničkoj imovini i na imovinu koju netko u trenutku ostaviteljeve smrti stekne na posebnom pravnom temelju. Ta je odredba potrebna zbog pojašnjenja prve rečenice stavka 3. - iz razloga što udio u zajedničkoj imovini nije unaprijed određen te stoga što određena imovina može biti ostaviteljevo vlasništvo sve do njegove smrti, a da ipak ne ulazi u njegovu ostavinu nego da u času smrti prelazi u vlasništvo trećih osoba (npr. ugovori o darovanju za slučaj smrti te ugovori o doživotnom uzdržavanju ako je primatelj uzdržavanja zadržao do smrti pravo vlasništva imovine koju ima dobiti davatelj uzdržavanja).

Članak 7.

Nije prihvaćena primjedba Kluba zastupnika HSP-a - HKDU-a na članak 7. stavak 2. koja se odnosi na uporabu pravnih standarda "članovi uže obitelji" i "opravdani interes" u ovoj odredbi, jer se ovom odredbom samo deklarira da je načelo slobode oporučivanja ograničeno nužnim nasljednim pravom, a odredbama članka 69. do 101. predloženoga Zakona to je načelo razrađeno propisivanjem osoba koje su nužni nasljednici i pod kojim uvjetima.

Članak 8.

Prijedlog zastupnika Petra Žitnika da se u stavku 1. na kraju teksta iza riječi: "predci" dodaju riječi: "i njihovi potomci" nije prihvaćen jer su u četvrtom i daljnjim nasljednim redovima zadržana rješenja prema kojima se u tim nasljednim redovima ne primjenjuje pravo predstavljanja, već nasljeđuju samo rodonačelnici parentela. Ocijenjeno je da nije primjereno u tim nasljednim redovima proširiti krug zakonskih nasljednika, jer su ti srodnici u tako dalekom srodstvu s ostaviteljem da ono ne predstavlja nikakvu socijalnu, ni emocionalnu vezu s ostaviteljem.

Nije prihvaćena primjedba Odbora za obitelj, mladež i sport na stavak 2. ovoga članka da bi trebalo odrediti osobu ili tijelo koje će utvrditi početak i prestanak trajanja izvanbračne zajednice. Također nisu prihvaćene primjedbe Odbora za obitelj, mladež i sport, Odbora za pravosuđe, Kluba zastupnika HSLS-a, Kluba zastupnika HSP-a - HKDU-a, Kluba zastupnika HNS-a - PGS-a -SBHS-a, zastupnice Jadranke Kosor, zastupnika Petra Žitnika koje se odnose na uporabu pravnih standarda "životna zajednica" i "dulje vrijeme" u definiciji izvanbračne zajednice i s tim u svezi priznavanja nasljednog prava izvanbračnom drugu.

To stoga što su brak i pravni odnosi u braku i učinci izvanbračne zajednice žene i muškarca uređeni Obiteljskim zakonom ("Narodne novine", broj 162/98.). Člankom 3. toga Zakona propisano je da se odredbe toga Zakona o učincima izvanbračne zajednice primjenjuju na životnu zajednicu neudane žene i neoženjenog muškarca, a člankom 5. propisano je da je brak zakonom uređena zajednica žene i muškarca. Dakle, dok je za sklapanje i prestanak bračne zajednice potrebno ispunjenje pretpostavki propisanih zakonom, izvanbračna zajednica je životna zajednica čiji početak i prestanak nisu uređeni zakonom. Pitanje njezina postojanja, ukoliko to postane sporno rješavalo bi se u sudskom postupku i dokazivalo po općim propisima (svim dokaznim sredstvima).

Nadalje, pri uređenju nasljednog prava izvanbračnog druga pošlo se od učinaka koje tim zajednicama priznaje Obiteljski zakon. Naime, ako je prestala izvanbračna zajednica koja je trajala dulje vrijeme izvanbračni drug ima, ako ispunjava pretpostavke propisane tim Zakonom, pravo na uzdržavanje od drugog izvanbračnog druga. Isto tako, izvanbračna zajednica koja je trajala dulje vrijeme stvara imovinskopravne učinke na koje se na odgovarajući način primjenjuju odredbe toga Zakona o imovinskim odnosima bračnih drugova. Stoga se, imajući u vidu uvjete pod kojima se izvanbračnom drugu priznaju određeni pravni učinci (pravo na uzdržavanje i imovinski odnosi) željelo urediti i nasljedno pravo izvanbračnog druga. S obzirom da je postojanje izvanbračne zajednice i njezino trajanje faktično pitanje koje se utvrđuje u svakom pojedinom slučaju, ocijenjeno je neprimjerenim nasljednopravne učinke te zajednice vezati uz zakonom točno propisano vrijeme njezina trajanja, pa se stoga i koristi pravni standard "dulje vrijeme".

Primjedba Kluba zastupnika HSP-a - HKDU-a da nije definiran pojam izvanbračnog druga i s tim u svezi činjenica da ostavitelj može imati više izvanbračnih zajednica, te da izvanbračna zajednica može biti poliandrijska ili poligamijska nije prihvaćena jer bi se odredbe ovoga Zakona o nasljednom pravu izvanbračnog druga (uz ispunjenje dodatnih pretpostavki) primjenjivale na životnu zajednicu neudane žene i neoženjenog muškarca. Uz istu se definiciju izvanbračne zajednice vežu i njezini učinci prema Obiteljskom zakonu.

Primjedba Kluba zastupnika HSLS-a da izvanbračna zajednica nije izjednačena s brakom koji, osim smrću, može prestati rastavom, poništajem i sl., a da je za izvanbračnu zajednicu propisano da može prestati smrću nije prihvaćena jer je neprimjenjiva na odredbu stavka 2. članka 8. kojom se ne propisuju načini na koje može prestati izvanbračna zajednica, nego se nasljednopravni učinci te zajednice vežu uz postojanje te zajednice u vrijeme smrti ostavitelja. Osim toga, neprimjenjiva je usporedba načina prestanka izvanbračne zajednice s

načinom prestanka braka jer se brak sklapa i prestaje na način propisan zakonom, dok se izvanbračna zajednica zasniva neformalno, a prestaje prestankom postojanja životne zajednice.

Nije prihvaćena primjedba Kluba zastupnika HSP-a - HKDU-a da vezanje nasljednopravnih učinaka izvanbračne zajednice uz njezino postojanje u vrijeme ostaviteljeve smrti stvara neravnopravnost i suštinsku razliku u odnosu na nasljedno pravo bračnog druga. To iz razloga jer ni u slučaju kada brak prestane prije smrti ostavitelja, bivši bračni drug nema pravo naslijediti ostavitelja. Međutim, i bračni i izvanbračni drug u odnosu na imovinu stečenu radom za vrijeme trajanja bračne, odnosno izvanbračne zajednice ili koja potječe iz te imovine imaju, pod pretpostavkama propisanim Obiteljskim zakonom, ista prava.

Primjedba Kluba zastupnika HNS-a - PGS-a - SBHS-a da se za nasljednopravne učinke izvanbračne zajednice uz pretpostavke "životna zajednica" i "trajanje dulje vremena" propiše i dodatna pretpostavka "namjera stjecanja imovine" nije prihvaćena jer bi se time zadiralo u razloge zasnivanja takve zajednice koji nisu nužno (i samo) ekonomske prirode. Takvo bi propisivanje dovelo do nejednakosti izvanbračnog u odnosu na bračnog druga, što bi bilo u suprotnosti s ciljem koji se želi postići predloženim rješenjem.

S obzirom da dijete izvanbračnog druga nije zakonski nasljednik prvog nasljednog reda, jer u tom nasljednom redu nasljeđuju ostaviteljeva djeca (odnosno po načelu predstavljanja ostaviteljevi unuci, praunuci itd. - ako je ostaviteljevo dijete umrlo prije ostavitelja) i bračni, odnosno izvanbračni drug, unuk izvanbračnog druga nije zakonski nasljednik ostavitelja. Stoga nije jasna primjedba Odbora za pravosuđe da predložena rješenja dovode do mogućnosti da krvni srodnici (braća i sestre) ostavitelja budu u nepovoljnijem položaju od npr. unuka izvanbračnog druga.

Članak 9.

Prijedlog Odbora za pravosuđe da bi izvanbračnog druga trebalo u stavku 1. izrijekom navesti nije prihvaćen iz nomotehničkih razloga, jer iz stavka 2. članka 8. proizlazi da je izvanbračni drug u pravu nasljeđivanja izjednačen s bračnim.

Prijedlog zastupnika Petra Žitnika da se posebno uredi nasljeđivanje u slučaju kada nasljeđuju izvanbračni drug i ostaviteljeva djeca na način da ne naslijede na jednake dijelove nije prihvaćen zbog načela ravnopravnosti bračnog i izvanbračnog druga u pravu nasljeđivanja. Naime, i bračni drug ostavitelja nasljeđuje na jednake dijelove sa svom ostaviteljevom djecom.

Članak 20.

Pitanje je li bolje da se krug zakonskih nasljednika proširi i na druge (daljnje) srodnike ostavitelja, osim onih navedenih u člancima 8. do 19. predloženoga Zakona, dakle da po zakonu nasljeđuju ostaviteljevi srodnici i daljnjih stupnjeva srodstva, ili da u slučaju kada

nema nasljednika predviđenih ovim Zakonom nasljeđuje općina odnosno grad, pitanje je načelne naravi. U rješavanju tog načelnog pitanja pošlo se od dosadašnjih opredjeljenja, te je zadržano rješenje koje postoji i u važećem Zakonu o nasljeđivanju, dakle da su zakonski nasljednici u četvrtom i daljnjim nasljednim redovima ostaviteljevi predci (rodonačelnici parentela, bez primjene načlea predstavljanja), a kada ostavitelj nema zakonskih ni oporučnih nasljednika ostavina prelazi na općinu odnosno grad. Ostavitelj koji želi da ga naslijede daljnji srodnici, koji nisu zakonski nasljednici, može sačiniti oporuku. Stoga nije prihvaćen načelni prijedlog zastupnika Petra Žitnika da je bolje rješenje da ostavitelja naslijedi bilo koji srodnik i u pobočnoj liniji nego općina odnosno grad.

Članak 25.

Kako između bračnih drugova pravo nasljeđivanja prestaje (između ostaloga) rastavom braka i poništajem braka i u odnosu na izvanbračnog druga trebalo je urediti gubitak prava na nasljeđivanje u slučaju prestanka izvanbračne zajednice. Stoga se gubitak prava na nasljeđivanje veže uz trajni prestanak te zajednice, što nadalje znači da bi ostavitelja naslijedio izvanbračni drug čija je životna zajednica s ostaviteljem postojala do ostaviteljeve smrti. Pitanje trajnog prestanka izvanbračne zajednice je, s obzirom na prirodu te zajednice, faktično pitanje koje se može dokazivati kao i svaka druga pravnorelevantna činjenica. Iz tih razloga nije prihvaćena primjedba Odbora za pravosuđe i zastupnice Jadranke Kosor na stavak 3. da bi predloženo rješenje spriječilo izvanbračnog druga u realizaciji njegovog nasljednog prava.

Nije prihvaćen prijedlog Kluba zastupnika HSLS-a da se za prestanak nasljednog prava izvanbračnog druga (osim trajnog prestanka zajednice života s ostaviteljem), analogno prestanku nasljednog prava bračnog druga iz točke 3. stavka 2., propišu dodatni uvjeti - da je njegova zajednica života s ostaviteljem bila trajno prestala njegovom krivnjom ili u sporazumu s ostaviteljem. To iz razloga jer je točkom 3. stavka 2. ovoga članka propisan gubitak nasljednog prava bračnog druga u slučaju kada brak s ostaviteljem nije prestao prije smrti rastavom braka ili poništajem braka, ali je njegova zajednica života s ostaviteljem bila trajno prestala njegovom krivnjom ili u sporazumu s ostaviteljem. Dakle, radi se o situaciji u kojoj brak formalno postoji, ali je prestala zajednica života. S obzirom da je izvanbračna zajednica neformalna zajednica koja prestaje faktičnim prestankom životne zajednice, ovaj je prijedlog neprimjenjiv na izvanbračnu zajednicu.

Članak 35.

Nije prihvaćen prijedlog zastupnice Jadranke Kosor da osobe koje imaju 16 godina mogu biti i svjedoci oporuke jer oni prema Obiteljskom zakonu ("Narodne novine", broj 162/98.) samo iznimno prije punoljetnosti mogu steći poslovnu sposobnost.

Članak 68.

Nisu prihvaćene primjedbe Kluba zastupnika HSLS-a i zastupnika Petra Žitnika kojima je izražena sumnja u opravdanost ustrojavanja Hrvatskog upisnika oporuka.

Hrvatski upisnik oporuka je javni upisnik u kojem se evidentira činjenica da je sastavljena, pohranjena, te proglašena neka oporuka koji bi vodila Hrvatska javnobilježnička komora po pravilima koja će propisati ministar nadležan za poslove pravosuđa. U taj upisnik, na zahtjev oporučitelja, podatke o navedenim činjenicama dostavljali bi nadležni sudovi, javni bilježnici, odvjetnici i osobe koje su napravile oporuku.

Prema važećem Zakonu ostavitelj može sastaviti oporuku u bilo kojem mjestu gdje se zatekne i pohraniti je kod određene osobe ili suda u tome mjestu.

Ostavinski postupak, naprotiv, vodi se pred sudom posljednjeg prebivališta ostavitelja. Nema zakonske obveze da sud koji vodi postupak traži obavijesti o pohranjenim oporukama kod drugih sudova nego to čini samo kod nadležnog suda. U praksi je poznato da ponekad netko od osoba koje polažu pravo na nasljedstvo ima interes da zataji postojanje oporuke.

Upravo stoga, po uzoru na druge zemlje ovim Zakonom uvodi se Hrvatski upisnik oporuka koji će, kada se ustroji, pružati veću pravnu sigurnost i oporučitelju da će njegova volja biti poštivana, a i oporučnim nasljednicima da će naslijediti sukladno oporuci.

Članak 69.

Nije prihvaćena primjedba Kluba zastupnika HSP-a - HKDU-a da bi pravo izvanbračnog druga na nužni dio mogli ostvariti njegovi potomci (pa bi time bili u povoljnijem položaju od ostaviteljevih krvnih srodnika), jer je u ovoj odredbi taksativno naveden krug osoba koje su nužni nasljednici. Stoga potomci izvanbračnog druga nisu nužni nasljednici ostavitelja.

Članak 76.

Primjedba zastupnice Jadranke Kosor da se u vezi sa stavkom 1. članka 76. mogu pojaviti poteškoće u vezi primjene kriterija: "predmeti znatnije vrijednosti" nije prihvaćena jer isti termin postoji i u važećem Zakonu, a dosadašnja sudska praksa u primjeni ove odredbe izgradila je mjerila kada se smatra da se radi o predmetima znatnije vrijednosti - to se prosuđuje prema ukupnoj vrijednosti ostavine, uz uzimanje u obzir svih okolnosti (funkcije predmeta i dr.).

Članak 85.

Nije prihvaćen prijedlog zastupnice Jadranke Kosor da se razlozi za isključenje nužnih nasljednika iz točke 2. stavka 1. prošire na počinjenje kaznenih djela i prema drugim osobama, jer u slučaju počinjenja kaznenog djela prema drugoj osobi ostavitelj može nužnog nasljednika isključiti na temelju točke 4. toga stavka.

Nisu prihvaćeni prijedlozi Kluba zastupnika HDZ-a, zastupnice Jadranke Kosor i zastupnika Petra Žitnika na točku 4. stavka 1. ovoga članka da bi nerad i nepošten život kao razlog za isključenje od nasljedstva trebalo pobliže odrediti, jer se radi o moralnim kategorijama pa se stoga ova odredba ne može precizirati navođenjem svih oblika ponašanja koja bi njome bila obuhvaćena. U primjeni iste odredbe, koja postoji i u važećem Zakonu o nasljeđivanju, pri ocjenjivanju radi li se o neradu ili nepoštenom životu sud vodi računa o svim okolnostima konkretnog slučaja.

Članak 125.

Nisu prihvaćeni prijedlozi Kluba zastupnika HDZ-a i Kluba zastupnika HSP-a - HKDU-a da se razlozi nedostojnosti za nasljeđivanje prošire na sva kaznena djela počinjena prema ostavitelju, jer je ocijenjeno da bi to bilo u suprotnosti s načelom poštivanja ostaviteljeve volje. Naime, kako nedostojnost nastupa po sili zakona (a ne na osnovi ostaviteljeve volje, iako ostavitelj može na nju utjecati oprostom) razloge nedostojnosti kao civilne kazne za potencijalnog nasljednika treba svesti na najteže oblike ponašanja prema ostavitelju. Ostavitelj koji želi, izvan zakonom propisanih razloga za nedostojnost, da ga ne naslijedi zakonski ili oporučni nasljednik koji je počinio neko drugo kazneno djelo prema njemu može oporukom odrediti da ga naslijedi netko drugi, a ako se radi o nužnom nasljedniku koji je namjerno počinio neko teže kazneno djelo prema njemu ili njegovu bračnom drugu, djetetu ili roditelju, može ga isključiti iz nasljedstva (članak 85. stavak 1. točka 2. predloženoga Zakona).

Dio četvrti - Glava druga (Ostavinski postupak) i Glava treća (Javni bilježnici kao sudski povjerenici)

Primjedbe Odbora za obitelj, mladež i sport, Odbora za pravosuđe, Kluba zastupnika HDZ-a, Kluba zastupnika HSLŠ-a, Kluba zastupnika HNS-a - PGS-a - SBHS-a i zastupnika Petra Žitnika koje se odnose na povjeravanje ostavinskih postupaka javnim bilježnicima i s tim u vezi upitno rasterećenje sudova, obvezno povjeravanje ostavinskih predmeta javnom bilježniku, needuciranost javnih bilježnika za provođenje tih postupaka, pitanje izbora javnog bilježnika od strane nasljednika i povećane troškove koji bi povjeravanjem ostavinskih postupaka javnim bilježnicima nastali strankama nisu prihvaćene iz sljedećih razloga:

Iako prenošenje provedbe ostavinskih postupaka na javne bilježnike neće rasteretiti sudove onoliko koliko je to potrebno, ovo rješenje predstavlja samo dio nastojanja da se sudovi rasterete od postupaka koji po svojoj suštini nisu sporni, a rasterećenje će biti više izraženo u velikim sudovima koji imaju više ostavinskih predmeta.

Kako je omjer nespornih i spornih ostavinskih predmeta 91,8 % nespornih prema 8,2 % spornih predmeta, a prosječno trajanje ostavinskog postupka je 4,5 mjeseci, povjeravanjem ostavinskih predmeta sudovi će se rasteretiti, a suci koji su do sada vodili te postupke moći će raditi na drugim predmetima.

Nadalje, u 2001. godini ukupan broj neriješenih sudskih predmeta u općinskim sudovima iznosi 537.830. Od toga broja bilo je neriješeno 36.863 ostavinskih predmeta. Dakle, udio neriješenih ostavinskih predmeta je 6,9 % od ukupno neriješenih predmeta u općinskim sudovima.

Prijedlog Kluba zastupnika HSLŠ-a da povjeravanje ostavinskih predmeta javnim bilježnicima ne bude obvezno nego dispozitivno nije prihvaćen, nego se zadržalo postojeće rješenje. Naime, ako bi se u svakom ostavinskom predmetu prepustilo volji suca da odluči hoće li (ili ne) vođenje ostavinskog postupka povjeriti javnom bilježniku ne bi se, s jedne strane postigao željeni učinak rasterećenja sudova a uvela bi se proizvoljnost i arbitrarnost u donošenje takvih odluka.

U odnosu na primjedbe da javni bilježnici nisu dovoljno stručni i educirani za provođenje ostavinskih postupaka, napominje se da je prema Zakonu o javnom bilježništvu ("Narodne novine", broj 78/93. i 29/94.) jedan od uvjeta za imenovanje javnog bilježnika i položen javnobilježnički ispit. Javnobilježničkom ispitu može pristupiti osoba koja ima položen pravosudni ispit i koja je nakon polaganja toga ispita radila dvije godine na pravnim poslovima u pravosuđu i odvjetništvu, odnosno tri godine na drugim pravnim poslovima. Prema podacima Hrvatske javnobilježničke komore od 243 javna bilježnika njih 191 odnosno 78,6 % je prije imenovanja za javnog bilježnika radilo u pravosuđu ili odvjetništvu, a prosječni radni staž javnih bilježnika je 22 godine. S obzirom na navedeno, ne mogu se prihvatiti primjedbe o needuciranosti javnih bilježnika.

U odnosu na pitanje slobode izbora javnog bilježnika, napominje se da prema Zakonu o javnom bilježništvu i predloženom Zakonu javni bilježnik postupa kao povjerenik suda u provedbi ostavinske rasprave. Za provođenje ostavinskog postupka postoji legitiman i izražen javni interes države te stoga ono nije prepušteno na slobodnu dispoziciju nasljednicima. Kako stranka nema slobode izbora suca koji će joj suditi u konkretnom predmetu, to nije moguća ni potrebna sloboda izbora javnog bilježnika. Kako je u Zakonu o javnom bilježništvu uređen i institut izuzeća javnog bilježnika (članak 36.), stranke se u slučaju opravdanog interesa mogu poslužiti tim odredbama kako bi ishodile da postupak provodi drugi javni bilježnik.

Primjedbe koje se odnose na troškove provođenja ostavinskog postupka ne mogu se prihvatiti, jer osnovno načelo uređivanja pitanja visine nagrade i naknade javnog bilježnika

za radnje u ostavinskom postupku biti će da ukupni trošak koji će stranke snositi vezano za ostavinski postupak (troškovi javnog bilježnika i pristojbe koje su prihod državnog proračuna) ne može biti veći od troška koje stranke sada imaju u ostavinskom postupku (trošak sudskih pristojbi).

Članak 185.

Primjedba Kluba zastupnika HDZ-a da su odredbe članka 185. i 186. prema kojima se protiv rješenja koje je kao povjerenik suda u ostavinskom postupku donio javni bilježnik može podnijeti prigovor o kojem odlučuje sudac pojedinac nejasna i dovodi do paralelizma nije prihvaćena jer je predloženo rješenje potrebno radi osiguranja sudske kontrole odluka javnih bilježnika čime se udovoljava zahtjevima propisanim člankom 6. stavkom 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i člankom 29. stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske.

Članak 210.

Prijedlog Kluba zastupnika HDZ-a da u članku 210. treba precizno utvrditi isprave koje su izjednačene sa smrtovnicom ili izvatkom iz matice umrlih nije prihvaćena jer ih nije potrebno taksativno nabrajati. Naime, jasno je da se radi o ispravama koje su u pogledu dokazivanja činjenice smrti izjednačene s tim ispravama (pravomoćno rješenje suda doneseno u postupku za dokazivanje smrti ili pravomoćno rješenje suda doneseno u postupku za proglašenje nestale osobe umrlom).

Članak 219.

Prijedlog Kluba zastupnika HSLS-a da odredbu stavka 3., kojom je propisano da će o pravima osoba koje nisu došle na ročište, a uredno su pozvane, sud odlučivati prema podacima kojima raspolaže, uzimajući u obzir njihove pisane izjave koje stignu do donošenja odluke, treba doraditi jer bi njome bili oštećeni nužni nasljednici nije prihvaćena jer nužni nasljednici zahtjev za nužni dio mogu postaviti na ročištu ili u podnesku. Drugačije rješenje dovodilo bi do nepotrebnog odugovlačenja ostavinskog postupka.

Nasljeđivanje poljoprivrednog zemljišta

Prijedlozi koje su iznijeli Odbor za obitelj, mladež i sport, Odbor za pravosuđe, Klub zastupnika HSS-a, Klub zastupnika HNS-a - PGS-a - SBHS-a, zastupnica Jadranka Kosor te zastupnici Baltazar Jalšovec i Petar Žitnik - da se radi sprječavanja usitnjavanja poljoprivrednih gospodarstava ovim Zakonom kao poseban institut uredi nasljeđivanje

poljoprivrednih gospodarstava nisu prihvaćeni jer je ocijenjeno da je zbog složenosti materije to pitanje potrebno urediti posebnim zakonom.

Do donošenja tog posebnog propisa sunasljednik - poljodjelac ima mogućnost sukladno odredbama članka 143. stavaka 1. i 2. predloženoga Zakona zatražiti da mu se ostavi poljoprivredno zemljište i stvari koje služe obavljanju poljoprivredne djelatnosti, a da vrijednost tih stvari ostalim nasljednicima isplati u novcu.